

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 februari justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Tomas Eneroth* (S) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 15 april.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp anmält *Angelica Lundberg* som suppleant i näringsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i näringsutskottet
Angelica Lundberg (SD)

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2024/25:121 till försvarsutskottet

§ 5 Svar på interpellation 2024/25:483 om illegal ip-tv

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Lars Mejern Larsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att komma till rätta med den omfattande nedladdningen av filmer, tv-serier och idrottshändelser.

Jag vill börja med att understryka att jag helt delar uppfattningen att illegal nedladdning och illegal streamning av film, tv och sport är ett allvarligt problem också i vårt land. Inte minst gäller detta illegal ip-tv. Det drabbar både kulturskapare, medieföretag och idrottsrörelsen men även samhället i stort genom bland annat uteblivna skatteintäkter. Intäkterna från film, tv och sport ska gå till dem som skapat innehållet, inte till kriminella.

Att tillhandahålla tjänster som illegal ip-tv är sedan länge olagligt. Förra året dömdes två personer till fängelse i två år och sex månader och att betala 114 miljoner kronor i skadestånd för just detta.

Men regeringen är väl medveten om att det här är problem som har vuxit de senaste åren. Den pågående Filmutredningen fick därför så sent som den 23 januari i år i uppdrag att undersöka hur illegal ip-tv kan motverkas. I uppdraget ingår bland annat att analysera behovet av och förutsättningarna för ett förbud för privatpersoner att ta emot sådana tjänster. Uppdraget är inte begränsat till film utan kan även omfatta annat innehåll, som tv och sport. Det är förstås viktigt att belysa alla aspekter av problemet för att kunna vidta effektiva åtgärder.

Låt mig också lyfta fram att regeringen också strax före jul tillsatte en utredning som bland annat ska föreslå lagändringar för att möjliggöra att säkra till exempel domännamn. Detta skulle ge rättsväsendet bättre verktyg för att stoppa pågående brottslighet på internet, till exempel illegal streamning, och förhindra att kriminella kan fortsätta sin verksamhet.

Dessa åtgärder, tillsammans med regeringens omfattande insatser mot organiserad brottslighet, är ägnade att komma åt problemen med illegal streamning och ip-tv. Regeringen kommer noggrant att följa hur dessa problem utvecklas och ser fram emot de förslag som pågående utredningar kommer att lämna.

Anf. 2 LARS MEJERN LARSSON (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Tänk er detta: Ni slår på tv:n, zappar mellan kanalerna, ser en romantisk film eller följer en viktig hockeymatch. Men i bakgrunden pågår något som få tänker på, en brottslighet som växer i rasande takt – illegal ip-tv. För en liten summa pengar får man tillgång till hundratals kanaler och filmer, utan tillstånd och utan att de som skapar innehållet får en krona tillbaka. Det är enkelt, det är billigt, men det är också helt olagligt.

Medan det växer lavinartat sackar politiken efter.

I juni förra året ställde jag tre olika frågor om upphovsrätt och piratstreamning. Vad fick jag tillbaka? Jo, samma svar från samma minister, justitieministern – inte kulturministern och inte finansministern trots att detta är en fråga som slår mot kultursektorn, mot ekonomin och mot hela vårt samhälle.

Nu delar justitieministern min uppfattning – det är jag glad för – att detta är ett allvarligt problem som drabbar brett. Men vad händer nu? Var finns den samlade strategin från regeringen?

En sak vet jag, nämligen att illegal ip-tv är ett växande hot som kräver skarpa åtgärder. Det är dags att regeringen tar frågan på allvar.

Hur många är det då som betalar för illegal ip-tv? Det är 700 000 hushåll! Det motsvarar vart sjätte hushåll i Sverige. Det är en rekordnivå och en ökning med 25 procent på bara några månader. Det har blivit en etable-

rad skuggindustri för den organiserade brottsligheten som underminerar våra lagliga alternativ.

Illegal streamning hotar både vår kultur och vår idrott. När filmer, serier och matcher sprids olagligt är det inte bara stora aktörer som drabbas utan också våra filmarbetare, musiker, skådespelare och idrottsföreningar.

Fru talman! Många tänker nog inte på att även idrotten drabbas av illegal streamning. Men det gör den, och det märks. Jag var nyligen hemma i Karlstad och besökte Färjestad BK tillsammans med SHL:s vd Jenny Silfverstrand. Färjestad – Sveriges bästa hockeylag om ni frågar mig – är mer än bara ett lag. Det är en förening med starka traditioner, lokal stolthet och ett hjärta som klappar för ungdomar, eldsjälar och hela Värmland.

Men vad händer när fler väljer att se matcherna via pirattjänster? Jo, klubbarna tappar viktiga intäkter. Budskapet från SHL var tydligt: Illegal streamning av liveidrott hotar sportens ekonomi genom minskade tv-intäkter, vilket direkt påverkar föreningarnas möjligheter att satsa på barn- och ungdomsidrott och att vara en kraft för regional utveckling. För att skydda sporten krävs skärpt juridik mot illegal streamning, då intäkterna från lagliga sändningar är avgörande för idrottens framtid.

Det är inte bara eliten som drabbas, utan det är breddidrotten och grunden till allt vi älskar med svensk idrott.

Fru talman! Detta handlar inte bara om teoretiska förluster – vi talar om riktiga pengar och om jobb som går förlorade.

Varje år lägger svenskarna uppskattningsvis 1,25 miljarder kronor på illegala ip-tv-abonnemang. Det är pengar som kunde ha gått till att skapa nya filmer, till fler tv-produktioner och till att stärka våra idrottsföreningar. I stället går pengarna till organiserad brottslighet, där pirataktörer tjänar grova pengar på andras arbete utan att betala skatt och utan att bidra till samhället.

Fru talman! Vad gör då regeringen? Jo, den ser allvarligt på frågan och utreder. Samtidigt har marknaden för illegal ip-tv fördubblats på tre år.

Fru talman! Det räcker inte att utreda. Det är dags att agera! Regeringens utredning om ip-tv ska redovisas i september. Innan den är färdigberedd och eventuella lagändringar är på plats kommer det att ta minst ett år.

Min fråga till justitieministern är därför enkel: Vad kommer regeringen att göra under tiden?

Anf. 3 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tack, Lars Mejern Larsson, för möjligheten att diskutera dessa utomordentligt viktiga frågor i dag! Vi är överens om i princip allt, men på en punkt håller jag verkligen inte med interpellanten, nämligen att Färjestad BK skulle vara Sveriges bästa hockeylag.

Det är väldigt lätt att hålla med om vad interpellanten sa i inledningen – att man skulle sätta sig in i situationen när man ser en romantisk film eller en viktig hockeymatch, exempelvis Modos bortamatch mot HV71 i kväll, som är utomordentligt viktig och dessutom rymmer Sveriges bästa hockeylag, Modo Hockey.

Jag vill understryka att regeringen inte bara säger att vi tar detta på utomordentligt stort allvar, utan vi gör verkligen det. Men om de åtgärder som vi nu vidtar hade vidtagits för två, fyra eller sex år sedan hade vi naturligtvis varit i ett bättre läge. Det är inte heller en riktig beskrivning att säga att ingenting har hänt sedan vi sågs senast, tvärtom.

De två processer som har tillkommit är dels den utredning som tillsattes strax före jul, som bland annat tar sikte på möjligheten för polisen att säkra domännamn för att kunna stoppa pågående brottslighet som exempelvis illegal streaming, dels det uppdrag som har getts till Filmutredningen att utreda ett verkligt offensivt steg, nämligen att förbjuda för privatpersoner att ta emot sådana här tjänster och att också i övrigt se på andra åtgärder. Det begränsas inte bara till film utan omfattar också annat innehåll, som tv och sport.

Detta är ett sätt att få fram det beslutsunderlag som dessvärre inte har legat och väntat på regeringen. Nu ser vi till att få fram det för att kunna vidta de åtgärder som jag, Lars Mejern Larsson, idrottsrörelsen, Kultursverige och andra är helt överens om måste till.

Jag har höga förväntningar på vad de processer som nu har satts igång ska leverera i form av just skarpa åtgärder och lagstiftningsförslag, och jag är övertygad om att vi kommer att kunna få detta på plats med breda majoriteter här i kammaren.

Jag ser fram emot ett fortsatt utbyte med Lars Mejern Larsson i de här frågorna och så småningom också ett gemensamt beslutsfattande för att komma åt en verksamhet som inte minst leder till stora konsekvenser både för Färjestad och för Modo Hockey.

Anf. 4 LARS MEJERN LARSSON (S):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Men jag måste säga att oron kvarstår. Då tänker jag inte på hockeyn. Du är välkommen till Karlstad när vi firar.

Det är bra att utredningar tillsätts, men vissa saker kräver inte utredning utan politiska åtgärder och politiska signaler och resurser hos de myndigheter som redan arbetar mot denna typ av brott.

Låt oss titta på rättsväsendets utmaningar när det gäller att stoppa illegal ip-tv. Tyvärr ser vi i dag en ineffektiv lagföring. Det bästa exemplet är fallet med IPTV-king. Det var Sveriges kanske största illegala ip-tv-tjänst, som drog in många miljoner kronor i abonnemangsinträder för olagliga sändningar.

Polisanmälan gjordes redan 2018, men ändå kom domen först nu, sju år senare. Och vad blev resultatet? Jo, av två åtalade blev bara en dömd. Den andre gick fri på grund av preskription. Han höll sig undan rättvisan utomlands så länge att en stor del av brottsligheten hann preskriberas.

Jag vill att vi stannar upp en sekund, fru talman, och inser hur absurt läget faktiskt är. Tänk vilket fiasko det är för rättskipningen att en misstänkt gärningsman slipper straff bara för att tiden hinner ticka ut!

Det här fallet blottlägger allvarliga brister. Rättighetsalliansen, som anmälde IPTV-king, uttrycker stor besvikelse över utfallet. Deras jurist Sara Lindbäck påpekar att tiden från polisanmälan 2018 till åtal var oskäligt lång, så lång att flera års brottslighet föll utanför åtalet. Hon säger vidare att immaterialrättsåklagarna länge har varit underbemannade. Med andra ord: Vi har för få specialiserade åklagare och utredare när det gäller piratkopieringsbrott, och de få vi har har inte fått tillräckligt stöd. Följden blir utdragna utredningar, stafettpinnar som lämnas över mellan olika åklagare och i värsta fall att gärningsmän går fria.

Det är oacceptabelt att lagföringen är så här långsam och tandlös. Det sänder dessutom en farlig signal till andra piratleverantörer: Fortsätt ni, för risken att åka dit är minimal, och skulle ni åka fast dröjer straffet i årtal!

Detta underminerar förtroendet för hela rättssystemet.

Fru talman! Under den tid som det tagit att få fram en dom i IPTV-king-fallet har problemet exploderat. Det som jag nämnde tidigare – att 700 000 hushåll nu köper pirat-tv – är ett tydligt bevis på det.

Illegal ip-tv har ökat dramatiskt medan myndigheter har tragglat med denna enda utredning. Man kan fråga sig: Hur många nya illegala ip-tv-tjänster har startat och blomstrat under de här åren utan att någon hunnit stoppa dem?

Regeringen har gett tilläggsdirektiv om att utreda ett förbud för privatpersoner att använda illegal ip-tv. Det är bra, men klockan tickar. Utredningar tar tid, och under tiden fortsätter piraterna med sina affärer.

Justitieministern måste försäkra oss om att praktiska åtgärder är på gång nu, inte om sju år. För varje år av passivitet etablerar sig piraterna alltmer. Man vänjer hundratusentals svenskar vid att pirat-tv är okej. Därför behöver det vara tydligt att det är olagligt att använda illegala ip-tv-tjänster. I Norge utreder man till exempel ett betalningsförbud. Kan det vara någonting för oss?

Fru talman! Jag vill veta vad justitieministern tänker göra åt dessa rättsliga brister. Räcker detta verkligen, när vi ser ett så konkret exempel på systemfel som IPTV-king-fallet?

Anf. 5 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tack till Lars Mejern Larsson för en väldigt färgstark och relevant beskrivning av problemet i sak men också andra utmaningar och problem som finns när det gäller inte minst effektiviteten i lagföringen!

Det är också, kan man säga, ett mörkt bokslut över varifrån vi kommer i dessa frågor. Det är ju en verklighet som jag och den här regeringen har fått ta över och som vi nu försöker göra någonting åt, och vi gör det på olika sätt.

Vi kan börja med lagstiftningen. Jag ska komma till den effektiva lagföringen, för det är en väldigt viktig fråga som Lars Mejern Larsson tar upp. Men jag säger detta igen: Om lagstiftningen inte är effektiv måste vi se till att den blir det. Nu har vi dragit igång processer som kommer att möjliggöra detta. Det handlar om sådant, som jag sa, som går mot den illegala streamningen när det gäller att komma åt domännamn och annat. Det handlar inte bara om att komma åt utbudssidan utan också om att komma åt efterfrågesidan. Det handlar alltså om att se på möjligheten att förbjuda privatpersoner att köpa sådana här tjänster.

Vad gäller referenserna till Norge och verktyg som finns där är det en del av det uppdrag som nu Filmutredningen har. Man ska vända på alla stenar på det här området. Man ska alltså inte begränsa det bara till ett förbud, även om det i och för sig skulle vara väldigt verkningsfullt, utan även se på andra verktyg.

Jag har gott hopp om att vi nu har processer igång för att kunna ta hand om också internationella och nordiska erfarenheter när det gäller att få en effektivare verktygslåda för att komma åt detta.

Sedan handlar det om de frågor som Lars Mejern Larsson tar upp när det gäller problem i lagföringen när det kommer till effektiviteten. Var och en begriper att en process som pågår under sex sju år eller något liknande inte i något avseende är gynnsam. Man brukar säga: Justice delayed is justice denied. Tiden är en otroligt viktig faktor när det gäller att komma till rätta med problemet men också när det gäller att få domar som är rättvisa och som gör jobbet.

Preskriptionstiderna tar vi bort, höll jag på att säga. Vi förändrar dem i väldigt hög grad så att den här typen av allvarlig brottslighet inte ska preskriberas på det sättet. Man ska inte kunna hålla sig undan verkställighet av ett straff, exempelvis, och låta klockan ticka.

Det handlar om delgivningsfrågorna. Folk håller sig undan delgivningar. Det finns aktuella exempel på helt andra områden som debatteras i medierna just i dessa dagar. Den problematiken finns i väldigt hög grad, inte minst när det gäller den organiserade brottsligheten. Man ska inte kunna hålla sig undan delgivning när det gäller brottslighet. Vi har också processer igång för att komma åt det.

Sedan gäller det resursfrågan, för det är klart att det i slutändan måste vara åklagare av kött och blod och poliser av kött och blod som arbetar med frågorna. Nu gör vi rekordstora investeringar i rättsväsendet, på både polissidan och åklagarsidan. Det gäller även andra delar av rättsväsendet – även domstolarna.

I det här fallet talar vi om organiserad brottslighet. Det är klart att detta är resurser som vi nu investerar för att få ett bättre tryck i alla relevanta delar i fråga om den organiserade brottsligheten. Det är förstås också ett sätt att säkerställa att annan brottslighet, som inte är organiserad, kan lagföras på ett effektivt sätt.

Jag tar gärna på mig att följa upp var vi står på åklagarsidan och när det gäller polisen i fråga om lagföringen för att säkerställa att trycket nu skruvas upp när man får nya verktyg, utökade resurser och, förstås, en växande insikt om problemets djup och allvar.

Anf. 6 LARS MEJERN LARSSON (S):

Fru talman! Jag har försökt belysa det gigantiska problemet med den organiserade brottsligheten, som justitieministern instämmer i. Vems fel det är spelar ingen roll, tycker jag. Det viktiga är att vi får till en lösning.

Resurserna till immaterialrättsenheterna för polis och åklagare har minskat drastiskt. I dag finns endast en till två utredare och en åklagare som hanterar alla immaterialrättsbrott, inklusive ip-tv-utredningar.

Utan resurser spelar varken utredningar eller lagändringar någon roll. Regeringen måste skicka en tydlig signal. De här brotten ska utredas, och immaterialrättsenheterna måste prioriteras. Dessutom saknas helt ett brottsförebyggande arbete på området.

Illegal ip-tv är som en väckarklocka som ringer. Men regeringen trycker gång på gång på snooze. Signalen är tydlig. Sveriges kulturarbete, filmindustrin, tv-bolagen, idrotten och alla som skapar innehåll blir lurade på sina intäkter. Men i stället för att vakna och agera skjuter regeringen upp problemet, anser jag.

Jag vill därför avsluta med en kraftfull uppmaning till justitieministern och regeringen: Gå från ord till handling! Visa att ni menar allvar! Tillsätt

de resurser som krävs för att pirat-tv-brott ska kunna lagföras snabbare! Se till att utredningar om nya lagar skyndas på och omsätts i konkreta förslag!

Och viktigast av allt: Skicka en tydlig signal till både pirataktörer och konsumenter om att illegal ip-tv inte längre tolereras i Sverige!

Prot. 2024/25:88
21 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 7 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Apropå väckarklockor skulle jag kunna säga att när jag kom till jobbet i oktober 2022 ärvde jag en väckarklocka som var låst på snooze. Den har vi nu lirkat upp, och vi har tagit itu med problemen på precis det allvar som frågorna förtjänar och som Lars Mejern Larsson lyfter fram på ett så förtjänstfullt sätt.

Vi vet att kostnaderna för kulturskapare, idrottsrörelsen och producenter av innehåll i tv är enormt stora. Vi vet också att det är brottslighet som vi, på papperet, ser väldigt allvarligt på, och det är väldigt viktigt att den insikten omsätts i en praktisk handling som motsvarar brottslighetens allvar.

Exakt hur polisen vill organisera sig vad gäller enheter kanske jag inte kommer att ha starka synpunkter på. Däremot kommer jag att ha väldigt starka synpunkter på och sända väldigt kraftfulla signaler om att den här brottsligheten, som också är en väsentlig del av den organiserade brottsligheten, naturligtvis måste attackeras med samma kraft som vi attackerar skjutningar, sprängningar och rekrytering av barn och unga med. Vi vet att ekonomisk brottslighet och annan brottslighet av det här slaget har gått om narkotika som en huvudsaklig intäktskälla för den organiserade brottsligheten. Kommer vi inte åt den kriminella ekonomin kommer vi heller inte att på allvar komma åt den organiserade brottsligheten.

Jag tackar för möjligheten att diskutera de här frågorna i dag. Jag delar uppfattningen att det väsentliga nu är att vi kommer till skott och kommer åt problemet. Det är jag övertygad om att vi med gemensamma krafter också kommer att kunna göra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2024/25:516 om den kriminella ekonomin

Anf. 8 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Ingela Nylund Watz har frågat mig vilka konkreta åtgärder regeringen och jag planerar att vidta för att motverka den kriminella ekonomin, som hotar seriösa företag och svensk tillväxt, samt vilka konkreta förslag regeringen och jag driver i EU för att motverka att bolag används som brottsverktyg.

Jag är väldigt glad för möjligheten att få diskutera de här frågorna i dag. Vi vet att den organiserade brottsligheten omsätter 100–150 miljarder kronor varje år. Det är pengar som kommer från olika håll. Det handlar om narkotikaförsäljning och omfattande bedrägerier riktade mot våra äldre och våra välfärdssystem, och vi vet att detta är pengar som göder de kriminella nätverken. För att sätta stopp för den organiserade brottsligheten är det därför helt centralt att vi också stryper den kriminella ekonomin.

Att strypa den kriminella ekonomin är också ett av de centrala målen i den nationella strategi mot organiserad brottslighet som regeringen beslutade om förra året. Det handlar om att förhindra felaktigt nyttjande av offentliga medel, bekämpa den narkotikarelaterade brottsligheten, förhindra att företag används just som verktyg för brottslighet, öka återtagandet av brottsvinster och utnyttja hela potentialen i det som brukar beskrivas som olika administrativa åtgärder, alltså åtgärder som inte handlar om brott och straff utan gör att man kan komma åt brottsligheten från andra håll.

I linje med detta rullar regeringen nu ut en lång rad reformer och åtgärder. Låt mig bara nämna några från det år som har gått.

I april 2024 gav regeringen Brottsförebyggande rådet, Brå, ett tydligt uppdrag att studera hur bolag används som brottsverktyg av aktörer i den kriminella miljön och lämna konkreta förslag på hur denna brottslighet kan motverkas.

I juli förra året trädde en ny lag om uppgiftsskyldighet i kraft. Det handlar om att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet.

I september förstärkte och förlängde regeringen uppdraget till de nio myndigheter som samverkar för att motverka det vi kallar för arbetslivs-kriminalitet. Myndigheterna ska fortsätta att bedriva och utveckla arbetet vid de så kallade arbetslivskriminalitetscentren, bland annat för att slå hårdare mot kriminell ekonomi, organiserad brottslighet i företagsmiljö, människohandel, människosmuggling och människoexploatering som sker i arbetslivet.

I november 2024 trädde den nya lagstiftningen om självständigt förverkande i kraft. Den här nya förverkandeformen innebär konkret att en person som har stora mängder kontanter eller lyxprylar utan att kunna förklara varifrån de kommer riskerar att bli av med dem, även om det i det enskilda fallet inte går att bevisa att personen är misstänkt eller dömd för ett brott. Detta är en ny front mot den ekonomiska brottsligheten och den kriminella ekonomin med en väldigt stor potential.

I december 2024 gav regeringen Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket i uppdrag att inrätta ett nytt finansiellt underrättelsecentrum. Syftet är att utveckla samverkan mellan myndigheter och näringslivet, särskilt bankerna, när det gäller brottslighet som har koppling till det finansiella systemet, såsom penningtvätt, bedrägerier och annan liknande brottslighet.

Nu vid årsskiftet trädde förslagen i propositionen *Bolag och brott* i kraft. Det handlar om en lång rad åtgärder som alla har till syfte att förebygga och bekämpa brott som begås i och genom företag.

Parallellt med det här har ett antal brottsbekämpande myndigheter arbetat med ett uppdrag från regeringen om att förstärka arbetet för att öka återtagandet av brottsvinster. Uppdraget ska redovisas i slutet av den här månaden.

Som interpellanten också är inne på kan kampen mot den kriminella ekonomin inte bara föras på den nationella nivån. Sju av tio kriminella nätverk inom EU är aktiva i fler än tre medlemsstater, och enligt Europol använder kriminella nätverk inom EU i stor utsträckning legala affärsstrukturer för att dölja sin verksamhet, underlätta penningtvätt och utöka sin verksamhet på olika sätt. För att bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten krävs också gemensamma åtgärder. Sverige bedriver ett

mycket aktivt arbete inom EU för att motverka att företag används som brottsverktyg i gränsöverskridande brottslighet.

Det handlar exempelvis om att genomföra EU:s penningtvättspaket och det direktiv om återvinning av tillgångar och förverkande som har beslutats på EU-nivå. Det handlar också om att ge brottsbekämpande myndigheter bättre verktyg, som tillgång till digitala data, och att förbättra samarbetet mellan de brottsbekämpande myndigheterna i medlemsstaterna och med de brottsbekämpande resurser som finns inom EU, inte minst Europol.

Genom att slå mot möjligheterna att berika sig ekonomiskt på kriminalitet kan samhället minska drivkrafterna att ägna sig åt brottslighet och motverka att brottsvinster bygger upp ännu mer starka och välorganiserade kriminella verksamheter. Regeringen fortsätter förstås att analysera behov av ytterligare lagskärpningar och andra åtgärder, allt i syfte att strypa den kriminella ekonomin och öka tryggheten i samhället.

Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för det utförliga svaret!

Jag vill börja med att säga att den långa uppräkningslista som statsrådet gör när det handlar om åtgärder mot den kriminella ekonomin redovisar bra insatser som regeringen har gjort, och såvitt jag kan bedöma och komma ihåg har vi varit överens om samtliga.

Tyvärr misstänker jag att statsrådet inte riktigt har tagit till sig själva kärnan och poängen i min interpellation. Det är viktigt att ha en allmän diskussion om den kriminella ekonomin, och vi kan föra den diskussionen vidare också i dag. Men poängen i min interpellation är att en stor andel av de svenska företagen utsätts för brott och känner stor oro över detta, både över att de faktiskt har utsatts för brott och över risken att utsättas för brott. Flera av dem är till och med så oroad att de säger i undersökningar att denna brottslighet riskerar att äventyra Sveriges tillväxt.

I Svenskt Näringslivs rapport *Brottsbarometern 2024* framgår det att 36 procent av de svenska företagen drabbades av brott förra året. Småföretagarnas Riksförbund har i sin rapport *Brott mot företagen 2025* redovisat att över 30 procent av deras medlemsföretag årligen utsätts för brott.

I oktober 2024 presenterade Stockholms Handelskammare i Uppsala en undersökning som de återkommande gör som heter *Status Sthlm*. De hade intervjuat 1 500 företag som fått svara på en enkät om hur de ser på brottsligheten. Resultatet visar att 90 procent av företagen menar att den kriminella ekonomin hotar näringslivets utveckling och kan hämma svensk tillväxt. Enligt min mening är det djupt oroande att företagen upplever sin verklighet på det här viset.

Än mer oroande är att många företag – enligt vissa undersökningar så många som hälften av alla företag – väljer att inte anmäla brott eftersom man saknar förtroende för att polisen ska agera. Flera bedömare säger, och det nämnde också statsrådet i sitt svar, att kostnaden för brottsligheten för företagen är ungefär 100 miljarder om året eller mer än så i direkta kostnader. Och som om det inte var illa nog innebär brottsligheten mot företagen att investeringar och nysatsningar uteblir, vilket gör att den samhällsliga kostnaden för brotten i praktiken blir ännu större i form av utebliven tillväxt.

Fru talman! Jag är övertygad om att både statsrådet och jag anser att samhället måste stå starkt mot den systemhotande brottsligheten. Skadan som brottsoffer lider, oavsett om det handlar om enskilda individer, våra välfärdssystem eller företagen jag nu tar upp, ger skäl att agera mycket kraftfullt. Men i ett läge när Sveriges tillväxt fortsatt ligger i EU:s botten-skikt, lågkonjunkturen biter sig fast, inflationen tenderar att vända uppåt igen och inte minst arbetslösheten ökar finns det ytterligare starka motiv att göra mer för att stävja den brottslighet som drabbar våra företag.

Jag vill föra ett resonemang med statsrådet i dag om vad regeringen konkret tänker göra för att stävja brottsligheten mot svenska seriösa företag. Har regeringen hittat något nytt angreppssätt på detta? Hur ska vi skydda de seriösa företagen?

Anf. 10 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tack till Ingela Nylund Watz för möjligheten att diskutera denna oerhört angelägna fråga i dag!

Det råder ingen som helst tvekan om att svenska seriösa företagare känner stor oro för brottsligheten, och det gör de på goda grunder. De är utsatta för hot från den organiserade brottsligheten, som äventyrar både företagarnas och deras medarbetares trygghet och säkerhet. Den hotar också företagens långsiktiga överlevnad och möjligheter att verka på en marknad som inte snedvrids av olika kriminella aktörer som kapar åt sig marknadsandelar på ett otillbörligt sätt.

När jag säger att vi måste göra tre saker samtidigt för att komma åt den organiserade brottsligheten – slå mot det grova våldet, alltså skjutningar och sprängningar, bryta rekryteringen av barn och unga till kriminella nätverk och strypa den kriminella ekonomin – är det ett uttryck för insikten om att vi inte kommer åt det mest brutala uttrycket för den organiserade brottsligheten, alltså det grova våldet, om vi inte långsiktigt stryper den kriminella ekonomin, som driver den organiserade brottsligheten.

Den organiserade brottsligheten har i ett historiskt perspektiv framför allt skapat stora brottsvinster genom narkotikaförsäljning. Det är fortfarande en väldigt stor intäktskälla för de kriminella nätverken, men det är en realitet att ekonomisk brottslighet har gått om narkotika som huvudsaklig intäktskälla för de kriminella gängen. Det drabbar många delar av vårt samhälle: skattebetalarna och välfärdssystemen men också seriösa privata företagare som själva blir utsatta för brott och som får se konkurrensen snedvridas på grund av olika kriminella aktörer som inte agerar på ett hederligt sätt.

Jag instämmer helt i att en annan, bredare samhällskostnad handlar om Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Våra möjligheter att växa som samhälle bygger i väldigt hög grad på förutsättningarna för våra företagare och för vårt näringsliv att växa och stärka sin konkurrenskraft, även i andra länder och världsdelar. Vi vet att kriminaliteten i dag är en av Sveriges växande nackdelar i det sammanhanget. Det är det som motiverar den historiska omläggning av politiken som sker nu. Mellan 2012 och 2022 tredubblades antalet dödsskjutningar i Sverige. Den kriminella ekonomin växte till astronomiska nivåer på 100–150 miljarder. Allt det här vänder vi nu på, och det försöker vi göra så systematiskt som det bara går.

Ingela Nylund Watz lyfte fram en aspekt till som jag tycker är viktig, och det är företagarens benägenhet att anmäla brott. Jag tror att man kan hitta siffror som visar att antalet brott som företagare har anmält har gått ned i vissa fall. I det skulle man till äventyrs kunna läsa in att brottsligheten eller brottsutsattheten har gått ned. Det tycker jag att det finns väldigt lite stöd för. Det är en starkare hypotes att alltför många företagare inte upplever att rättsväsendet responderar tillräckligt kraftfullt när man anmäler brott.

Jag vill lyfta fram att vi gav ett särskilt uppdrag till den nya rikspolischefen att säkerställa att anmälningar tas på allvar och att man svarar i telefon när företagare och andra brottsutsatta ringer. Det är en helt avgörande fråga inte bara för att kunna klara upp brott och förebygga och förhindra brott utan också för att bevara företagarnas och medborgarnas tillit till rättssystemet.

Anf. 11 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för ett fortsatt resonemang om de här otroligt viktiga frågorna för Sveriges konkurrenskraft och framtida tillväxt!

Enligt Svenskt Näringslivs brottsbarometer 2024 har hälften av företagen som drabbats inte anmält brott på grund av att man saknar förtroende för att polisen ska göra något. Det är illa. Det är vi överens om.

Av undersökningen från Stockholms Handelskammare i Uppsala, som jag refererade till i mitt första inlägg, framgår också att två av tre företag anser att Sverige är dåligt eller till och med mycket dåligt på att upptäcka och lagföra ekonomisk brottslighet och att Sverige står dåligt rustat mot den kriminella ekonomin. Det är verkligen både olyckligt och illa att de svenska företagen – de jag kan referera till är Stockholmsföretag – har så liten tilltro till att samhället ska finnas där när man utsätts för brott.

Precis som statsrådet är inne på är den organiserade brottsligheten ett träd med flera grenar. Numera är allt oftare en del av verksamheten vit, helt synlig och legal. Andra grenar är å andra sidan helt ljusskygga. Det här kräver naturligtvis nya angreppssätt. Det kräver ett internationellt samarbete, inte minst med Europol.

Jag håller helt med statsrådet om att en grundförutsättning för att komma till rätta med detta är att gå på pengarna. Det är vi helt eniga om. Langarna, bedragarna, skattefifflarna och utpressarna är ofta delar av en och samma kriminella struktur. Inte minst Europol har även pekat på det faktum att de kriminella arbetar gränsöverskridande i flera länder.

Jag går tillbaka till företagens syn på hur staten kan stå vid deras sida när de känner oro eller utsätts för brott. Jag tycker att det finns anledning att fundera över ifall de angreppssätt som vi hittills har valt, och som vi har varit eniga om, har varit tillräckliga för att ta de seriösa företagens verklighet och oro på allvar. Jag betvivlar inte justitieministerns ambitioner när det handlar om att knäcka den grova organiserade brottsligheten i Sverige. Jag vill bara föra ett resonemang om ifall vi har varit tillräckligt bra på att fundera på företagarnas perspektiv.

Vi vet ju, inte minst i våra stora städer, hur verkligheten ser ut när den illegala konkurrensen slår till, särskilt i vissa branscher. Jag tror att justitieministern är väl införstådd med vilka branscher som är särskilt utsatta. Det handlar om den utbredda arbetslivskriminaliteten, skatteundandragandet,

fusket med momsen och allt det som gör att de seriösa företagen riskerar att klappa ihop och inte mäkta med konkurrensförhållandena.

Vad jag är ute efter är ett resonemang om hur vi gemensamt kan se till att strålkastarljuset riktas mot de seriösa företagen och deras förutsättningar och söka och hitta angreppssätt som löser problem som de ser. Det handlar både om mängdbrotten, som många lyfter fram, och om hotet från den organiserade brottsligheten.

Jag tror att vi gemensamt kan göra ett bra jobb, om viljan finns. Vi har en rad förslag, som jag tänker återkomma till.

Anf. 12 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Min bestämda uppfattning är att företagen har rätt. Sverige har inte varit rustat att möta den verklighet som vi nu befinner oss i. Nu vidtar vi många viktiga åtgärder och fattar många viktiga beslut om lagstiftning som är ägnad att bryta gamla mönster.

Det hade naturligtvis varit oerhört mycket bättre om den hade kommit på plats redan för 10–15 år sedan. Då hade vi inte behövt ägna oss åt att strypa den kriminella ekonomin utan hade kunnat hämma tillväxten av den i ett mycket tidigare skede.

Många av de saker vi nu gör är ägnade åt att just bryta gamla mönster. Det är positivt att Socialdemokraterna i hög grad har röstat för dessa förslag. Det har dock inte varit helt enigt i riksdagen. En del av ert regeringsunderlag har inte varit med på åtgärderna. Vi får kanske jobba för att få med oss alla framöver.

Låt mig lyfta fram några viktiga delar. Möjligheten att använda hemliga tvångsmedel preventivt är ett otroligt centralt verktyg för att kunna förebygga och förhindra organiserad brottslighet. När vi jobbade med detta var det viktigt för mig att det utformades på ett sådant sätt att det också kan riktas mot den ekonomiska brottsligheten, inte ”bara” skjutningarna, sprängningarna och det grova våldet. Det behöver med full kraft också kunna riktas mot den organiserade ekonomiska brottsligheten. Det här har vi nu på plats.

En andra viktig del är det självständiga förverkandet. Nu finns en möjlighet att flytta fram positionerna så offensivt att vi kan ta tillgångarna, apropå att bryta mönster. Det finns en svårighet med att driva detta genom traditionell lagföring och fälla de kriminella för brottsligt ansvar, men nu har vi hittat andra vägar att gå rakt på pengarna. Det självständiga förverkandet är en mönsterbrytande åtgärd. Jag vågar påstå att resten av Europa nu tittar på Sverige för att få inspiration. De undrar om man verkligen kan arbeta så pass offensivt med kriminell ekonomi. Ja, det kan man, säger vi i Sverige.

En tredje del som är helt central är verkligen ett systemskifte på området. Vi river nu sekretesshinder för att få till stånd en effektiv informationsdelning. Det är en 180-graderssväng om vi ser på hur vi i Sverige traditionellt sett har hanterat dessa frågor. Vi gör det här i tre steg.

Vi har redan fått en stor förändring på plats som tar sikte på fusk med offentliga medel, såsom arbetslivskriminalitet och felaktiga utbetalningar. Detta kom på plats i somras. Det finns nu en skyldighet för olika aktörer att dela information med varandra för att effektivisera arbetet.

Den 1 april kommer steg två, som innebär en vidare skyldighet för olika aktörer att dela information inte bara i relation till arbetslivskriminalitet och fusk utan även generellt sett när det gäller att förebygga och förhindra brottslighet på området.

Sedan kommer också ett tredje steg då vi inför en generell sekretessbrytande regel som ska gälla alla aktörer i alla lägen. Om det finns behov av att dela information för att förebygga och förhindra brottslighet, inte minst organiserad ekonomisk brottslighet, ska en sådan möjlighet finnas. Det är ett systemskifte som är superviktigt.

Vi tittar nu också på andra åtgärder och har tagit emot förslag, som vi bereder, vad gäller att spetsa till möjligheterna att meddela näringsförbud mot oseriösa aktörer. Jag har själv lyft vikten av att se på inte bara det straffrättsliga systemet utan även andra system. Företagsböter och ekonomiska sanktioner mot oseriösa företagare kan potentiellt sett vara väldigt kraftfullt. Jag nämnde det finansiella underrättelsecentrumet, som nu inrättas för att vi ska kunna få ett bättre tryck mot olika aktörer inom den finansiella sektorn.

På EU-nivå handlar det i väldigt hög grad om att säkerställa allt detta fast också gränsöverskridande. Då har vi inte minst fokus på att få till stånd legala vägar för polisen i de olika medlemsstaterna och Europol, som är en viktig medspelare, att dela information på ett effektivt sätt.

Anf. 13 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Jag tackar för en bra diskussion om viktiga frågor.

Jag har inga större invändningar mot de åtgärder som statsrådet pekar på här. Det mesta är bra, även om det finns en och annan detalj som vi socialdemokrater skulle vilja skruva på lite mer eller lite mindre. Det må vara hänt.

Det jag är ute efter är att företagen efterlyser att staten tydligare ska adressera företagens specifika problematik, eftersom den är väldigt sammansatt. Det här gäller inte minst företag i Stockholms- och Uppsalaregionen, som jag har tagit mest intryck av under de senaste månaderna. Här handlar det både om vardagsbrott, som skadegörelse, inslagna fönsterrutor och stöld, och om allt det som har med den kriminella ekonomin och den organiserade brottsligheten att göra.

I många stycken är det en och samma ”body” fast det tar sig lite olika uttryck. Skadegörelse och kraschade fönsterrutor kanske mer handlar om desperata försök att få pengar till att köpa narkotika. Men i andra änden av kedjan sitter kanske någon utrikes gängledare och organiserar ett helt nätverk av olika brottsgrenar.

Vad jag är ute efter är att få veta om regeringen har försökt att hitta ett angreppssätt som gör att företagen känner sig mer sedda i det här arbetet. De redovisar i intervjuer och undersökningar att de inte längre ens vill anmäla brott, eftersom de upplever att polisen inte agerar och att det inte händer någonting.

Med tanke på hur Sveriges tillväxtsituation ser ut – vi befinner oss i Europas bottenliga – tror jag att vi behöver göra allt vi kan för att företagen, precis som vi enskilda, ska känna att staten finns där och ställer upp när de behöver det.

Anf. 14 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar Ingela Nylund Watz än en gång för möjligheten att få diskutera denna viktiga fråga i dag.

Jag lyssnade länge efter ett nytt förslag från Ingela Nylund Watz, men jag fick lyssna förgäves. Jag finner mig dock i att det är jag som är justitieminister och att det är rimligt att riksdagsledamöter ställer frågor om vilka åtgärder regeringen tänker sig för att bryta mönster.

Jag kvitterar gärna den beskrivning av verkligheten som förs fram. Det handlar å ena sidan om att möta företagare i det som vi ibland lite anspråkslöst kallar mängdbrottslighet eller vardagsbrottslighet. Å andra sidan handlar det om att möta företagsamheten i fråga om den organiserade brottsligheten och den bredare kriminella ekonomin.

Låt mig börja med mängdbrotten. Polisen har gjort en fantastisk resa med brottsuppleringen av det som inte är mängdbrott, det vill säga de allra grövsta brotten. Exempelvis har man fått upp brottsuppleringen på två år från under 20 procent till över 70 procent när det gäller dödsskjutningar. Det är fantastiska framsteg i relation till den organiserade brottsligheten.

Vi ser en positiv rörelse i mängdbrottsligheten, men den är inte alls lika kraftfull. Därför har det varit viktigt för mig och regeringen att ge den nya rikspolischefen ett mycket explicit uppdrag som innebär att den stora förflyttning som nu sker när det exempelvis gäller brottsuppleringen av den organiserade brottsligheten också måste göras i den medborgarnära eller, som dagens ämne är, den företagsnära brottsligheten, den brottslighet som företagare upplever i vardagen.

Vi har pekat på att man måste flytta fram positionerna för lokal polisiär närvaro när det gäller utredningarna och förbättra servicen. En företagare måste veta att polisen svarar när man ringer. I alla dessa delar sker framsteg, och jag ser fram emot att få komma tillbaka och redovisa det.

Allt det som jag har redogjort för och som vi har talat om i dag i fråga om den organiserade brottsligheten är sådant som har alla förutsättningar att sätta företagarna och därmed den svenska tillväxten och konkurrenskraften i ett bättre läge om vi blickar framåt. Mer kommer att behöva göras, och jag återkommer gärna till det framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2024/25:418 om missbruk av arbetstillstånd

Anf. 15 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Patrik Lundqvist har frågat mig vad jag avser att göra för att begränsa möjligheterna för missbruk av arbetstillstånd och utnyttjande av människor på den svenska arbetsmarknaden av mer eller mindre kriminella företagare.

Att människor som kommer till Sverige för att arbeta utnyttjas är naturligtvis oacceptabelt. Goda villkor ska gälla för alla som arbetar i Sverige.

Regeringen genomför förändringar av det svenska systemet för arbeidskraftsinvandring, bland annat genom höjt försörjningskrav för arbetstill-

stånd. Højningen har bidragit till färre uppehållstillstånd för arbete inom branscher där det varit stora problem med fusk och missbruk. Migrationsverket tillämpar också högre utredningskrav på områden där risken för missbruk är extra stor.

Regeringen kommer att fortsätta arbetet med att förhindra, upptäcka och åtgärda alla typer av missbruk av migrationssystemen. Av Migrationsverkets regleringsbrev för 2025 framgår att myndigheten ska förstärka sin kontrollverksamhet för att motverka fusk och missbruk. Migrationsverket ska fortsätta prioritera arbetet med återkallelseärenden. Möjligheterna att upptäcka fusk och missbruk ska också öka och bli effektivare.

Regeringen arbetar vidare med förslag i SOU 2021:88 om arbetskrafts-exploatering och SOU 2024:15 om nya regler för arbetskraftsinvandring. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition som bland annat innehåller förslag om att Migrationsverket ska få utökade möjligheter till kontroller av arbetsgivare i samband med ansökningar om arbetstillstånd och om nya straffbestämmelser kopplade till utnyttjande av utländsk arbetskraft.

Samverkan mellan myndigheter är centralt för att motarbeta arbetslivs-kriminalitet. I september förra året förstärkte och förlängde regeringen uppdraget till de nio myndigheter som samverkar för att motverka arbetslivskriminalitet till och med 2026. Myndigheterna ska fortsätta att bedriva och utveckla arbetet mot arbetslivskriminalitet och arbetet vid arbetslivskriminalitetscentren. Arbetet ska också utvecklas för att slå hårdare mot den kriminella ekonomin, organiserad brottslighet i företagsmiljö, människohandel, människosmuggling och människoexploatering i arbete.

Regeringen följer utvecklingen noga och är beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder för att förhindra att migrationssystemen missbrukas och att personer med arbetstillstånd i Sverige utnyttjas.

Anf. 16 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för att han är här och för svaret!

Det är såklart inte alls acceptabelt att människor som kommer hit för att arbeta utnyttjas. Men, fru talman, det är lite att spela ned problemen när man uttrycker sig som statsrådet gör. Verkligheten är ju att människor tas hit med utgångspunkten att de ska utnyttjas. De vet det. Företagen som rekryterar och sköter deras ansökan och tillståndshantering vet det, och alla vi som jobbar med frågorna vet det också. Det handlar alltså inte om att människor söker sig hit för att jobba men att det sedan slutar med att de blir utnyttjade.

Fru talman! Jag ser såklart fram emot vad som ska komma ur de två utredningar som ministern nämner – en del har redan kommit. Att regeringen inte har kommit i mål med utredningen från förra året kan man förstå; det finns ju en del att göra, och det handlar trots allt om något ganska nytt. Men att det fortfarande ligger kvar saker från 2021 års utredning som regeringen arbetar med och som inte har blivit till förslag och verklighet får man väl säga inte riktigt rimmar med orden om att det är oacceptabelt att folk utnyttjas på svensk arbetsmarknad.

Det är såklart vällovligt att regeringen jobbar med att Migrationsverket och andra myndigheter ska arbeta hårdare med kontroller, återkallelse och annat. Detta behövs självklart. Men det är beklämmande att den största åtgärd som egentligen införts för att stävja problemet är en inkomstgräns.

Detta låter kanske bra och har självklart en viss effekt, men problemet är att effekten inte träffar rätt. De som rekryterar människor och har ett ärligt uppsåt och agerande kommer naturligtvis att dra ned på antalet anställda om de inte kan motivera de löner som krävs i en viss bransch. Detta kan vi, som ministern säger, också se.

Men det här är en pyrrhusseger, fru talman. Vi får alla betala priset för att det uppstår brist på arbetskraft i företag och verksamheter där den verkligen behövs och där arbetsgivaren är ärlig medan de kriminella med enkelhet klättrar runt reglerna genom att göra precis det de gjorde innan försörjningskravet på 80 procent av medianlönen infördes. Det handlar om det som Sara Persson på Ekobrottsmyndigheten säger angående lönekravet: "Om det betalas ut en lön, och den anställde sedan måste betala tillbaka en viss del av lönen, då kan vilken lön som helst sättas."

Det finns såklart dessutom fler och mer avancerade upplägg som gör det möjligt att betala människor mindre pengar än det ser ut som att man gör, och det har redan tidigare funnits ett stort intresse hos alla dessa företag av att inte dra uppmärksamheten till sig.

Grundproblemet är att alliansregeringen ändrade reglerna så att företag enskilt kan slå fast att det råder arbetskraftsbrist. Det var ett misstag att släppa arbetsmarknadsprövningen till företagen. Förblindade av att göra det enklare för företag att rekrytera och naiva inför vad kriminella kunde använda reglerna till släppte man kontrollen över vem som får bestämma över när och var människor får komma hit och arbeta, och nu står vi här med resultatet. Visst blev det enklare för företagen, men vad hjälper det när de sedan blir utkonkurrerade av dem som utnyttjar reglerna för att slå undan benen för alla dem som håller sig till regelverken i Sverige?

Självklart måste det arbete som görs av regeringen med myndighets-samverkan och effektivare kontroller göras, men så länge vi låter detta system vara kvar och inte ändrar på det som är grundproblemen kommer detta att fortsätta. Vi har nog med problem med arbetsmarknaden inom EU, där folk också utnyttjas.

Anf. 17 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Interpellanten lyfter en viktig fråga. Av någon märklig anledning har vi haft en ordning där man importerat lågkvalificerad arbetskraft till Sverige medan hundratusentals människor i Sverige gått arbetslösa. Något som framkommit gång på gång är att det är inom de lågkvalificerade yrkena som fusk och missbruk ofta förekommer.

Då undrar man varför Socialdemokraterna under de åtta år de hade makten behöll ett lönekrav på endast 13 000 kronor, som praktiskt taget uppmuntrade lågkvalificerad arbetskraftsinvandring från länder utanför Europeiska unionen. Ett sådant lågt lönekrav har inneburit ett perfekt upplägg för oseriösa arbetsgivare och kriminella, som vetat att de kunnat utnyttja människor utan risk.

Nu är det nya tider. Under den här mandatperioden har lönekravet höjts till 80 procent av medianlönen, vilket motsvarar 28 480 kronor. Detta har resulterat i att arbetskraftsinvandringen nästan har halverats. Just inom de yrken där fusk och missbruk varit omfattande har arbetskraftsinvandringen minskat.

Det kommer alltid att finnas människor som på något sätt vill utnyttja andra människor. Detta borde Socialdemokraterna ha vetat när de under

åtta år lät lönekravet för arbetskraftsinvandring ligga på 13 000 kronor. Självklart kommer sådana regler att leda till att vissa tar hit människor som får arbeta i låglöneyrken och utnyttjar dessa människor.

Men nu har vi för första gången på länge en regering som driver ett arbete för att motverka dessa problem. Och Migrationsverkets utvärdering av det nya lönekravet visar att regeringen har lyckats. En höjning av lönekravet har resulterat i att arbetskraftsinvandringen till olika låglöneyrken där arbetskraftsexploatering förekommer har minskat. Den här regeringen har alltså faktiskt lyckats med det som de rödgröna regeringarna inte lyckades med under åtta år.

Tidöpartierna nöjer sig inte med detta utan har kommit överens om en ytterligare höjning av lönekravet, vilket gör att arbetskraftsinvandringen kommer att bli ännu mer inriktad på högkvalificerad arbetskraft och att fusket kommer att minska ännu mer.

Vad är då det andra alternativet? Vad är det Socialdemokraterna erbjuder? Socialdemokraterna vill regera med tre partier som vill avreglera arbetskraftsinvandringen. Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Centerpartiet vill antingen tillbaka till lönekravet på 13 000 kronor eller inte ha något lönekrav över huvud taget.

Vad kommer det att resultera i? För det första kommer vi att få en mångdubbling av arbetskraftsinvandringen. Det blir massinvandring igen. För det andra kommer arbetskraftsinvandringen att öka för alla dessa låglöneyrken där arbetskraftsexploatering och arbetslivskriminalitet förekommer.

Detta är det enda som Socialdemokraterna egentligen har att erbjuda. Därför tycker jag att det är märkligt att interpellanten ställer denna fråga till en regering som faktiskt har tagit tag i de problem som Socialdemokraterna i nästan ett decennium negligerade.

Anf. 18 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag ska inleda med att säga att missbruk av migrationssystemet är väldigt allvarligt, precis som anges både i interpellationssvaret och i många andra sammanhang där vi redogör för vår politik. Det ska vara ordning och reda i hela migrationspolitiken.

En förändring som regeringen har gjort är att Sverige har gått från att vara ett land med stor asylinvandring, så som det var under den tidigare regeringen, till att bli ett land där vi i dag snarare har invandring av arbetskraft men även av studenter och forskare.

Det är viktigt att vi alltid ser till att lagar efterlevs, att det inte finns arbetslivskriminalitet, att människor inte far illa och att vi alltid tar krafttag när vi ser att det finns problem. För det finns problem – det är uppenbart – och det är förklaringen till att den här regeringen på detta område genomför åtgärder som är större än vad någon annan regering har gjort tidigare.

Jag tycker att interpellanten från Socialdemokraterna ska fundera lite över sitt eget ansvar i detta. Vi hade en socialdemokratisk regering under åtta år. Vad gjorde den egentligen kopplat till dessa frågor?

I januariavtalet skrev Socialdemokraterna under på att dagens regelverk ska värnas. Det står i punkt 21. Det hände alltså inte mycket alls, utan problemen växte. Nu kommer en moderatledd regering och tar tag i problemen, och det gör väldigt mycket.

Prot. 2024/25:88

21 mars

Svar på
interpellationer

Flera förändringar pågår, till exempel ett höjt försörjningskrav vid arbetskraftsinvandring. Det finns flera skäl till det, men det bidrar till att det blir färre uppehållstillstånd för arbete i branscher där vi vet att det har funnits – och kanske fortfarande finns – problem med fusk och missbruk.

Migrationsverket ska förstärka sin kontrollverksamhet för att motverka både fusk och missbruk. Men det handlar inte bara om det, utan det måste också leda till en konkret åtgärd. Därför har vi uppdragit åt Migrationsverket att prioritera återkallelseärenden så att tillstånd som beviljats på felaktiga grunder och där det finns fusk och missbruk återkallas.

Detta handlar inte bara om Migrationsverket, utan det är en lång rad myndigheter som vittnar om att de ibland kommer i kontakt med den här typen av problem. Vi har förlängt och förstärkt uppdraget till inte mindre än nio olika myndigheter som samverkar för att motverka arbetslivskriminalitet. Vi kommer också att återkomma gällande utökade kontroller och nya straffbestämmelser, vilket också är centralt kopplat till utnyttjande av arbetskraft.

Fru talman! I den här regeringen sopar vi inte problemen under mattan, utan vi tar tag i dem. Det är inte bara läpparnas bekännelse, som har varit principen tidigare, utan nu genomför vi stora förändringar.

Det ska vara ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Det ska vara ordning och reda i migrationspolitiken. Den som ägnar sig åt arbetslivskriminalitet ska utredas för det, och det ska vara stränga straff. Vi ska säkerställa att människor aldrig far illa på svensk arbetsmarknad. Det gäller naturligtvis inte merparten av alla som arbetar som arbetskraftsinvandrare. Men det finns problem, och varje fall är ett fall för mycket.

Fru talman! Nu genomför vi stora förändringar, och jag har goda förhoppningar om att det ska leda till mer ordning och reda på arbetsmarknaden och mindre fusk och utnyttjande, som regeringen ärvde av den tidigare regeringen.

Anf. 19 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Man kan konstatera att det som vi fått höra här i talarstolen inte stämmer. Det är ganska enkelt. Den utredning som ministern hänvisade till i sitt första inlägg tillsattes 2021, alltså av den tidigare regeringen. Att man inte gjorde något utan bara hänvisade till läpparnas bekännelse, som ministern uttryckte det, stämmer helt enkelt inte.

Likaså, när det gäller a-krimcenter, stämmer det som ministern sa att det krävs många myndigheter, inte bara Migrationsverket, för att stävja problemen på svensk arbetsmarknad.

Den tidigare debatten handlade bland annat om ekonomisk brottslighet. Gunnar Strömmer var här och pratade om att den ekonomiska brottsligheten har gått om narkotikan som huvudförsörjning för de kriminella organisationerna. Till grund för denna brottslighet ligger bland annat problematiken med utnyttjande av tillstånd.

Vi vet att människor utnyttjas på svensk arbetsmarknad. Till exempel tar man hit och anställer människor som har barn med olika problematik, och lönen är att deras barn får åtgärder från samhället, till exempel LSS, och kan klara sig. Man utnyttjar dessa människor grovt genom att se till att de i stället för lön får hjälp till sina barn. Detta kan man göra ganska enkelt genom att tala om för dem att om de bråkar, anmäler eller gör något

annat får både de och deras barn åka härifrån och bli av med stödet. Det här är hemskt, fru talman, och något behöver göras åt det.

Det är jättebra att Migrationsverket gör extra kontroller av just sådana situationer, men det stävjar inte grundproblemet. Som ministern själv, och Gunnar Strömmer före honom, var inne på har vi stora problem även på den europeiska arbetsmarknaden. Då vore det väl smart att stävja problematiken med arbetskraftstillstånd innan den ens har kommit till, i stället för att använda de resurser vi har för att kontrollera arbetsmarknaden och lägga dem på det. Då kan man fokusera på andra problem.

Vi hörde också här att problemen har minskat sedan lönekraven kom till, i alla branscher som har problem, eller hur man nu uttryckte det. Problemet är att vi har problem med kriminalitet i precis varenda bransch.

Vi har just nu en lågkonjunktur som högst troligt bidrar till att det finns mindre möjligheter i till exempel byggbranschen att få uppdrag där man kan utnyttja människor, vilket bidrar till att färre kommer hit. Frågan är om problemen minskar i relation till den övriga branschen, där vi faktiskt inte ser de effekterna, och om det verkligen är så som ledamoten tidigare hänvisade till – att det blir stora effekter.

Då kan man också fråga sig: Vilka är det egentligen som far med läpparnas bekännelse eller symbolpolitik? De kriminella drabbas inte, men de seriösa drabbas ganska hårt av att inte kunna ta hit arbetskraft. Det behöver vi göra något åt.

Anf. 20 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Arbetskraftsinvandringen har under lång tid varit ett av de största kryphålen i det svenska migrationssystemet. Det har utnyttjats av kriminella arbetsgivare, skuggsamhället och människor som aldrig haft för avsikt att återvända till sitt hemland. Men nu har Tidöregeringen tagit itu med detta. Lönekravet har höjts kraftigt, vilket har minskat fusket och exploateringen.

I förra veckan beslutade riksdagen att avskaffa spårbytet. Det hindrar att personer som fått avslag på sin asylansökan kan stanna kvar genom att skaffa ett jobb med usla villkor.

Låt oss vara tydliga med vad spårbyte innebar i praktiken. En asylsökande kunde få avslag, men i stället för att lämna Sverige kunde personen få uppehållstillstånd genom att skaffa ett lågavlönat jobb. Det skapade ett system där desperata personer accepterade slavliknande arbetsvillkor och där skumma arbetsgivare kunde utnyttja dem.

År 2022 visade en rapport från Riksrevisionen att spårbytet ökar arbetslivskriminaliteten, men ändå vill Vänsterpartiet och Miljöpartiet behålla systemet. De vill återinföra spårbytet om de får politiskt inflytande.

Socialdemokraterna säger sig vilja bekämpa arbetslivskriminalitet, men deras samarbetspartier vill avskaffa lönekravet och återinföra spårbytet. Hur går det ihop?

Det är inte den här regeringen som interpellanten borde ställa sin fråga till. Interpellanten borde fråga Socialdemokraternas samarbetspartier Miljöpartiet och Vänsterpartiet varför dessa partier vill föra en politik som ökar arbetslivskriminaliteten.

Prot. 2024/25:88

21 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 21 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag får väl korrigera mig, då – det stämde inte som jag sa att den tidigare socialdemokratiska regeringen inte gjorde någonting på åtta år. Man tillsatte en utredning. Det var facit efter åtta år.

Om det är de krafttag mot kriminalitet som Socialdemokraterna talar så högt om i den här frågan låter jag vara osagt, fru talman. Men man kan såklart ställa att på åtta år ha tillsatt en utredning i kontrast mot alla de reformer som den här regeringen genomför nu när vi tar tag i problemen.

Jag räknade upp en lång rad olika reformer i mitt tidigare svar, men det handlar inte bara om det. Vi gör också en budgetsatsning på 250 miljoner kronor kopplad till samarbetet mellan olika myndigheter så att vi kan hitta de problem med missbruk som vi vet finns här.

Precis som nämndes här av Nima Gholam Ali Pour slopade vi bara häromdagen systemet med spårbyte – också det någonting som den tidigare socialdemokratiska regeringen hade kunnat göra om man hade velat, om man hade orkat och om man hade tagit problemen på allvar. Det gjorde man inte, men nu gör i stället en moderatledd regering det.

Det finns också en statsrådsgrupp med flera statsråd, däribland jag själv, som träffas för att utbyta information om de här problemen.

Det handlar i och för sig inte bara om arbetslivskriminaliteten och de problem som finns med att människor lever i utsatthet och far illa. Tyvärr finns det ju också andra exempel på det kopplat till andra uppehållstillstånd – parallella samhällen och att människor lever i stor nöd och utsatthet. Det är naturligtvis först och främst väldigt sorgligt för dem som far illa, men det undergräver också tilltron till den reglerade invandringen och principen om den reglerade invandringen, som den här regeringen tar på stort allvar.

Från regeringens sida, fru talman, begränsar vi oss inte till bara de här reformerna. Vi vet nämligen från svenska företag att det också finns brist på arbetskraft i många sektorer och många grupper. Det är viktigt att komma ihåg det. Vi genomför just nu ett skifte, kan man säga, från det tidigare fokuset på mycket av lågkvalificerad arbetskraftsinvandring till mer av att hitta internationella topptalanger och fler högkvalificerade personer. Det kan vara en läkare, en programmerare, en sjuksköterska, en forskare eller en tekniker. Det finns i dag många grupper som svenskt näringsliv, stora och små företag, letar efter med ljus och lykta.

Det är klart att när det finns en sådan arbetskraftsbrist och vi inte kan rekrytera inifrån landet, då drabbar det oss alla. Det drabbar oss i form av lägre tillväxt och sämre tillväxtmöjligheter, lägre skatteintäkter och så vidare.

Här gäller det alltså att hitta en balans. Vi tar krafttag mot fusk och skärper kontrollerna. Men vi hör också att många små, medelstora och stora företag letar efter vissa kompetenser med ljus och lykta. Där behöver vi snarare göra mer för att till exempel fler läkare, tekniker och forskare ska kunna komma till Sverige. Det är en balans som den här regeringen genomför precis just nu.

Anf. 22 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Ja, det är precis det som statsrådet pratar om i den avslutande delen av sitt senaste inlägg som är kärnan i det här, tycker jag. De åtgärder som genomförs just nu vad gäller arbetstillstånd leder till lägre

tillväxt och mer kriminalitet. Det drabbar de företag som vill göra rätt för sig medan de som ända från början inte vill det har lätt att ta sig igenom systemet – runda det, klättra förbi det eller vad man nu vill kalla det.

En viss lönenivå stoppar inte dem som, oavsett vilken summa man sätter, inte har ambitionen att göra rätt för sig och betala lönen till dem som är anställda. Det är kärnan i den kritik som jag har. Däremot drabbar det de företag som vill göra rätt för sig och har behov av att rekrytera men inte klarar av det. Det spelar ingen roll vilka löner man sätter där.

Jag kan också konstatera att tonläget är väldigt högt. Det kanske beror på att man själv känner att det här kanske inte riktigt räcker till. Vi tillsatte till exempel a-krimcentren, som ministern pratade om som en bra insats här, och vi vidtog andra åtgärder. Det var inte bara att tillsätta en utredning. Men så kan det ju låta när man själv känner att det inte riktigt räcker till.

Jag har flera gånger stått här i talarstolen och diskuterat med ledamoten Gholam Ali Pours partikollega Magnus Persson. Han efterfrågar faktiskt precis det som jag talar om här snarare än det som Sverigedemokraterna och regeringen nu levererar, nämligen arbetsmarknadsprövning. Frågan är varför han nu kritiserar det i stället för att ställa upp bakom sin partikamrat.

Anf. 23 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag förstår att Patrik Lundqvist tycker att det är jobbigt att tala om det här eftersom man under åtta år inte gjorde de reformer som man nu efterlyser och tycker är så viktiga. Jag förstår det. Det kan inte vara helt lätt att i realiteten inte ha gjort så mycket alls och nu se att det kommer en moderatledd regering och tar tag i de här problemen.

Vi har redan genomfört mycket mer än den tidigare regeringen gjorde under åtta års tid, en lång rad reformer, och vi är inte klara. Det är en hörnsten för oss att rätt ska vara rätt. Det ska vara ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Det ska vara ordning och reda i migrationspolitiken överlag.

Samtidigt ska vi passa oss för att stämpla alla personer som kommer till Sverige och arbetar som kriminella eller säga att de inte sköter sig. Det finns ju väldigt många högkvalificerade personer i Sverige som arbetar i bristyrken. Många företag skulle inte klara sig utan till exempel programmerare och tekniker.

Jag vet inte om Patrik Lundqvist har besökt ett större svenskt företag i dag. När jag gör det hör jag väldigt många språk och bakgrunder på arbetsplatserna. Väldigt många världsledande svenska företag tycker att det är viktigt att det finns goda möjligheter att rekrytera utifrån när de inte kan hitta kompetensen i Sverige.

Det är klart att om man skulle genomföra reformer där man stänger ned allt detta skulle vi alla bli fattigare. Då kommer vi att ha lägre tillväxt, och det kommer att finnas mindre pengar till vård och omsorg och skola. Det vore naturligtvis en väldigt dålig utveckling för Sverige.

Fru talman! Jag vill tacka Patrik Lundqvist för den här debatten, där vi kan konstatera att det nu sker större förändringar än någonsin tidigare på det här området – och det är en moderatledd regering som genomför dessa förändringar för mer ordning och reda.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:88
21 mars

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2024/25:455 om mångkultur i Sverige

Anf. 24 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag avser att främja eller motarbeta mångkultur i Sverige eller om jag avser att förhålla mig på något annat sätt till mångkultur.

Låt mig inleda med att konstatera att ordet mångkultur uppenbarligen väcker känslor. Det kan bero på att det betyder väldigt olika saker för olika människor. För många betyder det inte mer än att människor kan se olika ut eller fira olika högtider. Det är den definition som jag använt mig av vid de intervjutillfällen som ledamoten uppmärksammat.

Tidigare års omfattande invandring har inneburit stora påfrestningar. Integrationsproblemen präglar numera de flesta politikområden. Därför lägger regeringen om migrations- och integrationspolitiken.

Regeringen vidtar åtgärder för att minska den asylrelaterade invandringen till hållbara nivåer. Den som har fått ett utvisningsbeslut ska lämna Sverige, och myndigheternas förutsättningar att ingripa mot personer som begår brott eller annars utgör ett hot mot vårt öppna samhälle stärks. Samtidigt skärper regeringen kraven för att bli svensk medborgare.

Den som kommer hit ska dela svenska kärnvärden och respektera vår kultur. Förväntningarna och kraven ska därför bli tydligare och skärpas för att värna vårt öppna och fria samhälle, där mångfald är en del. Vill man inte bli en del av denna gemenskap ska man inte söka sig till Sverige.

Anf. 25 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar för svaret från Johan Forssell.

Precis som jag beskrev i min interpellation uttryckte sig migrationsminister Forssell på följande sätt i en intervju med Aftonbladet: "Sverige kommer att vara ett mångkulturellt samhälle, för det är det i dag." Trots att ministern tillade att de som kommer hit förväntas följa svenska lagar och värderingar och prata det svenska språket väckte uttalandet stor kritik bland Tidöpartiernas egna väljare.

Kritiken kom inte minst efter att ministern försökt förtydliga sig i SVT genom att påstå att mångkulturen berikar. Han sa: "På många sätt så finns det mycket som också berikar vårt land." När journalisten frågade "Vad då?" utvecklade ministern sitt svar så här: "Jamen, olikheter. Att vi inte är alla likadana, att vi har med oss olika kulturer, att man har olika religioner för den delen, att man firar olika högtider." Även efter detta citat tillade ministern att det dock är viktigt att vi förenas under några viktiga värderingar, vilket enligt mig onekligen är positivt i sammanhanget.

Fru talman! Jag tvivlar inte på att Johan Forssell själv i grunden har en ganska sund inställning till begreppet mångkultur. Jag uppskattar att ministern har försökt nyansera sina uttalanden i efterföljande intervjuer, på Sverigedemokraternas gruppmöte här i riksdagen och i sitt svar på min interpellation här i dag. Johan Forssells definition av begreppet är att människor kan se olika ut och fira olika högtider. Det är i grunden ett obestriddigt faktum som ministern använder sig av för att definiera detta.

Jag tror att anledningen till väljarnas, och min egen, reaktion på detta uttalande däremot bygger på att mångkultur för de flesta betyder så mycket mer. Det nyttjas inte sällan som ett substitut för att förespråka mångkulturalism – vilket snarare handlar om blandning av olika kulturer. Det handlar

om att alla färgstarka kulturer tillsammans ska blandas till någon svart sörja på bekostnad av majoritetskulturens egen särart och värde.

Givet Moderaternas track record på områden som invandring, integration och mångkultur är det inte heller konstigt att väljarna läser in annat i ministrarnas svar än det han själv åsyftade. Åtminstone SD:s väljare minns med ilska hur Johan Forssells tidigare partiledare och vid tidpunkten Sveriges statsminister, Fredrik Reinfeldt, uttryckte det: ”Ursvenskt är bara barbariet. Resten av utvecklingen har kommit utifrån.” Detta är en mångkulturalistisk syn på saken, då innebörden är att uppblandningen av det svenska är det enda positiva i vår utveckling. Det är enligt min mening ett förkastligt uttalande.

Även i moderata led har dock användandet av mångkultur nu i närtid lett till kritik. Jag kan ta exemplet med Moderata ungdomsförbundets ordförande Douglas Thor som sa till Svenska Dagbladet: ”Jag tycker att begreppet mångkultur är dåligt, det är så laddat och innebär ett samhälle vi inte vill ha.”

Fru talman! Jag kommer att få anledning att återkomma till allt dåligt med mångkultur och mångkulturalism i kommande repliker. Frågan jag ställde i denna interpellation var som sagt om statsrådet avser att främja eller motarbeta mångkultur i Sverige eller om statsrådet förhåller sig på något annat sätt till begreppet. Om vi för tillfället lägger definitionsproblematiken åt sidan – jag delar ministrarnas syn på att det kan vara svårt och att man lägger olika värderingar i vad detta per definition innebär – får ministern gärna svara på frågan om han kommer att främja mångkultur eller motarbeta den, oavsett definition.

Anf. 26 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Det är viktigt att allmänheten förstår definitionen av ett mångkulturellt samhälle. Ett mångkulturellt samhälle är helt enkelt ett samhälle där den som har invandrat till Sverige inte ska behöva anpassa sig till det svenska samhället. I ett mångkulturellt samhälle kan invandraren välja sin kulturella identitet.

Om man då kan välja sin kulturella identitet kan man också välja bort svenska värderingar och en svensk identitet. Då får vi områden som Rosengård, alltså mångkulturella områden där knappt någon talar svenska. Området i sin helhet har valt den arabiska kulturen framför den svenska. Det är just detta som är mångkultur, och det är därför det blir problematiskt när migrationsministern genom sina uttalanden stöder ett mångkulturellt samhälle.

Migrationsministrarnas uttalanden signalerar också till nyanlända att de egentligen inte behöver anpassa sig till Sverige och den svenska kulturen, då Sverige enligt migrationsministern är ett mångkulturellt samhälle. Rätt många i det här landet, vare sig man är svensk eller invandrare, stöder tanken att den som anländer till Sverige ska anpassa sig till det svenska samhället och dess värderingar. Därför är stödet för det som kallas det mångkulturella samhället inte så starkt.

Detta kan man även se i människors flyttmönster, där nästan alla flyttar från mångkulturella områden – oavsett om man är etnisk svensk eller invandrare. Man flyttar till områden där svenska värderingar är starkare. Detta gör man eftersom människor i Sverige inte vill att deras barn ska

växa upp i det kulturella utanförskap som mångkulturen egentligen innebär.

Jag vill verkligen betona att det finns en definition av vad mångkultur är. I ett mångkulturellt samhälle kan invandraren leva precis som man gjorde i sitt hemland. Det finns ingen tolkning av mångkultur som avviker från den definitionen, och det är just därför det är så viktigt att migrationsministern inte stöder ett mångkulturellt samhälle och därmed skickar fel signaler till nyanlända migranter.

Som jag har förstått det vill även migrationsministern att de som kommer till Sverige ska anpassa sig till det svenska samhället. Därmed kan migrationsministern omöjligen stödja ett mångkulturellt samhälle.

Låt oss även nämna vad konsekvenserna av ett mångkulturellt samhälle kan vara. När invandrare inte anpassar sig till det svenska samhället utan i stället inom vissa geografiska områden förstärker hemlandets kultur får vi de parallella samhällen vi ser i Sverige i dag. Att invandrare väljer bort det svenska språket, sociala koder i det svenska samhället och svenska värderingar leder till arbetslöshet och sociala problem.

Ett mångkulturellt samhälle skapar grunden för invandrarnas utanförskap. Det bästa budskap alla makthavare kan ge till invandrare är att vi lever i ett monokulturellt samhälle, där den svenska kulturen är den kultur som alla som vill inkluderas i samhället ska anpassa sig till. Det är faktiskt sanningen. Det är så Sverige ser ut. Om du inte lär dig svenska och om du lever enligt hemlandets normer är det lika bra att du åker hem, eftersom du är och kommer att förbli en belastning.

Anf. 27 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Tack till Tobias Andersson, som har skrivit den här interpellationen!

Jag tyckte att det var väldigt bra att Tobias Andersson i sitt inlägg så tydligt sa att det finns olika definitioner av detta begrepp, för det är ju på precis det sättet. Jag förstod sedan att Nima Gholam Ali Pour inte höll med utan mer verkade se bara en definition. Det visar kanske varför denna diskussion blir så väldigt förvirrande.

Jag kan väl konstatera att det finns olika definitioner, och det är faktiskt någonting jag tror att Sverigedemokraterna också skriver tydligt i sitt principprogram. Man gör en definition av det här, och det innebär naturligtvis att det finns andra definitioner. Annars skulle man inte behöva skriva att just detta är deras egen definition.

Det är klart att om man definierar de här begreppen som parallella samhällen, att människor far illa, att man särbehandlar kvinnor på ett väldigt negativt sätt eller som ofrihet – alltså en lång rad av de problem vi tyvärr har sett växa fram i Sverige under flera år – då är naturligtvis det här ett väldigt allvarligt problem.

Jag vill vara väldigt tydlig: Här är det nolltolerans som gäller. Det finns ingen som helst tolerans eller acceptans för den typ av skadliga värderingar som i dag håller så många människor i ett väldigt skadligt grepp – inte minst många unga kvinnor och flickor. När det gäller detta genomför vi just nu också stora reformer.

Sedan finns det förstås andra aspekter. I år firar vi 250 år av judiskt liv och judisk kultur i Sverige. Det behöver inte vara skadligt; det finns ju mycket där som har varit bra och som är bra för Sverige. Detta är faktiskt

något som regeringen väljer att stödja, och det är ett beslut som Sverigedemokraterna väl har varit med om att fatta.

Vi har också religionsfrihet i Sverige. Också detta är faktiskt en hörnsten i vårt land.

Fru talman! Hur man definierar olika begrepp blir ju lite grann en fråga om semantik. För mig är det viktigt att titta på reformer och konkreta samhällsproblem, till exempel att det i dag inte finns en tillräckligt stark majoritetskultur. Ett annat exempel är den ofrihet som tyvärr har brett ut sig i Sverige. Framför allt handlar det om vad vi nu gör för att faktiskt förändra situationen. Sanningen, fru talman, är att vi just nu genomför större förändringar och fler och kraftfullare reformer än vad någon annan regering har gjort tidigare.

Det här är väl ett dåligt begrepp, och man kan diskutera det på olika sätt. Det är inget begrepp jag använder, utan jag fick en fråga om det. Jag är mer fokuserad på konkreta reformer, och sådana gör vi.

Det sker som sagt väldigt mycket. I dag kom en nyhet om att Migrationsverket förstärker kontrollerna i medborgarskapsärenden. Vi rullar nu i praktiken ut en helt ny lagstiftning kring det svenska medborgarskapet. Detta är avgörande både för att vi ska få bukt med de problem som finns när det gäller integration och för att man ska vara stolt över att vara medborgare. Det är viktigt och rimligt att man kan svenska språket. Det är viktigt och rimligt att det ställs krav på samhällskunskap. Det är viktigt och rimligt att man inte har begått brott utan har levt på ett skötsamt sätt.

Vi inför också en helt ny princip om att man ska ha egen försörjning för att kunna bli beviljad ett svenskt medborgarskap. Detta är en väldigt viktig brygga till den princip som ju i realiteten har grundlagt allt det välstånd som vi har i dag, nämligen arbetslinjen. Det ska löna sig att arbeta. Det ska löna sig att vara ambitiös. Det ska löna sig att vara med och bidra.

Så, fru talman, tror jag att vi får bukt med de samhällsproblem som finns och tar Sverige framåt.

Anf. 28 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret och redogörelsen för många av de bra saker som kommer från ministerns departement.

Det lyftes fram frågor om Sverigedemokraternas definition av mångkultur. Jag kan väl förtydliga att det inte finns någon definition av detta begrepp som någon sverigedemokrat tycker är positiv i grunden. Alldeles oavsett hur man väljer att definiera mångkultur och vad man lägger in i detta begrepp kommer man inte att stöta på någon partikollega till mig som säger att den uppskattar mångkultur.

Ministerns redogörelse för begreppet blev något oklar. Han sa nu att detta är ett dåligt begrepp som han själv inte använder sig av. Tidigare har han sagt att mångkultur är någonting i grunden positivt. Då blir det svårt för våra väljare att följa med i retoriken, inte minst i ett läge där sverigedemokratiska väljare dagligen söker mig och mina partikollegor och undrar när det stora skiftet i migrationspolitiken kommer.

Mycket har skett – vi ser bland annat de lägsta asylrelaterade migrationsnivåerna sedan man började med mätningar på området, och ministern nämnde även några andra saker. Våra väljare har dock valt att fokusera på utdelningen av medborgarskap i sin kritik och gällande vad de önskar hade gjorts annorlunda. När den ansvarige ministern talar sig varm för

mångkultur kan man tänka sig att det spär på den frustration eller osäkerhet som vissa av våra väljare belyser, inte sällan till mig och mina partikolleger.

Låt oss titta på detta dåliga begrepp, som Johan Forssell kallar det, och det han själv lade in i det när han skulle förklara det i SVT. Som jag nämnde i mitt förra anförande sa ministern att det handlar om olikheter. Alla är inte likadana. Vi har med oss olika kulturer och, för den delen, olika religioner, och vi firar olika högtider. Det var alltså den definition som ministern själv gav till Sveriges Television när han utvecklade vad han anser är positivt med detta.

Jag förstår inte egenvärdet i det som ministern exemplifierade med. Vilket egenvärde finns det i att ha olika religioner i ett samhälle? Man ska absolut stå bakom religionsfrihet, men vad är egenvärdet? Vad är det som i grunden är positivt med de skillnader som ministern radade upp i Sveriges Television?

De flesta länder där många olikheter samlas har varit fyllda av konflikter genom historien. Det är väldigt svårt att peka på ett land, en stat eller ett område där olikheter av den art som ministern själv lägger in i begreppet mångkultur har lett till någonting i grunden positivt så att detta har haft ett egenvärde. Jag säger inte att man inte kan enas, åtminstone inte om vi säkerställer att den svenska kulturen utgör en majoritetskultur som andra anpassar sig till för att därmed bli en del av samhället på det sätt som ministern nämnde, men jag har svårt att förstå att det i grunden skulle vara positivt med de olikheter som han exemplifierade med i Sveriges Television.

En av dem som kanske studerat detta mest är Harvardprofessorn Robert Putnam, som redan för många år sedan gjorde en studie på över 30 000 amerikaner för att mäta hur det sociala kapitalet, tilliten, relationerna och benägenheten att bidra till lokalsamhället påverkas av mångkultur, diversity eller vilket begrepp man nu vill använda. Kontentan var denna: Ju mer mångkultur och ju fler olikheter, desto mindre tilltro inom samhället – desto mindre vill man bidra, desto mindre vill man hjälpa sin granne och desto mindre strävar människor efter samma sak.

Vad anser ministern är egenvärdet i mångkultur? Han har ju beskrivit mångkultur som något positivt oavsett hur man väljer att definiera det.

Anf. 29 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Det är viktigt att förstå att mångkultur inte är ett deskriptivt begrepp. Det handlar inte om hur samhället ser ut i dag utan om vilket samhälle man vill ha. Man kan alltså inte säga att Sverige är ett mångkulturellt samhälle för att det finns många kebabställen. Det säljs svenskt godis i Saudiarabien, men detta gör inte Saudiarabien till ett mångkulturellt samhälle. Det är ju saudiska normer som gäller i Saudiarabien trots att de har svenskt godis.

Detsamma gäller i Sverige. Enskilda utländska inslag, som kebab, gör inte Sverige till ett mångkulturellt samhälle. Frågan som avgör det hela blir om det är svenskarna som ska anpassa sig till dem som kommer hit med en annan kultur eller om det är invandrarna som ska anpassa sig till den svenska kulturen.

Till och med Moderaterna skriver i den slutrapport som Moderaternas integrationskommission tog fram att integration handlar om att respektera

svensk lag, om att förstå värderingar som många svenskar delar samt om att förstå majoritetssamhällets normer och till stor del anpassa sig till dem.

Har man sagt att det är det svenska majoritetssamhällets normer som gäller och att det är dem som invandrare ska anpassa sig till har man i grunden underkänt ett mångkulturellt samhälle. Sverige kan inte vara både ett mångkulturellt samhälle och ett fungerande samhälle. Ett land kan bara ha en sammanhållande kultur, och i Sverige är det den svenska kulturen som måste gälla.

Migrationsministern kan inte ha det på båda sätten. Antingen anser man att invandrare ska anpassa sig till det svenska samhället eller så förespråkar man mångkultur, där integration blir något omöjligt.

Anf. 30 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag vill klargöra att det jag sa i Sveriges Television var att olikheter berikar; det var detta begrepp jag använde. Det är möjligt att Tobias Andersson sätter likhetstecken mellan olikheter och mångkultur. Det är dock just Sverigedemokraternas definition av detta, och den definitionen får väl Sverigedemokraterna stå för. Jag har varit tydlig med hur jag definierar begreppet och vad jag lägger i det.

Jag har också sagt att det blir ett dåligt begrepp just eftersom det finns så stora skillnader. Det kan betyda olika saker för olika personer. Detta kanske förklarar varför man i Sverigedemokraternas principprogram säger att det finns olika definitioner.

Jag har fått dessa frågor av Sverigedemokraterna flera gånger. Jag har varit hos deras riksdagsgrupp, och jag har uttalat mig i Sveriges Television och andra medier. Jag har redan svarat på de här frågorna. Jag tror faktiskt att även Sverigedemokraternas väljare är mer intresserade av konkreta reformer för att ta tag i de problem som under alltför många år har tillåtit växa sig fast i det här landet än av de nästan filosofiska diskussioner och de frågor som mina kollegor från Sverigedemokraterna ställer till mig. Det finns säkert en annan plats, möjligen radioprogrammet *Filosofiska rummet*, där man kan diskutera detta, men jag är inte rätt person att svara på detta här i dag.

Jag fokuserar i stället på de konkreta reformer vi nu genomför, och jag vill gärna peka på dem. Det handlar inte minst om medborgarskapet och krav på ett hederligt levnadssätt och språk- och samhällskunskapskrav. Det är egentligen väldigt märkligt att detta fortfarande saknas i Sverige för att kunna bli medborgare. Medborgare ska väl vara det allra finaste man kan bli i vårt land. Det handlar också om det krav på egenförsörjning vi nu återinför och som inte har funnits i Sverige på 50 år, så det är sannerligen en historisk reform.

Vi är också glasklara med en annan sak, nämligen den viktiga svenska värdering som har byggt Sverige starkt: Det ska löna sig att arbeta. Därför går vi fram med ett bidragstak så att det alltid lönar sig att arbeta och så att man inte kan stapla bidrag på varandra och inte gå till ett arbete.

Vi höjer också åldersgränsen för anknytning från 18 till 21 år. Också det är en viktig reform för att få bukt med de tvångsäktenskap som tyvärr finns i Sverige och som håller många kvinnor och ibland även flickor i ett väldigt starkt grepp av ofrihet. Detta kan vi aldrig acceptera i Sverige. Vi ska vara glasklara så fort vi ser skadliga värderingar som gör att personer behandlas illa och när det råder ofrihet och normer som för tankarna mer

till medeltiden än till dagens moderna Sverige. Låt det inte finnas någon som helst oklarhet i detta.

Regeringen genomför nu dessa historiska reformer för att ta tag i de problem som har vuxit fram under många år. Jag skulle också kunna nämna fler reformer.

Mitt svar på frågan är att fokus för denna debatt ska vara på vilka reformer vi genomför. Man kan säkert föra en spännande diskussion om semantik och filosofiska begrepp, men som migrationsminister har jag varit tydlig med hur jag ser på detta och vilka reformer vi just nu genomför i ett högt tempo för att få bukt med dessa problem. Jag hade gärna tagit emot en interpellation om detta och vad vi gör just nu i stället för en interpellation om en filosofisk diskussion.

Anf. 31 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret, även om jag kan passa på att belysa att ämnet för interpellationen är upp till den ledamot som har lämnat in den. Min frågeställning var om ministern avser att motarbeta eller främja mångkultur eller förhålla sig på något annat sätt till mångkultur. Det är alltså temat för dagens debatt.

Jag uppskattar visserligen mycket av det migrationsministern har gjort på detta område tillsammans med mina partikollegor i socialförsäkringsutskottet, men ministern kan inte komma undan att temat för debatten är just hans inställning till mångkultur och vad han i egenskap av minister avser att göra på detta tema, oavsett hur man väljer att definiera detta. Detta får ministern gärna passa på att belysa i sitt sista anförande.

Anledningen till att vi pratar om både mångkultur och olikheter är att ministern själv när han i SVT fick frågan vad mångkultur är sa att det var olikheter och sedan beskrev vad dessa olikheter kunde utgöras av. Bland annat kopplade han det till att vi har olika religioner.

Fru talman! Min fråga kvarstår: Vad är det positiva egenvärdet av olikheter i ett samhälle? Här blir skillnaden tydlig, eftersom jag tror att olikheter lättare än likheter skapar konflikter i ett samhälle. Jag kan peka ut många av konflikterna i det svenska samhället och konstatera att de har att göra med olikheter. Det handlar om olikheter mellan och inom religioner, inom specifika folkgrupper med mera. Jag säger inte att Sverige inte kommer att vara ett land som består av människor från olika delar av världen, men jag kan konstatera att jag inte ser samma positiva grundvärde i olikheter som ministern gör. Jag har heller inte uppfattat att ministern har kunnat belysa vad detta skulle utgöras av. Olikheter kopplat till religion, som han exemplifierar med, har sannolikt inte lett till så mycket positivt världen över.

Anf. 32 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tror ärligt talat att de flesta väljare som följer denna debatt tycker att den är ganska förvirrande. Vi har en lång rad allvarliga problem i Sverige – utanförskap, otrygghet, ofrihet och väldigt många flickor och kvinnor som lever under förhållanden de inte borde leva under i Sverige – och så står vi här och diskuterar olika filosofiska begrepp. Men precis som Tobias Andersson säger har interpellanten givetvis rätt att ställa de frågor han eller hon vill.

Jag har flera gånger varit tydlig med hur jag definierar detta, och det finns olika definitioner. Låt mig dock upprepa exemplet att vi i år firar 250 år av judiskt liv och kultur i Sverige. Beslutet att stötta detta har även Sverigedemokraterna varit med att fatta, vilket är bra. Detta är ett bra exempel på att det finns saker som inte är problematiska.

Låt mig avsluta med att säga att när det finns denna typ av ofrihet och utanförskap och när vi ser att viktiga svenska värderingar utmanas och att det inte finns en stark svensk majoritetskultur ska vi vara glasklara med att vi inte accepterar detta. Då är det inte läpparnas bekännelse som räknas, utan att vidta konkreta reformer för att förändra detta, och regeringen har i princip arbetat dag och natt med att ta tag i dessa problem.

Men vi ska också komma ihåg att de flesta av de 2 miljoner människor i dagens Sverige som är födda i ett annat land är hederliga och skötsamma och inte begår brott, och de blir minst lika förbannade som Tobias Andersson och jag när det begås brott och känner att det är fel. Låt oss därför hitta en rimlig balans där vi ser detta men också de problem som finns och att vi ska vara okuvliga i vårt arbete för att göra Sverige rikare, friare och bättre.

Jag tackar Tobias Andersson och Nima Gholam Ali Pour för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:503 om bedrägerier och företagens brist på skydd

Anf. 33 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Anna-Belle Strömberg har frågat mig om jag kommer att arbeta för att säkerställa att man utvidgar den nya betaltjänstförordningen så att även Sveriges småföretagare skyddas och om jag inom mitt ansvarsområde ser ett behov av att införa ett grundläggande företagsskydd i konsumentlagstiftningen.

Att motverka brottslighet är en av regeringens högst prioriterade frågor. Det gäller även brottslighet i det finansiella systemet.

Det stora flertalet bedrägerier förutsätter att kriminella missbrukar produkter och tjänster som tillhandahålls av banker. Som ett led i arbetet mot bedrägerier höll regeringen flera möten med företrädare för bankerna och Polismyndigheten under 2024. Syftet var bland annat att diskutera hur bankerna kan ta ett större ansvar och hur samarbetet mellan bankerna och Polismyndigheten kan stärkas. Bankerna presenterade då ett åtgärds paket med flera förslag för att stärka kundskyddet. Regeringen följer löpande upp att bankernas åtgärder genomförs och får effekt. Det är positivt att brottsvinsterna från telefonbedrägerier, så kallad vishing, minskar.

Parallellt med detta fortsätter regeringen sitt kontinuerliga arbete med att analysera eventuella behov av skärpta lagar och regler i syfte att stärka bankkundernas trygghet.

EU:s betaltjänstregelverk är just nu föremål för förhandlingar i EU. Regeringen är positiv till att regelverket ses över och välkomnar Europeiska kommissionens ansats att bekämpa bedrägerier. Sverige är engagerat i de rådsarbetsgruppsmöten som nu pågår. Det är viktigt att även företag skyddas mot bedrägerier. När förhandlingarna är klara ska de regler som

inte är direkt tillämpliga genomföras i svensk rätt. Det arbetet påbörjas först efter att EU-förhandlingarna har slutförts. Jag vill inte föregripa det arbetet.

Anf. 34 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Niklas Wykman för svaret.

För ett år sedan debatterade jag och statsrådet arbetet mot bedrägerierna, och svaret då och svaret nu är i stort sett likalydande. Men jag tolkar ändå statsrådets svar som att det finns behov av att se över regelverket och av att införa grundläggande företagsskydd, vilket är jättebra.

Det har inte undgått någon att bedrägerierna fortsätter och breder ut sig. Det är nu ett växande samhällsproblem som göder den kriminella ekonomin. Sveriges småföretagare är måltavlor för många olika typer av bedrägerier. De har precis som privatpersoner tillgång till sina pengar direkt via sina mobiltelefoner, och de har generellt mer kapital. Samtidigt kan de enklare föra över stora summor utan att bankerna stoppar transaktionerna.

Bankbedrägerierna har inte minskat för företagarna. Företagarna genomförde nyligen en undersökning bland sina medlemmar, både små och medelstora företag, där man jämförde hur siffrorna såg ut 2023 mot 2025. Fler rapporterar att de blivit kontaktade av bedragare, och fler företagare har lidit ekonomiska förluster av bedrägerier 2025 än 2023. Här är det tydligt att mer behöver göras.

Vi har sedan tidigare sett att anmälningsbenägenheten bland företagare är väldigt låg. En rapport från Företagarna visar att 38 procent av företagarna aldrig anmäler brotten de utsätts för. Siffror från samma organisation visar också att 40 000 företagare har blivit utsatta för bedrägerier, och 10 000 uppger att de lidit stora ekonomiska förluster och känner sig maktlösa mot bedragarna. Samtidigt rapporteras det om en katastrofal ökning av bedrägerier just mot äldre under 2025, enligt polisen.

Det här drabbar särskilt småföretagare, som ofta saknar resurser att juridiskt försvara sig mot falska fakturor, vilseledande oseriösa avtal, avancerade nätbedrägerier och vishing, där brottsoffren kontaktas på telefon av en bedragare som låtsas vara polisen eller banken och lurar fram koder eller identiteter.

Fru talman! Jag vill komma tillbaka till statsrådets svar om att man följer arbetet med bankernas åtgärder och analyserar behovet av skarpare lagar. Trots att bankerna infört vissa säkerhetsåtgärder kan bedragare fortfarande tömma konton.

Mot bakgrund av det är min fråga till statsrådet: Vilka effekter har man sett sedan Svenska Bankföreningen utlovade åtgärder, och vilka har faktiskt genomförts? Har alla banker implementerat de föreslagna transaktionskontrollerna, som beloppsgränser och tidsfördröjningar?

Företagare efterfrågar säkrare företagskonton där det inte är möjligt att snabbt tömma deras konton.

Anf. 35 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Detta var ett av de områden där jag när jag tillträdde i den här funktionen måste säga att ju mer man läste på och ju mer man närmade sig frågan, desto mer chockerades man över hur misskött den hade varit. Varför hade så lite gjorts under så lång tid? Jag förstår det dåliga samvetet. Det är lätt att förstå det.

Sedan har vi tagit tag i frågan. Precis som interpellanten påpekar finns nu planerna ute på bankerna. De rullas ut och implementeras steg för steg. Det görs för varje enskild bank i något olika takt men med en gemensam ambition.

Nu inrättas en underrättelsetjänst hos polisen för den finansiella brottsligheten. Hur kan det inte ha funnits innan? Kanske kan Anna-Belle Strömberg svara på den frågan. Varför satt man på händerna år ut och år in?

Vi har fört samman aktörerna, bankerna och polisen. Men det stannar inte där. Vi har till exempel också talat med telekomleverantörerna och de intermediärer som finns på marknaden för att till exempel skicka sms som används för bedrägerier, och det har handlat om uppdrag till Bolagsverket. Listan kan göras mycket lång över de åtgärder som nu äntligen har vidtagits och håller på att vidtas på detta område.

Det går inte annat att säga än att bedrägerierna åter sig in i människorna och samhället. De förstör och gör det såklart dyrare och svårare att göra affärer, och företagare drabbas. De stjäl också emellanåt den sista tillit som äldre människor har till samhället.

Låt mig säga hur ytterligt beklämd man då blir när det också används metoder som är snarlika dessa i andra sammanhang. Jag tänker till exempel på aggressiv lottförsäljning till äldre människor som sker från Spanien. Ska det vara så i Sverige? Ska det ligga så nära varandra, det vill säga bedrägerier och att bli uppringd med mycket aggressiva försäljningsmetoder för till exempel lotter? Är det en rimlig ordning att det är på det sättet? Ska de polerna ligga så nära varandra i det svenska samhället?

Jag har också tagit del av bland annat Konsumentverkets granskning av till exempel låneförmedlare och hur den försäljningen beskrivs i Konsumentverkets rapporter.

Fru talman! Det här handlar om det arbete som pågår på bankerna. Vi följer att man nu implementerar de åtgärder som man förbundit sig att göra. Det handlar om polisens resurser och förmåga.

Jag vet inte varför man inte hade inrättat ett underrättelsecentrum innan hos polisen för att skaffa sig bättre kunskap och förmåga när det kommer till det finansiella systemet. Det är oklart för mig varför man inte har kunnat göra det tidigare.

Det är väldigt oklart för mig varför man har tyckt att det är en bra idé att från Spanien sälja lotter till äldre med aggressiva metoder. Det är fortfarande väldigt oklart för mig var Socialdemokraterna står i frågan om till exempel snabbblåneföretagen. Ska det få fortsätta?

För att komma åt de här bedrägerierna finns det inte *en* åtgärd. Det är så många saker i Sverige som behöver bli bättre. Men vi har äntligen börjat, fru talman.

Anf. 36 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Jag tänker återgå till min interpellation som handlar om företagarnas situation.

Enligt säkerhetsexperten på Företagarna är det bedrägerier som nu ökar mest mot företagen, och branschorganisationen Företagarna larmar just nu om hjälp från myndigheter och banker.

De branscher som är mest drabbade är handel, transport och hotell och restaurang. Summorna varierar kraftigt. Det är allt från så låga summor att

företagen inte märker att de betalar dem eller inte tycker att det är värt att bestrida till stora belopp vid ett och samma tillfälle.

I Företagarnas kanaler och i reportage kan man ta del av en familjeföretagare som vaknade och upptäckte att 6 miljoner fattades på kontot, efter att han dagen innan trott att han pratat med sin bank.

I TV4-nyheterna i höstas berättade en man som drabbades att han fick ett sms från Nordea om att en transaktion hade misslyckats och att han skulle ringa till Nordeas spärrtjänst för att säkerställa att hans bank-id inte skulle kapas. Han trodde att det var den riktiga Nordearösten i kundtjänsten som han pratade med. En timme senare blev han uppringd av riktiga Nordea. Då sa de att hela hans företagskonto hade tömts på 600 000 kronor.

I Aftonbladet, även det i höstas, kunde man läsa om en man på 62 år som driver olika företag. Han förlorade sitt livs besparingar när bedragare manipulerade hans dator via ett program som var maskerat som Handelsbankens säkerhetsprogram. Det var i själva verket Anydesk, och pengar fördes över via bank-id.

Man länsade hans konto på cirka 600 000 kronor i sex olika transaktioner. Han förde över 95 000 kronor en dag och nästa dag över 100 000 kronor till en 17-årig målvakt, utan att det flaggades någonstans och trots att det inte hade gjorts stora transaktioner tidigare.

Det är en stor tragedi för dem som drabbas av bedrägerier, och det orsakar ett stort mänskligt lidande bortom den rent ekonomiska skadan. Återigen behöver vi se till att bankerna tar ett större ansvar.

Herr ålderspresident! Bankerna har varit otydliga med hur deras åtgärder mot bedrägerier implementeras och vad som måste hända för att det ska aktiveras en flagga eller finnas ett larmsystem när stora summor försvinner.

Företagare kan inte jämföra bankernas säkerhetsarbete eller se hur mycket de faktiskt ersätter de drabbade kunderna, eftersom detta skyddas av sekretess.

Herr ålderspresident! Mina frågor till statsrådet är: Vilken hjälp får de som redan har blivit drabbade? Och hur säkerställer regeringen att bankernas åtgärder är tillräckligt bra för att kunna skydda Sveriges företagare?

Jag menar då både i dag och i framtiden, för vi ser ju hur kriminella ändrar sina tillvägagångssätt hela tiden.

Anf. 37 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr ålderspresident! Först och främst: Det EU-arbete som ska lägga grunden för ett tryggare finansiellt system pågår. Sveriges position är klar och tydlig. Det handlar om att bekämpa brottsligheten.

Då handlar det inte om en utan givetvis om flera åtgärder. Centralt är att kunna dela information mellan olika aktörer på marknaden men också med myndigheter. Generellt i samhället handlar det mycket om att dela information. Riksdagsledamoten vet troligtvis om att regeringen nu tar stora steg, som borde ha tagits för länge sedan, när det kommer till möjlighet att dela information så att man kan motverka brott och se till att människor kommer in på rätt kurs i tillvaron. Det är såklart bekymmersamt att detta inte har gjorts tidigare, men dessbättre ser vi nu de problem vi har och löser dem.

Herr ålderspresident! Om och om igen har jag varit tydlig mot våra banker. Bankerna är lönsamma, och det är de i stor utsträckning därför att de har digitaliserat sin verksamhet – inte bara därför, men i stor utsträckning. Därför har de också ett mycket stort ansvar för att säkra affären för dem som använder bankens tjänster. Då vill det till att bankerna investerar i olika typer av it-säkerhet och givetvis också i kundtjänstmedarbetare och annat så att de med en högre grad av kontroll och säkerhet kan upprätthålla en hög grad av service och användarvänlighet i systemen. Bankerna har ett tungt ansvar för detta.

Som jag redan har sagt har regeringen kallat banker och polismyndighet till sig för att de ska förklara hur de arbetar. Listor har upprättats, och de håller nu på att implementeras i systemet.

Herr ålderspresident! Jag hörde Anna-Belle Strömberg – om jag inte missförstod henne – beklaga sig över att detta omgärdas av sekretess. Låt mig säga att jag inte är direkt övertygad om att man borde göra allting sådant här offentligt. Om det skulle ligga ute till allmän beskådan exakt hur bankerna arbetar, exakt vilka system som finns och exakt hur man monitorerar det hela skulle det troligtvis hjälpa brottslingarna mycket mer än det skulle hjälpa pensionärer, företagare och andra som är utsatta för bedrägerier.

Det finns skäl att bedriva arbetet effektivt, men det ska inte vara känt exakt hur man gör i varje enskild detalj. Det gör inte nödvändigtvis samhället säkrare i dess helhet om man berättar om alla skyddsåtgärder för de kriminella.

Det är också något förvånande att man inte kan göra kopplingar till kriminaliteten i bred bemärkelse. Bedrägerier och det kriminella samhället hänger tätt samman. Bedrägerier och penningtvätt är ett mycket viktigt verktyg både för att finansiera annan kriminell verksamhet och för att tvätta brottsvinster.

Jag kan konstatera att det handlar om att bankerna ska ta sitt ansvar, men det handlar också om det regeringen nu gör med strängare straff, satsningar på Polismyndigheten, massiv upprustning av rättssamhället i bred bemärkelse och förebyggande åtgärder. Det handlar också om att polisen har fått ett särskilt uppdrag att ha ett underrättelsecentrum kring den finansiella verksamheten.

Herr ålderspresident! För mig är det helt oklart varför man inte gjorde någonting. Man lät det bara vara. Nu görs en massa saker. Bankerna, övervakningen, de EU-förhandlingar som pågår och regelverken – allt detta är såklart viktigt. Men man kan inte lämna det helt hängande i luften frikopplat från rättsväsendets generella befogenheter eller, för den delen, från hur andra aktörer uppträder, till exempel de som säljer lotter på telefon.

Anf. 38 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Herr ålderspresident! Som jag tolkar statsrådet är han positiv till och välkomnar EU-kommissionens ansats.

Men vi kan inte ha ett system där en företagare kan bygga upp sitt företag under decennier och sedan på bara några minuter förlora allt. Det här påverkar inte bara företagarnas ekonomi utan också anställda och leverantörer och säkert många fler.

Den nya betaltjänstförordningen, som för närvarande behandlas inom EU, syftar till att stärka skyddet för betaltjänstanvändare mot bedrägerier.

En av de centrala förändringarna i förslaget är att ansvaret för ekonomiska förluster till följd av bedrägerier, särskilt de som involverar social manipulation, där användaren omedvetet godkänner en transaktion, ska tas av bankerna. Banken ska alltså stå för den ekonomiska förlusten.

Det är dock viktigt att notera att de föreslagna förändringarna främst fokuserar på konsumentskydd för privatpersoner. För närvarande finns ingen specifik information om en utvidgning av skyddet till att också omfatta företagare.

Herr ålderspresident! Min avslutande fråga till statsrådet är därför: Kommer statsrådet att ta initiativ till att ändra betaltjänstlagen så att den även kommer att skydda Sveriges företagare och så att ansvaret för säkerhetsbristerna läggs på bankerna?

Europaparlamentet föreslår att bankerna ska bli återbetalningsskyldiga till kunder som har lurats av bedragare oavsett om bedragaren utger sig för att vara från banken, från Skatteverket eller från någon annan myndighet.

Herr ålderspresident! Nu har statsrådet en chans att ändra på det här och göra skyddet bättre för våra företagare.

Anf. 39 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr ålderspresident! Det här är pågående förhandlingar i EU. I bästa fall kan detta inledas i april, givet vad som faller ut ur förhandlingarna. Sveriges position är klar. Här är min bedömning att interpellanten och jag står på precis samma sida. Jag kan såklart inte veta de exakta detaljerna i hur Anna-Belle Strömberg tänker, men jag tror att vi är överens om att vi ska ha trygghet i Sverige, att vi ska motverka bedrägerier och att vi ska arbeta med informationsdelning.

När det kommer till exakt vilka delar som sedan ska implementeras och som inte är direkt bindande i ett sådant fall får vi såklart återkomma när vi har förhandlingsresultatet. Det vore oklokt att föregripa det här i dag.

Jag tycker mig ana i interpellantens inlägg att det skulle gå att lösa detta bara genom att göra bankerna återbetalningsskyldiga. Om man nöjer sig med den ansatsen öppnar man en guldgruva för kriminella. Då är det fritt fram att luras! Dessutom kan de göra det samvetslöst, för det är bara banken som ska betala.

Min övertygelse är att detta inte skulle komma åt kriminaliteten utan snarare öppna fler dörrar för den. Det betyder inte att det inte ska finnas ett återbetalningsansvar, men man kan inte tro att det ensamt löser problemet. Om man bara går den vägen kunde man till och med rent av förvärra problemet.

Det är *en* del av att lösa problemet att se över och definiera bankernas ansvar. Men sedan behövs alla de andra åtgärderna, som förhindrar själva uppkomsten av bedrägeriet. Då handlar det om poliser, om informationsdelning och om transaktionsmonitorering i systemet så att man övervakar transaktioner och kan stoppa dem. Här finns mycket att göra.

Jag hoppas att vi i Sverige framöver inte kommer att se lottförsäljning med aggressiva metoder som påminner om bedrägerier.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 40 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr ålderspresident! Azadeh Rojhan har frågat mig vilka andra åtgärder, förutom ip-blockering av olicensierade spelbolag, jag avser att vidta för att stänga ute olicensierat spel från den svenska spelmarknaden.

Att stänga ute olicensierade spelbolag från spelmarknaden är en prioriterad fråga för regeringen. Spel hos olicensierade aktörer medför risker för den enskilda konsumenten samtidigt som det undergräver spellagstiftningen och gör den mindre effektiv. Kriminella utnyttjar också sådant spel för penningtvätt och matchfixning.

De enskilt viktigaste åtgärderna för en säkrare och sundare spelmarknad är att effektivisera arbetet mot olagligt spel och att hindra olicensierat spel i större utsträckning än vad som är möjligt i dag. En utredare har därför fått i uppdrag att se över spellagens tillämpningsområde, särskilt vad gäller det så kallade riktningsskriteriet som avgör om ett onlinespel är licenspliktigt. Utredaren ska särskilt ta hänsyn till att förslaget ska bidra till att motverka betalningsflöden mellan svenska konsumenter och olicensierade spelbolag. Behov av en sådan utredning har påtalats av bland annat Spelinspektionen, Riksrevisionen och branschorganisationer.

Därutöver har regeringen vidtagit ett flertal åtgärder. Bland annat har det införts ett mer effektivt system för blockering av betalningar till och från olaglig spelverksamhet. Spelinspektionen har vidare fått ökade anslag och fler verktyg att använda vid tillsyn, såsom möjlighet att köpa speltjänster online under dold identitet. För att säkerställa att åtgärderna får effekt har regeringen bland annat gett Spelinspektionen i uppdrag att utveckla tillsynen av spelmarknaden samt arbetet mot olicensierad spelverksamhet och matchfixning.

Flera åtgärder för att motverka olicensierat spel har alltså genomförts på initiativ av regeringen. Regeringen följer utvecklingen på spelmarknaden noga och är beredd att vidta ytterligare åtgärder vid behov.

Anf. 41 AZADEH ROJHAN (S):

Herr ålderspresident! Tack, statsrådet, för svaret på min interpellation!

Det är jätteviktigt att vi får tillfälle att diskutera hur vi med olika åtgärder kan bekämpa ett av vårt tids mest allvarliga men ofta dolda folkhälsoproblem, nämligen spelmissbruk. Till skillnad från många andra beroenden syns tyvärr inte spelmissbruket utåt förrän skadorna redan är väldigt stora – när skulderna vuxit sig ohanterliga, när relationer brutits sönder och när människors psykiska hälsa rasat samman. I värsta fall leder spelberoendet till att människor tar sitt liv. Det är ett beroende som slår hårt, snabbt och oftast i tysthet.

Sedan spelmarknaden avreglerades och licenssystemet infördes 2019 har väldigt mycket hunnit hända. Målet var att få kontroll, skydda konsumenter och hålla spelandet inom ett reglerat system. Men verkligheten har visat att åtgärderna kanske inte räcker. Spelbolagens metoder har utvecklats snabbt, och de mest sårbara – unga och personer i riskzon – är ofta de som drabbas hårdast.

Därför är det dags att stanna upp och utvärdera: Räcker de åtgärder vi har i dag? Det är därför jag har frågat statsrådet hur regeringen ser på möjligheten att införa DNS-blockering, det vill säga att blockera åtkomsten till hemsidor där olicensierat spel bedrivs. Men jag vill också höra vilka andra åtgärder statsrådet avser att införa.

En åtgärd jag vill ta upp är att införa en obligatorisk och snabb kontakt med personer som själva valt att stänga av sig via Spelpaus. Detta är särskilt aktuellt eftersom flera spelberoendeorganisationer i dag vittnar om att en väldigt stor andel av dem som söker hjälp hos dem är spelare som stängt av sig själva på Spelpaus men sedan börjat spela på olicensierade spelsajter.

Riktigt oroväckande blir det när vi nu ser att Spelinspektionens siffror om kanalisering inte stämmer. Det analysföretag som Spelinspektionen hade använt sig av har nu beräknat om kanaliseringsgraden, uppdaterat sina siffror för den svenska marknaden och sänkt sitt estimat från 91 procent till 72 procent för 2023. Detta betyder att vi har många fler svenska spelare som spelar på den olicensierade marknaden än vad vi tidigare känt till. Då blir åtgärder för att snabbt fånga upp spelare som riskerar att söka sig till den olicensierade marknaden än viktigare.

Tänk er situationen: Spelare når en insikt om att deras spelande börjar gå över styr. I ett ögonblick av självreflektion går de in på Spelpaus och stänger av sig själva från licensierat spel – ett otroligt modigt beslut.

Men vad händer sedan? Ingenting! Ingen ringer upp dem. Ingen erbjuder dem hjälp. De lämnas ensamma i en sårbar situation, och vi vet att det är där och då som många återfaller och letar sig fram till andra sätt att fortsätta spela. De börjar söka sig till olicensierade bolag, och där fördjupas spelberoendet.

Vi behöver en mekanism där personer som använder Spelpaus snabbt får en uppföljning – ett telefonsamtal, en kontakt med en rådgivare eller en tydlig vägledning till professionell hjälp, något som bryter isolationen och erbjuder stöd i rätt ögonblick. Jag undrar om regeringen och statsrådet är beredda att se över möjligheten att införa en sådan åtgärd.

Anf. 42 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr ålderspresident! Först och främst ska man akta sig för att luta hela sin bedömning mot *ett* privat företags estimat av kanaliseringsgraden. Att den utsagan från mig stämmer visas inte minst av att de så radikalt ändrade sin bedömning. Då kan man inte luta sig mot bara en sådan bedömning.

Det var också därför Spelinspektionen hade ett uppdrag från regeringen att brett se över kanaliseringsgraden. Det ledamoten säger om att man bara lutade sig mot denna bedömning stämmer inte. Hela idén var att göra en bredare analys och bedömning av kanaliseringsgraden. Detta bolags analys skulle absolut ingå, men man gjorde en bredare bedömning än så. Det vi ville komma ifrån var just att bara luta sig mot den bedömningen. Man skulle titta på detta utifrån ett bredare perspektiv, och det är viktigt att fortsätta göra det.

Vi som sedan tidigare haft en skeptisk inställning till en fri spelmarknad är förstas väldigt glada över och välkomnar att Socialdemokraterna efter den massiva avreglering man gjorde nu ändå vaknar upp till de problem som finns på området – de problem som interpellanten pekar på och ännu värre sådana.

Det finns människor som hanterar sin ångest genom att spela – detta är många gånger nära kopplat till ångestproblematik. Det kan vara kopplat till bipolär sjukdom. Det finns många olika tragiska situationer som leder till att människor spelar för mycket, inte minst spelberoende i sig självt. Detta är inte vilken marknad som helst.

Jag är glad att ledamoten nu har kommit till insikten att avregleringen inte omgärdade svenska konsumenter med tillräckligt mycket trygghet på det här området.

Vi arbetar brett med detta. Anslagen till Spelinspektionen ökade 2024 med 10,8 miljoner. De beräknas öka med 15,6 miljoner 2025 och 18,6 miljoner 2026. Sverige har äntligen undertecknat Macolinkonventionen mot matchfixning, vilket är en del av att bekämpa spelberoende. Finansinspektionen har fått ökade resurser med 4,5 miljoner kronor för att jobba mot spelmarknaden. Flera uppdrag har riktats till Spelinspektionen – ledamoten läste upp några av dem. Vi har tillfört tillståndskrav för spelprogramvara så att den bara får säljas till dem som har licens. Vi har infört mer effektiva sätt att blockera betalningar på. Spelinspektionen har fått möjlighet att utöva dold tillsyn.

Väldigt viktigt, herr ålderspresident, är att vi nu tillsätter den här utredningen om spellagens tillämpningsområde, framför allt med inriktning på detta med riktningsskriteriet. Man får ju inte vända sig till svenska konsumenter. Många påpekar att den lagstiftning som finns inte är tillräcklig. Här är frågan ifall man kan gå efter betalningarna i systemet. Det är ett huvuduppdrag här: att man helt enkelt inte ska kunna föra över pengar till de bolag som inte har licens att arrangera spel.

Ledamotens förslag att förbjuda svenskar att ta del av information på vissa webbsidor som arrangerar spel är väldigt långtgående. Att börja blockera och stänga av information, att man inte skulle få kolla vad som finns att tillgå i andra länder när det kommer till spel eller att svenska spelbolag inte skulle få besöka utländska spelsajter och kolla hur de ser ut är väldigt långtgående och ett mycket stort intrång i vad vi normalt tänker oss som en ganska grundläggande fri- och rättighet i det här landet.

Förhoppningsvis kan det dock, när ledamoten har tagit närmare del av förslaget, bli en bred uppslutning kring att se över riktningsskriteriet för att förhindra dessa problem.

Anf. 43 AZADEH ROJHAN (S):

Herr ålderspresident! Jag noterar att jag inte fick något svar på frågan om en enkel åtgärd som kan vidtas här och nu – en lågt hängande frukt. Många branschorganisationer och organisationer som hjälper personer som har hamnat i spelmissbruk lyfter själva fram denna viktiga åtgärd för att hjälpa människor som i dag befinner sig i en utsatt situation. Jag skulle vilja höra statsrådet nämna något om att genomföra denna enkla åtgärd som skulle hjälpa många.

Jag har en annan fråga, som snarare handlar om det som är tillåtet inom ramen för licensierade spelbolag, nämligen att man får erbjuda nykundsbonus. Det är en problematisk företeelse. Människor kastas ut i ett spelberoende från första gången de över huvud taget kommer i kontakt med spel.

Bonusarna driver på ett osunt spelande och skapar incitament som är direkt skadliga, särskilt för unga och sårbara spelare. Trots detta är det fortfarande lagligt för spelbolag att locka nya kunder med välkomstbonu-

sar. Det tycker jag i grunden är en praxis som står i direkt motsats till det spelansvar som vi ålägger de licensierade spelbolagen.

Bonusarna uppmuntrar spelare att ta större risker och att spela för mer pengar än de ursprungligen tänkt sig. Bonusen kopplas också ofta till ett omsättningskrav. Det kan jämföras med det klassiska marknadsförings-tricket att köpa tre men betala för två. I spelvärlden blir det i stället att sätta in mer, spela mer och fortsätta att spela för att få din belöning. Detta leder till att många spelare börjar spela på en högre nivå än de hade tänkt sig från början, och de uppmuntras att sätta in mer pengar än de har råd med. Sedan skapar de nya konton hos olika bolag för att få tillgång till fler bonusar. De dras helt enkelt in i en spelkultur där de successivt vänjer sig vid att spela med pengar som de egentligen inte har.

Särskilt allvarligt är det att dessa bonusar ofta riktar sig till unga. Flera föräldrar har hört av sig till organisationer som Spelfriheten och berättat att deras 18-åringar har fått välkomstbrev direkt från spelbolag så fort de har fyllt 18 år. Hur är detta möjligt? Jo, återigen: Dagens lagstiftning tillåter spelbolag att marknadsföra sig direkt till personer som inte har varit kunder tidigare. Därför kan de rikta sig till 18-åringar.

Ett särskilt anmärkningsvärt exempel är ett spelbolag som verkar under samma licens som det bolag som sponsrar handbollsligan. De erbjuder en välkomstbonus på upp till 20 000 kronor under en femårsperiod, men det som inte framgår är omsättningskravet som är 125 gånger bonusbeloppet. Det innebär att spelare måste satsa 2,5 miljoner kronor innan de ens har en chans att ta ut de erbjudna 20 000 kronorna. Det här är ingenting annat än en fälla.

Spelbolagen fortsätter att göra så, och det är helt lagligt för dem. Men ett bonusförbud skulle kunna bidra till att det blir en sundare och mer hållbar spelmarknad. Det minskar incitamentet att ständigt skapa nya konton och hoppa mellan olika spelsajter, och det gör det svårare för spelsajter att helt enkelt upptäcka personer som är i riskzonen.

Kan statsrådet tänka sig att ta steget och förbjuda nykundsbonusar? Jag vill gärna också höra ett tydligt svar på min tidigare fråga.

Anf. 44 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr ålderspresident! Först och främst är jag glad över Azadeh Rojhans inställning i frågorna. Även om det är att hoppas på för mycket, kan jag ändå hoppas att Azadeh Rojhan är nöjd över att det är jag som är ansvarig för frågorna. Jag har en mer försiktig och konservativ syn på frågorna än vad tidigare regering hade. Man öppnade hela marknaden med spelavregleringen, förvisso med brett stöd men det var ändå under en socialdemokratisk regering. Man tog inte tillräckligt om hand om alla de negativa konsekvenser som finns med spelande.

Jag tycker att det är värt att nämna att spelande är ett stort nöje för många människor. Man samlas kring olika spelformer, och det är ett sätt att själv delta aktivt i en idrott eller med hästar och få lite extra spänning.

För de allra flesta är detta ett stort nöje, men för många människor, många familjer, är det rena helvetet. Ekonomier slås sönder. Ledamoten har själv nämnt de mest katastrofala konsekvenserna med självmord. Det är alldeles uppenbart att det här är en marknad där man gjorde en avreglering som inte åtföljdes av tillräckliga åtgärder.

Nu vidtar vi åtgärd för åtgärd. Vi har till exempel förbättrat den om-sorgsplikt som spelbolagen har. Jag har ingen stängd dörr, och jag tar gärna emot en konkret idé om hur man skulle kunna gå vidare med obligatoriska möjligheter att ta kontakt. Hur skulle det exakt se ut? Jag välkomnar alla sådana förslag. Alla förslag om hur man kan göra för att på ett effektivt sätt minska risken att människor mår dåligt är välkomna. Vi arbetar vidare med dem.

Jag vill ändå uppehålla mig lite vid den utredning som vi nyss har tillsatt. Att blockera spelsidor eller förbjuda människor att besöka spelsidor skulle vara ett långtgående ingrepp i det som vi normalt sett tänker oss som en självklar frihet i Sverige, att få ta del av information av olika slag. Men om en spelsida inte har licens i Sverige torde det vara en slutsats för många att man inte ska kunna föra över pengar till den sidan. Det är min bedömning att det är mer framkomligt och troligtvis en mer effektiv väg att gå, där det finns bättre möjlighet för staten att se till att reglerna upprätthålls.

Jag är för att titta på alla förslag till åtgärder. En viktig åtgärd som inte kan utelämnas från diskussionen rör skuldsättning. Att spela bort de pengar man har är illa i många fall. Att spela bort pengar som man har lånat är dessutom helt förkastligt och förstör livet långvarigt – man kanske aldrig blir fri från skulderna.

Här har regeringen nyligen presenterat långtgående förslag mot snabbkrediter. Bland annat kommer banktillstånd att krävas, och man ska helt enkelt städa upp marknaden. Ledamoten känner säkert till att många av dessa kreditinstitut ger ut reklam i samarbete med spelbolag, på idrotts-evenemang eller för andra former av sport där det spelas. Nu vill vi slå igen dörren för den befintliga marknaden genom att ställa krav på banktillstånd och därmed omfattas av kärnan av tillsyn i det finansiella systemet. Detta bedömer vi som effektiva åtgärder inom området, både den utredning som har tillsatts för att titta på riktningskriteriet – att inte kunna föra över pengar – och att vi går hårt fram vid frågor om skuldsättning. Det förslag som jag nyss beskrev är en del i detta. Vi har sedan tidigare vidtagit andra åtgärder, till exempel i form av sänkt maxränta. Det vore positivt att få ett välkomnande besked från Socialdemokraterna i denna del.

Anf. 45 AZADEH ROJHAN (S):

Herr ålderspresident! Jag vill verkligen påminna statsrådet om att det var en enig riksdag som gick fram med en avreglering av spelmarknaden. Det var inte ett socialdemokratiskt projekt, utan vi gjorde detta tillsammans i stor enighet.

Däremot har det inte varit någon stor enighet i riksdagen när det gäller att vidta andra åtgärder, till exempel att begränsa marknadsföringen av spel mot konsumenter och särskilt utsatta. Där har det inte varit en enig riksdag, utan där har vi socialdemokrater velat gå längre men inte fått gehör för det.

Jag är ändå glad över den nyligen tillsatta utredningen, och jag hoppas att jag och statsrådet får möjlighet att diskutera frågorna vidare. Det här är inte bara en politisk fråga för mig utan det är också en personlig fråga. Jag har haft flera personer i min närhet som har förlorat kampen mot sitt spelberoende och som tyvärr har tagit den drastiska sista utvägen. Detta har lämnat stora spår hos familjer och vänner som har blivit kvar, och vi har funderat över vad vi hade kunnat göra annorlunda.

Jag hoppas att vi får diskutera frågorna vidare och att vi får se fler åtgärder för att minska spelberoendet och motverka spelmissbruk i Sverige. Som det ser ut nu är detta ett av våra största folkhälsoproblem. Där behöver vi agera, inte bara som politiker utan även som medmänniskor.

Anf. 46 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr ålderspresident! Först och främst vill jag framföra mitt djupaste deltagande i de smärtsamma berättelser som ledamoten redogjorde för. Det är fruktansvärt.

Tyvärr är detta inte helt ovanligt. Även om det inte går så långt är det många människor som far fruktansvärt illa, både för den som blir skuldsatt och för hela familjer som får sin tillvaro slagen i spillror. Oavsett vad man är beroende av är det fråga om en allvarlig sjukdom.

Spelberoende skiljer sig dessutom från andra beroenden. Många som jobbar med beroendevård beskriver att när det gäller andra beroenden kan man ändå få hjälp och sedan nystarta sitt liv när man har fått bättre kontroll över sitt beroende, men när man har varit spelberoende består den stora skadan ofta även efteråt. Skuldsättningen kan ibland vara livslång.

Därför är de åtgärder vi nu föreslår centrala för att minska överskuld-sättningen. Tyvärr fick vi inget besked från Socialdemokraterna här, men de får väl återkomma.

Ledamoten ställde en fråga i förra inlägget som jag helt enkelt glömde att svara på. Det är klart att man ständigt behöver se över alla de här vägarna och pröva vilka regler som ska gälla när det gäller att locka in människor i spel eller att få dem att spela mer. Det är till exempel viktigt att tillsynsarbetet fungerar. Därför stärker vi det.

Jag vill ändå säga, utan att moralisera för mycket, att det också är viktigt att se över vilket ansvar man tar själv när det gäller att locka människor att spela. Är det rimligt med erbjudanden om att köpa lotter billigt eller att framställa det som gratis, trots att de egentligen blir uppbundna i långa prenumerationer? Är det rimligt att i olika tidningar locka med välkomsterbjudanden om att få produkter billigt och så vidare men då binda upp människor i ett långvarigt spelande? Det gäller alltså brett på marknaden att alla ska ta ett stort ansvar.

Jag hoppas att vi kan göra mycket som är bra tillsammans här.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:408 om konkursvågen inom byggbranschen

Anf. 47 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Leif Nysmed har frågat mig om jag och regeringen kommer att vidta några akuta åtgärder här och nu för att stoppa konkursvågen inom byggbranschen.

Jag vill inledningsvis betona att situationen för byggbranschen är en angelägen fråga för regeringen. En effektiv och väl fungerande byggsektor ger förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande. De senaste åren har byggsektorn dock haft det tufft till följd av kraftigt stigande produktions- och

finansieringskostnader samtidigt som hushållens köpkraft försämrats. Effekterna har blivit ett minskat bostadsbyggande och ett stort antal konkurser.

Sedan regeringen tillträdde har en av dess viktigaste prioriteringar varit att så snabbt som möjligt vända den ekonomiska utvecklingen i Sverige. Jag kan nu konstatera att inflationen sjunkit och räntorna sänkts. Ekonomin har påbörjat en gradvis återhämtning.

Även husbyggnadssektorn visar nu vissa tecken på återhämtning. Enligt analysföretaget Valueguard har bostadspriserna stigit med 4,5 procent under de senaste tolv månaderna. Och i de två senaste konjunkturbarometrarna från Konjunkturinstitutet rapporterar husbyggarna ett förväntat ökat byggande de kommande tre månaderna. Vidare förväntas utsikterna på byggmarknaden förbättras i mycket stor utsträckning på ett års sikt.

Regeringen har inriktat sitt arbete på att åtgärda de strukturella hinder som präglar bygg- och bostadsmarknaden, för att Sverige ska stå bättre rustat och för att möjliggöra ett ökat byggande av bostäder när förutsättningarna förbättras.

Regeringen vidtar här och nu en rad åtgärder och har nyligen presenterat två större regelförenklingsförslag. Ett gäller betydande lättnader i byggkraven för studentbostäder. Boverkets beräkningar av ett antal typfall av studentbostäder visar att regellättnaderna kan ge kostnadsminskningar på mellan 30 000 och 46 000 kronor per bostad.

En annat regelförenklingsförslag gäller ett nytt, enklare och effektivare regelverk för bygglov. Förslaget utökar antalet åtgärder som kan utföras utan krav på bygglov och som kan tillåtas utan hinder i detaljplan och områdesbestämmelser. En tidigare uppskattning av hur många färre ärenden det kan bli säger att det kan handla om en minskning om cirka 30–40 procent av dagens lovärenden.

Regelförenklarna syftar till att både skapa fler bostäder och öka fastighetsägares möjligheter att bestämma över hur den egna fastigheten ska utvecklas.

Regeringen har även gett Boverket i uppdrag att föreslå lättnader i byggkraven i plan- och bygglagstiftningen vid ändring och ombyggnad. Regeringen avsätter även medel för bostadsutveckling i norra Sverige samt avser att införa en möjlighet att sänka kreditgarantiavgifter i etablerings- och omställningskommuner i hela Sverige.

Avslutningsvis vill jag påpeka att regeringen följer situationen i byggbranschen, har en aktiv dialog med bygg- och bostadsmarknadens parter och löpande överväger behovet av ytterligare åtgärder. Jag ser fram emot att i nästa anförande återkomma med de åtgärder som regeringen har presenterat på förmiddagen i dag.

Anf. 48 LEIF NYSMED (S):

Herr ålderspresident! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Anledningen till min fråga är att konkursvågen inom byggbranschen är den djupaste krisen på 30 år. Under 2024 steg antalet konkurser inom byggsektorn återigen kraftigt. 2 032 företag inom byggsektorn gick i konkurs, och totalt 5 875 anställda drabbades av byggkonkurserna, enligt Tillväxtanalys. Det är de högsta siffrorna sedan byggkrisen 1993, enligt arbetsgivarorganisationen Byggföretagen.

Prot. 2024/25:88
21 mars

Svar på
interpellationer

Byggekrisen och det stora antalet konkurser är ingen nyhet för någon som är lite insatt i hur marknaden ser ut. Nu står vi här 2025, och konkurserna har ökat kraftigt från år till år. År 2022 gick 1 079 byggföretag i konkurs, och år 2023 gick ytterligare 1 487 företag i konkurs, enligt Creditsafe. Signalerna har under hela mandatperioden varit tydliga och alarmerande. Serneke, Byggmästare SA Englund, Mälardalen Trä & Betong med flera är några av alla företag som har gått i konkurs under 2025.

Enligt Byggföretagen ser man inte heller någon ljusning för resten av året. Byggföretagens näringspolitiska chef sa i tidningen Näringslivet: ”Om inte den här krisen gör att regeringen vaknar så vet jag inte vad det är de väntar på.” Jag skulle vilja citera också vad Byggnads ordförande Kim Söderström sa i samma tidning, men de orden passar tyvärr inte i talarstolen. Det är hårda ord från båda parterna inom byggindustrin som inte går att ta miste på.

Statsrådet nämner regelförenklingar för studentbostäder och attefallshus vilket inte på något sätt här och nu tar tag i de problem för byggbranschen som jag frågar om. Nu lägger regeringen dock fram ett förslag på riksdagens bord om hur man skulle kunna stötta byggbranschen. Branschföreträdare, trä- och möbelföretagen, byggföretagen, installationsföretagen, maskinentreprenörer med flera efterfrågar fler åtgärder. De säger att ”mer måste göras för att på kort sikt kickstarta den hårt sargade byggindustrin här och nu”.

Det jag syftar på är förslaget om det förhöjda rotavdraget, som statsrådet säkert kommer att presentera lite mer i nästa inlägg. Det är bra att regeringen har förstått att deras lyxrot inte ledde till några nya jobb. Höjt rotavdrag kan ge en viss effekt, men det hade varit mer genomtänkt om det samtidigt hade riktats mot klimat- och energiåtgärder och om åtgärden hade kommit för ett år sedan i stället för lyxroten.

Det är tveksamt vad effekten blir med ett stöd som gäller under ett halvår. Det ger inte heller någon som helst effekt på bostadsbyggandet. Byggföretagen sa nu på morgonen: ”Vi har varit tydliga med att en höjning av rot inte vänder krisen för bostadsbyggandet.”

Det är uppenbart att regeringen inte har lyssnat på Socialdemokraterna. Men lyssna på branschen! Lyssna på dem som står i verkligheten! Lägga ifrån er de ideologiska skygglapparna!

Regeringens politik duger inte. 4 600 företag har gått i konkurs, och konkurserna fortsätter.

Regeringen konstaterar att inflationen har sjunkit och att räntorna sänkts. Men nu ser vi en omvänd situation med stigande inflation och att räntesänkningarna eventuellt kommer att ske först 2028, enligt Riksbanken. Inflationsbekämpning är viktig, men vi måste kunna hantera flera problem samtidigt. Att låta byggbranschen gå in i den djupaste krisen på 30 år är ren dumhet.

Herr ålderspresident! Jag vill fråga statsrådet: Hur många fler tusen företag inom byggbranschen ska behöva gå i konkurs innan den SD-ledda regeringen fattar allvaret?

Anf. 49 SERKAN KÖSE (S):

Herr ålderspresident! Jag tackar min kollega Leif Nysmed för en mycket viktig interpellation. Byggbranschen befinner sig i en historisk kris. Ibland är detta viktigt att upprepa.

Under 2024 gick drygt 2 000 byggföretag i konkurs. Det är den högsta siffran sedan 1993. Nästan 6 000 byggnadsarbetare har förlorat sina jobb. Särskilt drabbade är storstadslänen, där 66 procent av alla konkurser har inträffat. Stockholm, min egen region, är värst drabbad. Där har fyra av tio konkurser skett inom byggindustrin.

Nu, 2025, ser vi ingen ljusning. Konkurserna ligger 40 procent högre än för två år sedan. Branschens aktörer har tydligt uttryckt behovet av omedelbara åtgärder. I en debattartikel i Dagens industri den 26 februari betonade aktörerna vikten av att förbättra effektiviteten i plan- och byggprocesserna för att korta ledtiderna och därigenom stimulera byggandet. Detta inkluderar resurstillsättning, processförbättring och ökad kompetensutveckling inom kommunerna.

Herr ålderspresident! Byggföretagen larmar. Fackförbunden varnar. Branschen och ekonomiska experter varnar för att vi riskerar att förlora en generation av byggnadsarbetare, precis som vi gjorde under 90-talskrisen. I det här läget kan man fråga sig vad regeringen och Sverigedemokraterna gör. Svaret som vi får från statsrådet är att regeringen följer utvecklingen, förenklar byggkrav och hoppas på återhämtning. Men att följa utvecklingen bygger inga bostäder och räddar inga jobb inom byggbranschen, herr ålderspresident.

Regeringen säger att bostadsbristen har ökat med 4,5 procent och att Konjunkturinstitutet ser positiva signaler. Men en bostadsbubbla löser inte bostadsbristen och hjälper inte heller de byggföretag som redan gått i konkurs. Regeringen säger att man vidtar åtgärder här och nu, men var är åtgärderna, herr ålderspresident? Jag ser fram emot att lyssna på statsrådets nästa inlägg.

Sänkta byggkrav för studentbostäder är väl bra, men det är en marginell reform som påverkar en ytterst liten del av bostadsmarknaden. Förenklingar i bygglovsregler är bra, men byggföretagen behöver kapital och stabilitet, inte bara kortare handläggningstider. Omvandling av kontor till bostäder kan ge enstaka nya bostäder men löser inte bristen på hyresrätter. Det här är inte den bostadsstrategi som vi efterfrågar, statsrådet, utan ett plåster på en öppen fraktur.

Vad är då den största missen? Jo, att regeringen och Sverigedemokraterna har avskaffat investeringsstödet. Det gjorde att bostadsbyggandet tvärstannade. Det här är en av orsakerna till att byggkrisen ser ut som den gör.

Till skillnad från Sverigedemokraterna och regeringen har vi socialdemokrater presenterat konkreta förslag. Det handlar bland annat om att återinföra investeringsstödet, så att fler bostäder byggs, införa ett grönt rotavdrag för att främja hållbar renovering och energieffektivisering, underlätta för kommunerna att effektivisera plan- och byggprocesserna genom statliga stöd och incitament, införa statliga krediter, så att byggföretagen kan hålla igång även i lågkonjunktur, och satsa på bostäder som folk faktiskt har råd med, inte bara dyra bostadsrätter.

Herr ålderspresident! Byggbranschen är en ryggrad i svensk ekonomi. Tyvärr har regeringen och Sverigedemokraterna inte agerat. Konsekvensen av detta är att vi har förlorat tusentals arbetstillfällen och att bostadsbristen förvärrats ytterligare. Vi har flera gånger, inte minst i våra debatter med statsrådet, krävt att regeringen ska sluta stå vid sidlinjen och i stället ha en aktiv roll i att stödja den svenska byggsektorn här och nu.

Därför vill jag fråga statsrådet: Hur många fler byggföretag ska gå i konkurs innan statsrådet agerar? Hur många fler byggnadsarbetare ska förlora sina jobb innan statsrådet agerar? Vilken krisnivå krävs för att du ska agera, Andreas Carlson?

Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Jag vill först upplysa Serkan Köse om att vi precis har presenterat åtgärder. I morse hade vi en presskonferens som det går att ta del av i efterhand. Jag tolkar frågorna som att ledamoten Köse inte känner till den kraftiga förstärkning vi nu gör av rotavdraget från 30 till 50 procent. Det gör det billigare att renovera, stöttar ekonomin generellt och är en riktad insats mot en bransch som haft det väldigt tufft i lågkonjunkturen.

Serkan Köse säger också här i kammaren att det var borttagandet av investeringsstödet som var orsaken till att bostadsbyggandet tvärstannade. Men det som var orsaken till att bostadsbyggandet tvärstannade var ju en mycket hög inflation, som slog till samtidigt som Sverige gick in i en lågkonjunktur. Det investeringsstöd som ledamoten hänvisar till ledde inte heller till att det byggdes tillräckligt, trots att det var en högkonjunktur och till och med en minusräntemiljö. Om man inte beskriver det på det sättet blir det lite missvisande, tycker jag. Därför ville jag förklara att det var andra faktorer som ledde till att bostadsbyggandet tvärstannade.

Det som vi också har presenterat i dag är ett mycket mer träffsäkert verktyg för att få igång bostadsbyggandet: ett kapitaltillskott till Norrlandsfonden. Syftet är att öka bostadsbyggandet, inte minst i norra Sverige. Men det är inte konstruerat så att det är avgränsat till norra Sverige, utan det kan användas även i andra etablerings- och omställningskommuner.

Ledamöterna känner väl till hur det ofta är i kommuner som snabbt behöver bygga fler bostäder till följd av industriomställning, investeringar och uppskalning av befintlig industri. När man behöver få fram bostäder fort kan det vara svårt att få ihop kalkylen; det fattas kanske 10–15 procent. Men en träffsäker topplånefunktion organiserad via Norrlandsfonden kan få igång bostadsbyggandet – inte minst i norra Sverige, men inte avgränsat till norra Sverige.

Detta är något som samordnaren Peter Larsson har föreslagit. Jag är väldigt glad över att jag kunde presentera det i morse på pressträffen. Det här arbetet kommer att förstärkas med ett tillskott på 300 miljoner kronor redan i år.

Eftersom det är konstruerat som en topplånefunktion blir det en väldig hävstångseffekt. Vi gör inte som med investeringsstödet och riktar stöd till byggen som ändå hade byggts – till hela kakan, så att säga – utan här går vi med träffsäkerhet in och ser till att få ihop kalkylerna. Dessa 300 miljoner kronor skulle kunna generera fastighetsinvesteringar och bostadsbyggande motsvarande 1 ½ miljard kronor. Eftersom det är en topplånefunktion kan pengarna tas ut, flyttas och användas någon annanstans när värderingen ökar. Det är så den här konstruktionen ska förstås.

Det kommer förstås att vara viktigt att följa detta arbete framöver. Men nu får vi en bra grund med 300 miljoner i kapitaltillskott, som tillsammans med förstärkningen av rotavdraget leder till att fler jobb kan räddas.

Leif Nysmed citerade några olika organisationer. En av dem var Byggföretagen. Men han tog inte med den första meningen i det citat som han

återgav: ”Byggföretagen välkomnar regeringens besked.” Rätt ska väl vara rätt? Han tog inte heller upp att TMF i dag har gått ut och sagt: ”Detta är något svensk byggnäring kämpat hårt för att få igenom och det är mycket glädjande att det sker så snabbt.”

Prot. 2024/25:88

21 mars

Svar på

interpellationer

Anf. 51 LEIF NYSMED (S):

Herr ålderspresident! Jag tackar statsrådet för svaret. Men det skaver i mig när statsrådet beskriver utvecklingen så positivt som han gör. Redan när vi diskuterade det här före jul beskrev han utvecklingen som glädjande och sa att det fanns tecken på återhämtning. Nu svarar han att det finns vissa tecken på återhämtning. Men återigen: 2 032 företag i byggsektorn gick i konkurs. Det är den högsta siffran sedan 1993.

Tanja Rasmusson från Byggföretagen säger i Tidningen Näringslivet: ”Det är fortsatt mörkt, framför allt för bostadsbyggarna. Varselsiffrorna har ökat. I februari var 1 300 personer varslade.” Har statsrådet helt missat vad hon säger? Det stämmer att Byggföretagen välkomnar regeringens besked, men det ger marginell effekt. Det är inte det som löser bostadsbyggandet.

Jag har varit i byggbranschen sedan 1989. Det går inte att undvika att nämna arbetslösheten i samband med konkurser. Som byggnadsarbetare upplevde jag byggkrisen på 90-talet, med arbetslöshet och oro. Jag vet hur tufft alla de som nu har blivit arbetslösa har det. Från september 2024 till februari 2025 ökade antalet arbetslösa i Byggnads a-kassa med 2 500 personer till 14 000.

Det är människor vi pratar om. Alldeles för lätt blir det bara siffror i statistiken. Det stör mig lite grann att vi inte tar byggkrisen på större allvar och ser människorna bakom arbetslöshetssiffrorna. Det handlar om människor som har förlorat sitt företag och också om alla dem som känner en stor oro för fler konkurser och ökad arbetslöshet.

Men låt mig gå tillbaka till konkurserna. Jag citerar återigen Byggföretagen, som vidare i artikeln från tidningen Näringslivet säger att återhämtningen ser ut att dröja och att väldigt många ekonomiska tecken pekar åt fel håll. Och på en fråga om det kan bli fler konkurser svarar man: Ja, det kan det, i alla fall inte färre än under 2024.

Herr ålderspresident! Olika organisationer svarar nu att rot inte kommer att lösa den stora bristen. Det kommer i alla fall inte att skapas 2 500 nya jobb med detta under den här perioden. Och detta med rot gäller endast under ett halvår. Vi får också hoppas att detta från Norrlandsfonden kan bidra till viss del. Jag har verkligen förhoppningar om det.

Vi får hoppas på detta och följa utvecklingen noga. Men jag ser ingen glädje än. Jag ser ännu inte de positiva effekterna. Jag känner stor oro inför framtiden, och min fråga till statsrådet är: Vari ligger det glädjande i att ytterligare 2 000 i Byggnads a-kassa har blivit arbetslösa det senaste halvåret? Var finns den positiva återhämtningen när Byggföretagen tror att minst lika många företag kommer att gå i konkurs i år också?

Anf. 52 SERKAN KÖSE (S):

Herr ålderspresident! Nu sa jag inte att det bara handlar om att återinföra investeringsstödet eller att det borttagna investeringsstödet var den enda anledningen. Jag nämnde väldigt många andra faktorer också. De förslag som statsrådet presenterade i dag är bra. Jag välkomnar dem. Jag

tycker att det är väldigt bra att man från regeringen presenterar ekonomiska incitament eller åtgärder för att se till att fler bostäder kan byggas och att man kan få fart inom branschen.

Men jag hör samtidigt att statsrådet tar det hela väldigt lätt. Det är ju kris inom byggbranschen. Jag förväntar mig att statsrådet ändå kan säga någonting om det läge där vi befinner oss i dag. Leif Nysmed har ju redogjort för siffrorna. Väldigt många företag har gått i konkurs, och väldigt många byggnadsarbetare har blivit arbetslösa.

Väldigt många som tittar på den här debatten vill höra statsrådet presentera en handlingsplan. Det är 6 000 byggnadsarbetare som har förlorat sitt arbete, och de vill höra hur ska de kunna komma tillbaka till arbete. Många vill komma tillbaka och jobba som byggnadsarbetare. Många av dem älskar sitt arbete. När det inte finns något att gå tillbaka till förlorar vi hela den kompetensen. Statsrådet sa ingenting om den generation som vi kommer att förlora. Det var ju det som skedde under 90-talskrisen.

Enligt Stockholms Handelskammarers analys kan sysselsättningen i byggsektorn i Stockholmsregionen minska med upp till 20 000 jobb under 2025. Då får vi se hur många av de åtgärder som statsrådet presenterade som kommer att ha effekt. Dessutom hotas ytterligare 8 000 jobb i tjänstesektorn.

Man måste också koppla bostadspolitiken till arbetsmarknadspolitiken, för utan bostäder kommer människor inte att kunna ta jobben. Den debatten tar vi lite senare.

Jag vill avslutningsvis fråga statsrådet: Vad är det för konkret besked som statsrådet kan ge till alla de byggnadsarbetare som tittar på den här debatten?

Anf. 53 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Jag vill tacka Leif Nysmed och Serkan Köse för att de ger den tuffa situationen ansikten, för det är människor det handlar om.

Vari finns glädjen i att människor går ut i arbetslöshet, frågade Leif Nysmed. Det finns ju ingen glädje i det. Det är vi överens om. Det är ett väldigt tufft läge för varje person och varje familj som drabbas. Detta är någonting som vi tar på väldigt stort allvar, och det är viktigt att se vad som är orsakerna till att situationen har blivit som den är och vad vi kan göra åt den.

Det finns ingen enskild quickfix som löser problem som har byggts upp över lång tid vad gäller de strukturella hindren. Det handlar om ledtider, regelverk, tillgång till mark och så vidare. Det är också frågan om produktionskostnader som har skjutit i höjden till följd av en hög inflation och till följd av att vi är i en lågkonjunktur.

Det är viktigt i en osäker omvärld att se att svensk ekonomi står stabilt trots det tuffa läget. Det finns utrymme att investera nu när vi ser att återhämtningen i ekonomin pågår men att den går för långsamt. Det går särskilt långsamt och är fortsatt tufft i byggsektorn. Men det finns alltså möjlighet att agera i vårändringsbudgeten, som kommer att innehålla ytterligare 11,5 miljarder kronors satsning utöver de 60 miljarder kronor som ligger i budgeten för i år, som ju är en expansiv budget som syftar till att stimulera hushållens ekonomi med sänkta skatter.

Det är fortfarande en situation som är tuff för väldigt många hushåll. Det tror jag att också ledamöterna noterar i många samtal och i den allmänna diskussionen. Men det handlar ytterst om att vi behöver få ordning på svensk ekonomi och stötta återhämtningen. Där finns de åtgärder som vi har presenterat i dag.

Ungefär halva det utrymme som vi har i vårandringsbudgeten riktas till ett konjunkturpaket. En av journalisterna på pressträffen i morse hade själv räknat ut att en stor andel av detta går just till bygg- och anläggningssektorn och ställde en fråga om det. Det är alltså för att regeringen tar situationen på stort allvar.

Vi ser att vi behöver göra mer för att rädda jobb i byggsektorn. Det handlar om varje enskild person men också om att vi ska stå bättre rustade när konjunkturen väl vänder och ha kvar kompetent arbetskraft i sektorn.

Det oroar mig och säkert också ledamöterna att det är en så tuff situation att det är svårt att få ut lärlingar på arbetsplatser. Det är en viktig del.

Utöver de satsningar jag redan har beskrivit ökar vi budgeten för vägunderhåll. Anläggningssektorn kommer att kunna anställa fler i den delen och förbereda för de mångmiljardsatsningar som kommer under de kommande åren, där vi återtar allt det eftersatta underhållet. Men vi gör också riktade arbetsmarknads- och utbildningsinsatser för att fler ska få ett jobb. Det handlar om fler platser på yrkesvux och i yrkeshögskolan, sommarjobb för unga i kommuner med hög arbetslöshet, extra medel till Arbetsförmedlingen och – apropå att situationen är så tuff för väldigt många just nu – en tidigare lagd a-kassehöjning.

Herr ålderspresident! Många av de frågor som ledamöterna har tagit upp i kammaren i dag har regeringen i dag alltså delvis besvarat. Nu vidtar vi åtgärder som syftar till att råda bot på den situation som drabbar väldigt många människor och påverkar svensk ekonomi. Bygg- och bostadssektorn utgör ju en stor del av vår bnp, och detta är viktigt för enskilda människor och för svensk ekonomi.

Anf. 54 LEIF NYSMED (S):

Herr ålderspresident! Jag tackar återigen statsrådet för svaret.

Min poäng är lite grann att man har låtit branschen rasa i kampen mot inflationen. Jag menar att man som regering kan göra fler saker samtidigt. Det är byggbranschen som har fått ta den stora smällen när man har lämnat den helt åt sitt öde, för att det inte får kosta pengar.

Det är 4 600 företag som har gått i konkurs under den här mandatperioden. Det är 14 000 arbetslösa i Byggnads a-kassa. Det är betydligt fler som är arbetslösa och står utanför a-kassan och därför inte finns med i statistiken.

Jag såg att det enligt utstationeringsregistret var 2 000 som lämnade landet förra året. Vi får ta de siffrorna med en nypa salt, för det kan bero på att man har rensat i avtalen. Men det är många som har försvunnit från branschen.

Frågan är då: Vilka kommer att finnas kvar när det så småningom vänder? Vi pratar om yrkeskunniga. Jag har en gammal kollega som fick sluta på ett av de stora byggföretagen förra året. Han hade jobbat 24 år i företaget. Han fick lämna det på grund av att det inte finns jobb.

Man sparkar ut väldigt många. Var finns de kvar?

Vi är inte emot att man höjer a-kassan. Det är bra att ni höjer den tidigare. Men ni trappar sedan ned den ganska snabbt, vilket gör att man tvingar människor till andra jobb, tvingar bort dem från branschen. Det kommer nämligen inte att hinna komma igång under det här året. Det kommer att ta alldeles för lång tid.

Det är bra att ni insåg att lyx-rot var verkningslös. Ni borde i stället, för ett år sedan, ha infört förslaget med de prioriteringar som vi gjort – det handlar om energi- och klimatanpassningar. Det hade gjort mer nytta med tanke på att lyx-rot visade att inga nya jobb skapades. Arbetslösheten ökade markant under den perioden.

Anf. 55 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Jag tackar för diskussionen i kammaren i dag. Jag tackar ledamöterna för engagemanget.

Det regeringen i dag har presenterat är alltså en höjning av rotavdraget från 30 till 50 procent. Det är en tillfällig höjning. Syftet är att få dem som har möjlighet att göra renoveringar, ombyggnader och andra åtgärder att göra dem nu när det är så tufft. Det är det som är poängen, så att säga, med att det är tillfälligt.

Jag utesluter inte att det kan förlängas, men det är förstås viktigt att vi redan nu ser att det kan börja användas. Beskedet är att det gäller för fakturor som ska betalas efter den 12 maj men från och med i dag. Man ska alltså inte vänta på att göra de eventuella åtgärder som man nu ser att man kan få lite extra marginal i hushållsekonomin för att få till.

Detta kommer också i ett läge när vi gör enormt stora lättnader i bygglövsregelverket. I den utredning som ligger till grund för detta bedömer man att hanteringen på byggnadsnämnderna kommer att minska med upp till 40 procent. Det blir en större flexibilitet. Detta träder enligt förslaget i kraft den 1 oktober, alltså under samma period som rotavdraget höjs. Det är alltså ett viktigt besked som regeringen i dag har gett.

Jag har stor respekt för att en opposition alltid lyfter fram att det borde vara mer och att det borde vara tidigare lagt, men jag hör ett stöd för det här förslaget i kammaren.

Jag ser fram emot fortsatta diskussioner, och jag tackar för dagens debatt. Jag tror att vi ses i civilutskottet under nästa vecka. Då kan vi fortsätta diskussionen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2024/25:409 om räddningshelikoptrar

Anf. 56 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Mattias Ottosson har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder så att både norra Sverige och södra Östersjön har acceptabel räddningsberedskap.

Skälet till att Sjöfartsverket under ett par månader varje vinter befinner sig i Kiruna med en helikopter är att man ska kunna träna flygräddning i fjällmiljö. Syftet är således inte att förstärka Polismyndigheten med fjäll-

räddningsresurser, även om Sjöfartsverket bistår i fjällräddning om Polismyndigheten skulle sakna resurser för sitt uppdrag.

Bakgrunden till att Sjöfartsverket kontinuerligt övar i fjällmiljö är den olycka som skedde 2012 när ett norskt militärflygplan havererade i Kebnekaisefjällen. Under den efterföljande räddningsoperationen blev det uppenbart hur komplicerat det kan vara att både lokalisera och genomföra en räddningsinsats vid ett flygplanshaveri i väglöst land i fjällen under vintertid.

Sjöfartsverket bedömer att myndigheten trots denna omlokalisering kan upprätthålla sjöräddningsuppdraget i södra Östersjön. Sjöfartsverket har ett nära samarbete med och får kontinuerligt understöd av andra svenska myndigheter med sjögående resurser samt från Sjöräddningssällskapet. Utöver detta har Sjöfartsverket slutit samarbetsavtal med alla grannländer runt Östersjön för att länderna ömsesidigt ska kunna bistå varandra om behov uppstår, inte minst med helikopterresurser, något som sker kontinuerligt. Sjöfartsverkets räddningshelikoptrar ska ses som en del i ett större system av både svenska och utländska räddningsresurser, såväl sjögående som flygande enheter.

Sjöfartsverket har en längre tid brottats med en svag ekonomi. I Sjöfartsverkets treårsplan, som överlämnades till regeringen för några veckor sedan och som nu analyseras inom Regeringskansliet, redogörs för vad myndigheten anser krävs för att få rätsida på ekonomin.

I treårsplanen föreslås besparingar bland annat inom sjö- och flygräddningstjänsten. Jag vill dock vara tydlig med att det är oerhört viktigt att den samhällskritiska verksamheten inom myndigheten kan upprätthållas, inte minst med hänsyn till det omvärldspolitiska läge som Sverige befinner sig i. Detta är något som Sjöfartsverket måste beakta när besparingsåtgärder nu planeras.

Anf. 57 MATTIAS OTTOSSON (S):

Herr ålderspresident! Tack så mycket, statsrådet Andreas Carlson, för svaret!

Interpellationen lämnades in för ganska länge sedan, den 12 februari. Nu är vi en bra bit in i mars. Det har hunnit hända lite under den här tiden.

Sjöfartsverket har lämnat in sin treårsplan, vilket gör att de tydligt har signalerat i och för sig väl kända ekonomiska problem. Man kommer att behöva göra rätt kraftiga förändringar när det gäller luft- och sjöräddningen men också när det gäller annan verksamhet som är viktig för säkerheten och för att riket ska fungera.

Jag besökte Oxelösunds hamn i måndags. De har en oerhört viktig verksamhet där. Man har en sjöfartspendel mellan Luleå och Oxelösund för att försörja SSAB med olika verksamheter. De känner en väldig oro nu när isbrytarverksamheten ifrågasätts.

Det var ju så redan förra året att de resurser vi hade inte räckte till. Det ledde till att Sjöfartsverket köpte in en ny isbrytare. Det vore väldigt konstigt om man nu skulle avveckla den verksamheten direkt.

De ekonomiska problem som finns är kända. Jag vet att Statskontoret har tittat på den organisationsmodell som Sjöfartsverket har och föreslagit några saker, hur man skulle kunna förändra. Jag har ställt frågan tidigare till statsrådet och då fått svaret att detta bereds på departementet. Jag upprepar frågan i dag: Hur långt har man kommit med den här beredningen?

Prot. 2024/25:88

21 mars

Svar på
interpellationer

Jag återgår nu lite till helikopterverksamheten. Det jag egentligen är ute efter är väl att man ska ha en permanent bemanning även i norra Norrland, i Kiruna. I dag finns det helikopter på fem ställen – Säve i Göteborg, Kristianstad, Visby, Umeå och Norrtälje. Sedan finns det en extrahelikopter ifall någon skulle gå ned, och så finns det ytterligare en som är på längre underhåll. Egentligen skulle man behöva utöka det med en helikopter till för att kunna säkra hela riket.

Men nu har vi hamnat i en diskussion om att gå från fem till tre helikopterbaser. Det är klart att det försämrar säkerheten rätt rejält. Helikopterna och Sjöfartsverkets verksamhet finansieras på lite olika sätt. När det gäller det som har med flyg att göra har man ett stöd från Eurocontrol, alltså den europeiska flygorganisationen. Man har ett avtal med Försvarsmakten. Man tar in farledsavgifter och finansierar det på det sättet. Det finns också det statliga anslaget, eller regeringens anslag, som handlar om en bred verksamhet.

Det är klart att detta kan få rätt allvarliga konsekvenser. I min värld är det framför allt Kristianstad och Norrtälje som skulle drabbas om man skulle hitta en lösning där man försöker täcka rätt mycket. Då skulle Stockholms skärgård stå utan en helikopter. Det skulle också södra Östersjön och Öresund göra. Det är alltså ett tätbefolkat och ganska hårt trafikerat område.

Det är klart att detta skulle få konsekvenser för myndigheter, för olika företag, för rederier och för vanliga svenskar som rör sig i området. Risken är större att det händer någonting.

Den andra frågan till statsrådet är: Kommer regeringen i vårbudgeten att tillskjuta pengar så att vi slipper hamna i den här situationen?

Anf. 58 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Frågan som rör fjällräddning och fjällmiljö har jag besvarat och utvecklat väl: Det handlar i första hand om övningsverksamhet, och det är viktigt att upprätthålla den.

Jag noterar ledamotens önskemål om att man skulle utöka till att ha fast bas även i den delen. Det står förstås ledamoten fritt att önska, men frågan som är ställd i interpellationen handlar om ifall jag avser att vidta åtgärder så att både norra Sverige och södra Östersjön har acceptabel räddningsberedskap. Jag har beskrivit hur den räddningsberedskapen ser ut också i samarbete med länderna kring Östersjön, så jag hoppas att ledamoten är tillfreds med svaret. Det är viktigt för mig, herr ålderspresident, att ge svar på frågor i kammaren.

Den andra frågan som väcks här utvecklade jag i svar på tre interpellationer i förra veckan här i kammaren, herr ålderspresident, och jag var då mycket tydlig med att inga åtgärder är vidtagna ännu. Sjöfartsverket har gått in med ett mycket tydligt underlag med i sin treåriga plan, och det är någonting som vi tar på stort allvar och analyserar i hög hastighet. Jag har också sagt att vi avser att återkomma både på kort sikt och på lång sikt.

Det handlar både om de omständigheter som Ottosson tar upp här kring helikopterbaser och om isbrytare och den långsiktiga finansieringen. Mattias Ottosson vet mycket väl hur arbetet i regeringen fungerar och i budgetprocesser, och vi kommer att återkomma när vi har ett besked.

En sak som jag vill understryka är att kärnan i Sjöfartsverkets viktiga funktioner inte ska påverkas alltför negativt eller hotas i ett säkerhetspoli-

tiskt läge där vi verkligen behöver den här typen av resurser. Hur det ska gå till är ytterst en fråga för Sjöfartsverket, som nu hanterar sina besparingsplaner. De har också varit väldigt tydliga till regeringen med vad som krävs, och det kommer vi förstås att återkomma till.

Jag noterade i diskussionen i förra veckan att ledamöterna tog det som ett tydligt besked att man ännu inte har fattat beslut om detta, att regeringen tar det på stort allvar och att vi kommer att återkomma både på kort och på lång sikt. Jag hoppas att Mattias Ottosson ska vara tillfreds med det svaret, för det är det svar jag kan ge i kammaren i dag.

Anf. 59 MATTIAS OTTOSSON (S):

Herr ålderspresident! Tack så mycket, statsrådet, för svaret!

Jag skulle vilja fördjupa mig ytterligare i Sveriges helikopterförmåga, som jag nu känner är hotad.

Efter den allvarliga olyckan när en norsk Hercules flög in i Kebnekaise har svensk helikopterförmåga funnits under vinterhalvåret i norra Norrland, precis som statsrådet beskrev. Det kallas alltså för övningsområde. Där är man väldigt aktiv; jag vet att man till exempel den senaste veckan har hjälpt de norska myndigheterna i olika insatser, så det samarbetet finns där uppe.

Varför är detta viktigt? Det handlar såklart inte så mycket om sjöfart, utan det handlar om den flygverksamhet som finns i området, och den är av strategisk betydelse för Försvarsmakten. Det här är ju ett oerhört intressant område. Arktis är säkerhetspolitiskt ett av de hetaste områdena, och det svenska flygvapnet flyger dagligen i området.

Varför gör man det? I den eviga freden avvecklade man ändå inte Bodens och Luleås verksamheter, för det är ett strategiskt område. I området ligger också Vidsel – världens näst största övningsområde. Det är bara i Sverige och i det amerikanska övningsområdet i Nevadaöknen som man klarar av att hantera stridsflyg som övar med skarp ammunition och skarpa vapen. Därför tycker jag att det är naturligt både i fredstid och i andra tider att svenska staten har en närvaro med räddningsverksamhet här. Det känns lite konstigt om vi inte har det. Det borde snarare förstärkas. Därför tycker jag också att det är lite konstigt när vi flyttar helikoptrar dit under vinterhalvåret från södra Sverige. Det borde ju stå en där året runt med den beredskapen.

Jag är fullt medveten om att det är polisen som är ansvarig för fjällräddningen. Men luftfarten är det Sjöfartsverket som har ansvar för, och därför tycker jag att det är viktigt att det finns en sådan helikopter. Det är också viktigt för att kunna samverka med våra grannar. I svaret beskriver statsrådet att vi har samarbetsavtal med våra grannländer och kan hjälpa varandra. Men det kan ju inte bara vara ensidigt så att om vi plockar bort en helikopter i södra Sverige ska till exempel danska myndigheter hjälpa oss. Vi måste kunna hjälpa dem också. Det är så det fungerar, precis så som vi har hjälpt norska myndigheter under veckan.

Jag känner en oro för att vi inte ska kunna garantera säkerheten om vi går från fem till tre helikoptrar. Då tycker jag inte att vi uppfyller de mål som vi har satt upp på området.

Anf. 60 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Tack så mycket, Mattias Ottosson, för goda po-
ängar som understryker behovet av att ha fungerande verksamhet över hela
Sverige men också det nordiska samarbetet och ett samarbete med våra
övriga grannländer!

Sjöfartsverkets helikopterverksamhet var tidigare en del av Försvars-
makten och övergick under 1990- och 2000-talen till andra verksamheter
för att under 2012 införlivas i Sjöfartsverkets räddningsledningsfunktion.
Sjöräddningen har emellertid alltid legat under Sjöfartsverket, och för luft-
fartens del flyttades räddningsledningsfunktionen från Luftfartsverket till
Sjöfartsverket 2010. Det finns alltså en historia här.

Det är också viktigt att blicka framåt, och då vill jag återigen under-
stryka att inga beslut är fattade. Det är viktigt att kommande beslut tas
utifrån det säkerhetspolitiska läget och utifrån behov av andra funktioner
där vi gör en väldigt stark, kraftig och skyndsam förstärkning av det
svenska försvaret. De här helikopterbaserna behöver också ses i ljuset av
detta och den säkerhetspolitiska tid som vi lever i.

Det finns goda argument, förstås, men det viktiga här och nu är att un-
derstryka att de förslag som Sjöfartsverket har tagit fram i sin treårsplan
ännu inte är beslutade. Vi kommer att återkomma i frågan både på kort och
på lång sikt.

Anf. 61 MATTIAS OTTOSSON (S):

Herr ålderspresident! Tack, statsrådet, för svaren!

Den historieskrivning som statsrådet ger är helt riktig: Det var i stort
sett Försvarmakten som hade det här ansvaret, och i samband med att
Berlinmuren föll och klimatet blev ett annat flyttades det. Det kanske ock-
så är viktigt att komma ihåg att det flyttades till ett privat bolag, och det
privata bolaget gick i konkurs. Det är därför som det nu är tillbaka hos
staten. Det var regeringen Reinfeldt som tog det beslutet, och det visar
också hur viktigt det är att den här typen av verksamheter bedrivs i statlig
regi. Vi ska inte hålla på och privatisera räddningstjänsten, isbrytningen
och så vidare. Nu har väl isbrytarna aldrig varit privatiserade men däremot
personalen.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi har det med oss att marknaden
kan lösa vissa saker, men den kan inte lösa allt och den kan inte lösa rädd-
ningsverksamhet. Jag tycker att det är idiotiskt, om jag får uttrycka mig så,
att vi har ägnat oss åt sådana saker.

Det som är viktigt är det som statsrådet säger sist: att samhällskritisk
verksamhet inom myndigheten kan upprätthållas. Skulle vi hamna i det
läget att vi går från fem till tre helikoptrar är jag av den tydliga uppfatt-
ningen att säkerheten inte kan upprätthållas, och det kommer att vara ett
hot mot både sjömän, piloter, fritidsbåtagare och skridskoåkare.

Jag förutsätter, hoppas och önskar därför verkligen att regeringen han-
terar det här och tillskjuter de ekonomiska resurser som behövs, för Sjö-
fartsverket är väldigt tydligt: Får vi inte ekonomiska resurser kommer vi
inte att kunna upprätthålla detta.

Anf. 62 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Jag ser fram emot att återkomma i frågan. Jag delar Mattias Ottossons bedömning att det är ett mycket tydligt underlag från Sjöfartsverket. Jag vill också tacka Mattias Ottosson för engagemang-
et. Jag tycker att det bidrar till att sätta ljus på frågorna. Jag uppskattar vårt samarbete. Vi har en samsyn kring hur viktig den här funktionen är.

Det är precis som Mattias Ottosson och även jag själv varit inne på så att den långsiktiga finansieringen av Sjöfartsverket innehåller rester från 90-talet med anslag som inte har räknats upp sedan dess. Att det privatföretag som tog över verksamheten som Sjöfartsverket i dag har ansvar för gick i konkurs är väl också en indikation på att det behöver tas ett större grepp om de långsiktiga finansieringsfrågorna.

Vad gäller situationen för handeln här och nu ser jag som sagt fram emot att återkomma för att de beslut som riskerar att fattas inte ska behöva fattas. Vi har varit väldigt tydliga med att de kritiska delarna av kärnan i Sjöfartsverkets verksamheter inte ska påverkas negativt i ett så säkerhetspolitiskt känsligt läge som vi befinner oss i nu. Tack för diskussionen i dag!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2024/25:416 om Tvärförbindelse Södertörn

Anf. 63 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Åsa Westlund har frågat mig om jag avser att verka för att regeringen ska ta beslut om byggstart för Tvärförbindelse Södertörn så snart som möjligt.

Underhåll av vägar och järnvägar har under lång tid tillförts för lite resurser samtidigt som kostnadskontrollen för nya infrastrukturprojekt har brustit. Det regeringsbeslut om byggstarter som Åsa Westlund refererar till ska ses mot den bakgrunden. Kostnadskontrollen har varit för dålig, och en ansvarsfull regering kan inte bara betrakta den oroande kostnadsutveckling i infrastrukturprojekt som även Riksrevisionen har uppmärksammat. Åtgärder för förbättrad kostnadskontroll måste också vidtas.

Det är viktigt att projekt inte växer på ett omotiverat sätt och att ansträngningar görs i alla led för att motverka och hålla nere kostnadsökningar. I annat fall kommer ett antal projekt i slutändan att trängas undan helt. Regeringen har därför vidtagit ett flertal åtgärder för att öka kostnadskontrollen.

En tydligare process kring och uppföljning av byggstartsbesluten är ett viktigt instrument. Infrastrukturplanering handlar ytterst om att inom en begränsad budget välja vilka åtgärder som ska genomföras. Byggstödsprocessen behöver fungera som den är avsedd, det vill säga som en kontrollstation där förändrade förutsättningar hanteras. Samtidigt är det viktigt med en hög framdrift i Trafikverkets genomförande av den nationella planen för transportinfrastrukturen.

I det senaste regeringsbeslutet om byggstarter gavs Trafikverket i uppdrag att ta fram ett förnyat underlag för flera objekt. Ett av de objekt som Trafikverket ska återkomma kring är Tvärförbindelse Södertörn. Trafik-

Prot. 2024/25:88

21 mars

Svar på
interpellationer

verket ska redovisa ett förnyat underlag senast den 19 maj. Jag har redan tidigare aviserat att regeringen därefter har för avsikt att skyndsamt bereda ärendet.

Anf. 64 ÅSA WESTLUND (S):

Herr ålderspresident! Tack, statsrådet, för svaret!

Utvecklingen av Tvärförbindelse Södertörn har diskuterats och funnits med i olika former av planeringar för Södertörn söder om Stockholm i många decennier. Tvärförbindelsen är en naturlig länk som saknas för att hela Stockholmsregionens infrastruktur ska fungera bra. Framför allt är en tvärförbindelse en förutsättning för att kommunerna söder om Stockholm ska kunna fortsätta att utvecklas på ett hållbart sätt.

Kommunerna söder om Stockholm tar väldigt stort ansvar för att se till att människor i regionen har någonstans att bo. Det har de gjort under lång tid. Många boende och många som ska pendla till jobb och samhällsservice kräver också att staten tar sitt ansvar för fungerande vägar.

Det tog lång tid innan staten tog sitt ansvar i det här fallet – alldeles för lång tid. Men under det senaste decenniet har staten i form av en S-ledd regering äntligen tagit sin del av ansvaret för att driva projektet framåt. Kommunerna på Södertörn har under olika politiska ledningar under samma tid arbetat intensivt för att den nya vägförbindelsen ska få en lösning.

Vi som bor på Södertörn inser förstås bättre än de flesta hur viktig tvärförbindelsen är. De vägar som i dag får ta en stor del av den omfattande och tunga trafiken i avsaknad av Tvärförbindelse Södertörn är inte byggda för det. På väg 259 finns därför en av Stockholms läns mest olycksdrabbade sträckor. Åker man vägen mellan Nynäshamn och Södertälje har man många gånger hjärtat i halsgropen på grund av de farliga trafikförhållandena.

Tvärförbindelsen behövs helt enkelt för att öka trafiksäkerheten. Men den behövs också för att öka möjligheterna att transportera gods mer hållbart, först sjövägen till Norviks hamn i Nynäshamn och sedan vidare in i landet.

Tvärförbindelsen behövs även för att stärka arbetsmarknaden i de delar av Stockholm där arbetslösheten ofta är högre och se till att det blir lättare att bo och arbeta på olika delar av Södertörn. Närheten fågelvägen måste bättre avspeglas med en väg som har rimliga transporttider genom den här tvärförbindelsen.

Tvärförbindelse Södertörn behövs också för att Stockholm ska kunna växa. De vägar som går närmare citykärnan måste avlastas av en riktig väg, inte det lapptäcke av hopbyggda vägar som dagens väg 259 faktiskt är.

Tvärförbindelse Södertörn kommer att göra Stockholms transportsystem mindre sårbart. I dag finns det bara en större väg när du ska passera Stockholm eller ta dig mellan de norra och södra delarna. Det är Essingeleden. Men Förbifart Stockholm och Norrortsleden skulle tillsammans med Tvärförbindelse Södertörn bilda en yttre tvärled och därmed skapa en snabbare förbindelse mellan Täby i norr och Haninge i söder. Det skulle också göra systemet mycket mindre sårbart och minska köerna kraftigt i Södra länken.

Regeringen har nu, trots det stora behovet av att snabbt bygga den här tvärförbindelsen, skjutit upp byggstarten och gett Trafikverket i uppdrag

att återigen se över projektet. Tyvärr ser jag ingen viljeinriktning i statsrådets svar, så min fråga kvarstår: Kommer statsrådet att arbeta aktivt för att spaden ska sättas i marken så fort som möjligt för att bygga Tvärförbindelse Södertörn?

Prot. 2024/25:88
21 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 65 SERKAN KÖSE (S):

Herr ålderspresident! Jag vill inleda med att tacka min kollega Åsa Westlund för en mycket viktig interpellation.

Herr ålderspresident! Regeringens beslut att pausa byggstarten av Tvärförbindelse Södertörn är ett svek mot hela Stockholmsregionen. Detta är ett av Sveriges viktigaste infrastrukturprojekt.

Tvärförbindelsen knyter samman de norra och södra delarna av Stockholms län, förbättrar arbetspendlingen och stärker näringslivet i vår region. Men framför allt är den helt avgörande för godstransporten till och från Stockholm via Norvik i Nynäshamn, min egen hemkommun. Norvik är Sveriges modernaste hamn och en nyckelspelare i den framtida sjöfartsløgistik. Att stoppa byggstarten är inte bara dålig politik – det är att bromsa hela Sveriges, men framför allt Stockholms, utveckling.

Herr ålderspresident! Det projekt som Åsa Westlund redogjorde för är inte nytt. Diskussionerna började redan på 1940-talet. Planeringen har pågått i decennier. Den har överklagats, omarbetats och utretts, och i januari 2024 vann vägplanen äntligen laga kraft. Allt var klart. Kommuner, region och näringsliv hade alla planerat utifrån att byggstarten skulle ske. Men i stället för att trycka på startknappen valde regeringen och Sverigedemokraterna att trycka på paus. Varför? Statsrådet säger att man vill ha ett förnyat underlag.

Herr ålderspresident! Det här är helt obegripligt. Hur kan ett projekt som har utretts i över 80 år och trots att alla förberedelser är gjorda plötsligt behöva ännu en utredning? Trafikverket har redan gjort sitt jobb. Det finns ett genomförandeavtal. Regionen har budgeterat. Planeringen är integrerad i utvecklingen av Södertörn.

En uppskjutning av byggstarten får konsekvenser. Näringslivet drabbas. Stockholms Handelskammare har varnat för att brist på infrastruktur hämmar tillväxten i södra länet. Företag tvekar om att etablera sig. Gods-transporter påverkas. Norvik Hamn i Nynäshamn byggdes med tvärförbindelsen som förutsättning. Om vägen inte byggs tvingas godset till redan överbelastade vägar; Åsa Westlund nämnde länsväg 225, som går mellan Ösmo, Grödinge och Södertälje ut till motorvägen. Arbetsmarknaden försvagas. Om infrastrukturen inte hänger med kan Södertörn inte få de investeringar i bostäder eller jobb som behövs.

Socialdemokraterna i Region Stockholm har länge drivit på för detta projekt. Redan 2018 krävde de att staten skulle finansiera hela leden. När finansieringen säkrades 2022 var det en stor seger. Det här utgör en nyckel till att utveckla Stockholms regionala stadskärnor. Nu river regeringen upp detta utan något konkret alternativ.

Herr ålderspresident! Min fråga till statsrådet Andreas Carlson är enkel: Hur avser regeringen att säkerställa att Nynäshamn, Haninge, Hud-dinge och hela Södertörn inte drabbas negativt av att byggstarten av Tvärförbindelse Södertörn skjuts upp på obestämd tid?

(Applåder)

Anf. 66 LEIF NYSMED (S):

Herr ålderspresident! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag tackar också Åsa Westlund för en viktig interpellation.

Vi var många i Södertörnskommunerna som blev glada över att Tvärförbindelse Södertörn äntligen skulle byggas. Förvåningen blev stor när regeringen meddelade att byggstarten skjuts upp.

Tvärförbindelse Södertörn är helt avgörande för att vi ska få nya resvägar på tvären på Södertörn och för att tillsammans med Förbifart Stockholm binda ihop den norra med den södra länshalvan. Tvärförbindelse Södertörn underlättar för arbetspendling, för en effektivare busstrafik och för näringslivets förutsättningar att få tillgång till kompetens och effektiva transporter. Trafiksäkerheten genom Huddinge liksom framkomligheten för ambulans till och från Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge skulle förbättras avsevärt.

I dag går lastbilstrafik från Norvik Hamn och Jordbros industriområde genom villakvarter och förbi flera skolor för att nå E4 och E20. En stor del av de redan utbyggda men också de framtida bostadsområdena förutsätter Tvärförbindelse Södertörn. Därför är regeringens beslut om att skjuta upp byggstarten mycket olycklig för de boende och för framtida byggande. Precis som Spårväg Syd är Tvärförbindelse Södertörn en förutsättning för många tusen framtida bostäder – och det bara i Huddinge kommun.

Tvärförbindelse Södertörn är även viktig för den regionala kärnan Flemingsberg. Där finns i dag Sveriges åttonde största universitetscampus, ett av Europas ledande universitetssjukhus, världsledande forskning och ett stort rättscentrum. Det är avgörande för Flemingsbergs fortsatta utveckling att också infrastrukturen utvecklas på både spår och väg.

Kommer statsrådet att se till att byggstarten för Tvärförbindelse Södertörn sker snarast möjligt?

(Applåder)

Anf. 67 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Det är väldigt glädjande att höra tre socialdemokrater här i kammaren som är så angelägna om ett byggstartsbeslut för ett vägprojekt. När Socialdemokraterna satt i regeringen tillsammans med Miljöpartiet var nya vägar en väldigt känslig fråga. Jag tror att våra båda partier kanske skulle ha lättare att komma överens. Vi minns till exempel hur S-regeringen frös det pågående bygget av Förbifart Stockholm år 2014, vilket kostade stockholmarna en försening på minst fyra månader. Det blev en fullständigt onödig nedläggning av arbetet för dem som arbetade med projektet.

Det jag har gett ett tydligt besked om i dagens debatt är att hög framdrift är viktigt. Det är en tydlig viljeinriktning om något, Åsa Westlund.

Jag skulle nog kunna skriva under på vartenda ett av de argument som ledamöterna har tagit upp här i kammaren om varför det är angeläget att förstärka infrastrukturen i detta projekt. Men det är tyvärr inte så som Serkan Köse säger om att finansieringen har säkrats. Man firade visst lite för tidigt, för finansieringen var inte säkrad. Projektet har ökat med 33,5 procent, vilket innebär många miljarder i fördyringar, och man behöver titta på det här en gång till. Det är en viktig del i arbetet med kostnadskontroll. Det här är väldigt stor skillnad, herr ålderspresident, mot hur den förra

regeringen hanterade infrastrukturinvesteringar. Underrubriken på Riksrevisionens rapport om detta löd ju *Lovar mer än den kan hålla*.

Om jag skulle säga här i kammaren i dag att ”ni har rätt. Vi blåser på. Det spelar ingen roll att det här har stuckit iväg i mångmiljardklassen. Det spelar ingen roll att det ökat med 33,5 procent” väcks frågan om vilka andra åtgärder som finns i den nationella planen som inte ska få byggstart. Sex åtgärder i detta byggstartsbeslut får därför gå tillbaka till Trafikverket så att man får se över det hela igen. Det görs inte för att vi inte tycker att det här är angeläget, men vi tycker att det är angeläget att stärka kostnadskontrollen.

Jag tror att vi är överens om detta, men jag skulle i kommande inlägg vilja höra hur ledamöterna ser på skenande kostnader och hur vi ska lyckas få mer pengar till infrastruktur men också mer infrastruktur för pengarna. Mer pengar har vi i vår rekordstora budget.

När vi fattade beslut om byggstart förra året fick tre objekt gå tillbaka till Trafikverket för förnyade underlag. Samtliga projekt har sedan kunnat påbörjas och tas vidare till nästa steg. Jag har ingen annan förhoppning än att det ska kunna bli så även i dessa fall. Just nu befinner det sig i ett skede där Trafikverket och inblandade aktörer får se över kostnader och om det finns möjlighet till ökad medfinansiering så att man kommer ned i ram och så att den finansiering som Serkan Köse sa var säkrad ligger närmare startbeloppet än ökningen med 33,5 procent.

Jag förstår och har stor respekt för att det här skapar frågor och väcker oro, men jag tror att hela den långsiktiga infrastrukturplaneringsprocessen tjänar på att vi gemensamt ser på hur vi kan stärka kostnadskontrollen och samtidigt bibehålla hög framdrift. I nästa runda hoppas jag, herr ålderspresident, att mer av diskussionen kan handla om detta än om fördelarna med det enskilda objektet. Dem ser jag ingen anledning att säga emot; jag håller med. Det finns en samsyn. Det brukar sägas att vi har en samsyn om kostnadskontrollen, men hur ser vi till att vi får det även i praktiken?

Anf. 68 ÅSA WESTLUND (S):

Herr ålderspresident! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är ändå modigt att peka finger som statsrådet gör. Det är ju han som har pausat bygget och skjutit upp byggstarten. Man får hoppas att det innebär att det sätts igång senare, men statsrådet lämnar inget besked om det. Frågan kvarstår. Kommer regeringen att svika Stockholmsregionen?

Här finns många människor. Många olika företag har gjort investeringar. Människor har bosatt sig här och börjat arbetspendla. Det här har skett under förespeglingen att staten också ska ta sitt ansvar för den här vägen. Den behövs – det är helt uppenbart att den saknas om man lever i vår del av Sverige. Jag hoppas och tror att statsrådet menar allvar när han säger att han inte har några invändningar mot beskrivningen att vägen behövs, för så är det verkligen.

Det jag känner oro för är att statsrådet pratar mycket om kostnadskontroll. Men så klämde han också, i en andhämtning, in ett annat ord, nämligen medfinansiering. Det är alltså detta statsrådet hotar med nu: att kommunerna i södra Stockholm ska betala ännu mer även för det här projektet. Det vore ytterligare ett svek – att just de här kommunerna, som alltid tar sitt ansvar och bygger boende för människor och som trots usla kommunikationer har lyckats få ett antal företagsetableringar, nu också ska pressas

på mer pengar. Jag hoppas, statsrådet, att detta inte var avsikten, men det var vad som sades här i talarstolen. Jag hoppas verkligen att staten tar sitt ansvar.

Detta får såklart gärna ske till ett lägre pris. Kostnadskontroll är viktigt, inte bara under månaderna framöver utan under hela byggprojektet – det vet vi ju. Det är många regeringar som har upplevt samma sak. Vi hoppas att vi kan vända detta tillsammans så att inte projekt fördröjas under resans gång. Vi stöttar allt sådant, men inte om det handlar om att andra ska betala. Det är ändå staten som ansvarar för den här typen av infrastruktur i vårt land.

Jag blir lite oroad över att infrastrukturministern uttrycker det som att infrastrukturportföljen på något sätt bara innebär att man måste prioritera inom ram. Det handlar faktiskt också om att orka argumentera för att vi behöver mer byggen i det här landet. Vi behöver en bättre infrastruktur. Det är bättre använda pengar att se till att den här tvärförbindelsen kommer till stånd än att sänka skatten för dem som bara lägger pengar på hög i vårt land. Det är en bättre investering för vår framtid, för det kommer att leda till en mycket större rikedom och ett mycket bättre liv, inte minst för dem som bor på Södertörn.

Jag hoppas att statsrådet när han får ordet i andra sammanhang, till exempel vid regeringssammanträdet, inte bara argumenterar för kostnadskontroll utan också för att den här kakan, som innebär att vi investerar i framtiden, behöver bli större, även i de svåra tider vi lever i. Framtiden och framtidstro blir nämligen inte mindre viktigt bara för att nuet är lite jobbigt.

(Applåder)

Anf. 69 SERKAN KÖSE (S):

Herr ålderspresident! Tack, statsrådet, för svaret!

Statsrådet nämnde kostnadskontroll. Statsrådet får gärna rätta mig och oss om vi har missuppfattat detta. Tvärförbindelse Södertörn är, om jag har förstått det rätt, fullt finansierad inom den nationella planen för infrastruktur 2022–2023, en plan som regeringen själv har beslutat om. Regeringens egen myndighet Trafikverket har gått igenom alla steg. Vägplanen har fastställts, miljöprövningen är klar och vägplanen vann laga kraft i januari 2024.

Då måste man ställa frågan varför statsrådet lyfter diskussionen om kostnadskontroll. Statsrådet får gärna svara på det. Är det detta som är problemet, eller är det viljan att trycka på knappen som är den stora utmaningen?

Återigen, Andreas Carlson: Vägplanen har vunnit laga kraft. Kommunerna har planerat sin utveckling utifrån att projektet ska bli av. Näringslivet och regionen har investerat sina förhoppningar i den här satsningen. Då måste man ställa sig frågan: Ska över 245 000 människor som bor i de tre kommuner vi pratar om – Haninge, Huddinge och Nynäshamn – tvingas leva i ovisshet medan andra delar av regionen får sin infrastruktur på plats?

Detta, herr ålderspresident, handlar inte bara om en väg. Det handlar om jobb. Det handlar om företagsetablering och klimatsmarta transporter men också om tillgänglighet. Regeringen säger att man följer processen,

men Södertörn har redan väntat på detta i över 80 år. Det som nu behövs är att regeringen agerar, inte fler utredningar.

Ett par sista frågor till statsrådet Andreas Carlson: När tänker statsrådet ge klartecken för byggstarten för Tvärförbindelse Södertörn? Hur länge ska Södertörn tvingas vänta på den infrastruktur som resten av regionen redan har fått?

Prot. 2024/25:88
21 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 70 LEIF NYSMED (S):

Herr ålderspresident! Tack för svaret, statsrådet!

Jag känner nu när jag lyssnar på statsrådet att risken är stor att projektet stoppas. Är det krav på medfinansiering som ligger på bordet framöver? Det får du, Andreas Carlson, väldigt gärna förtydliga för oss i det här sammanhanget, för det har inte framgått tidigare.

Vi ska inte hålla på och kasta saker och ting i huvudet på varandra och prata om vem som stoppat vad. Den här leden har en historia av att ha stoppats även tidigare. Jag känner alltså en viss oro för det här.

När det gäller kostnadseffektiviseringar är detta en ganska känslig sträckning som går genom flera naturskyddsområden, vilket naturligtvis kan göra att kostnaderna stiger extra mycket. Samtidigt finns det viktiga säkerhetsaspekter med att den här vägen kommer till stånd. Tunga lastbilar från Coca-Cola i Jordbro dunderar genom villakvarter och förbi skolor. Det är inte bra i ett samhällsbygge.

Vi har en lång vägsträcka, Glömstavägen, med långa köer. Jag tror att det är mer trafik på den än i många medelstora städer i det här landet. Det är i dag en utryckningsväg, där bussar stannar och släpper av barn på en väg utan trottoarer eller övergångsställen. Det här är en säkerhetsfråga – det är en oerhört viktig fråga. Detta är statens väg, inte Huddinge kommuns. Det är viktigt att detta kommer till stånd.

På tal om den långa historien när det gäller den led vi pratar om måste vi komma till skott. Jag hoppas verkligen att du, Andreas Carlson, härmed kan tillbakavisa att det är medfinansiering som hindrar starten.

Anf. 71 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Vad är utmaningen, frågade Serkan Köse. Det handlar om ett projekt vars kostnad överstiger ramen med 33,5 procent. Det är där utmaningen ligger, om vi ska ha råd med alla våra infrastrukturinvesteringar. Jag har full respekt för att man förstås pläderar för det som ligger en närmast, men det gör även många andra i den här kammaren. De ledamöterna är inte här i dag, men jag tror att vi behöver ha en samsyn kring kostnadskontroll. Ordet kostnadskontroll ska inte väcka oro.

När jag nämnde medfinansiering var det som ett exempel på hur några av de objekt som under förra året gick tillbaka till Trafikverket för förnyade underlag hanterades. När det gäller ett av de objekten kom flera företag in och sa att de kan medfinansiera det för att få det på plats. Det handlade inte om ett generellt krav i den här diskussionen. Nu har Trafikverket uppdraget att senast den 19 maj redovisa förnyade underlag.

Jag noterar Åsa Westlunds inlägg om att kakan ska bli större. Det blir den ju. Vi gör en historisk satsning på förstärkning av svensk infrastruktur med 1 171 miljarder kronor. Det kommer inte att vara så, som det var under de förra planerna, att Trafikverkets förvaltningskostnader belastar saksanslag. Detta frigör ytterligare 59 miljarder kronor, vilket gör att vår ram-

ökning är 27 procent i förhållande till den senaste, nu gällande, nationella planen, som den förra regeringen var ansvarig för. Det är en historiskt stor satsning.

Det kommer att komma mer pengar till infrastruktur, men det är av största vikt att vi också får ut mer infrastruktur för pengarna. Det är därför som vi, samtidigt som vi levererar en rekordstor ram, stärker arbetet med kostnadskontroll.

Jag ställde en fråga, fru talman, om ledamöterna tycker att det är fel att ge uppdrag om förnyat underlag för att se vad man kan göra i detta och andra objekt. Var någonstans ska pengarna tas? Vilka andra objekt tycker ledamöterna att det är rimligt att prioritera ned?

Det är sådana avvägningar man behöver göra. Det innebär inte att Tvärförbindelse Södertörn har tagits ur nationell plan, och det innebär inte att jag inte ser behov av att ha en hög framdrift. Det är därför vi har sagt att om Trafikverket kommer tillbaka före den 19 maj står regeringen redo att skyndsamt bereda underlaget.

Nu ligger alltså bollen hos Trafikverket, men det ligger också en boll hos de ledamöter i kammaren som säger att vi bara ska blåsa på. Okej, men vilka andra objekt gäller det? Har ni i den socialdemokratiska riksdagsgruppen diskuterat vilka ni är överens om? Det skulle vara intressant att höra.

Det är heller inte så att Socialdemokraterna har föreslagit en större infrastrukturrämsa, utan i partiets följdmotion i riksdagen har man accepterat 1 171 miljarder kronor för de kommande tolv åren. Däremot har man flyttat mycket pengar från vägunderhåll till järnvägsunderhåll, som inte kommer att kunna omsättas i praktiken. Flera vägar i vårt land kommer alltså även fortsättningsvis att ha en dålig standard om följdmotionen röstas igenom.

Tala gärna om en större kaka, Åsa Westlund, men detta är vad vi har levererat. Vi verkar ha en samsyn eftersom ditt eget parti inte lämnade något annat förslag i denna kammare när infrastrukturpropositionen beslutades.

Återigen: Kostnadskontroll är avgörande, men det är också en hög framdrift. Därför står vi redo att fatta beslut när vi får tillbaka underlaget från Trafikverket.

Anf. 72 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag har ställt interpellationen därför att jag vill understryka behovet av att få Tvärförbindelse Södertörn på plats. Den behövs för att få bättre säkerhet för trafikanter och boende längs de existerande vägarna och för att få ett bättre flöde av gods, människor och arbetspendlare i vår region. Den behövs för Södertörn och för dem som bor och verkar där, men den behövs också för hela Stockholmsregionen, för att minska vår sårbarhet och se till att trafikflödena fungerar bättre.

Vägen hade behövt byggas för länge sedan. Vi har baxat den ända hit, och det var klart för byggstart. Då valde regeringen att skjuta upp byggstarten, och i dag lämnar man inget besked om att vägen ska byggas. Det oroar mig.

Det är viktigt med kostnadskontroll. Om det bara handlar om det kan jag säga att jag är jättemycket för det och hoppas att man kommer att ha

en tuff kostnadskontroll även framöver. Men om det i själva verket handlar om att ta första steget i att avbryta bygget är det ett stort misstag man gör. Det vore ett stort svek mot hela södra Stockholm, för vi behöver verkligen denna förbindelse.

Vi behöver denna tvärförbindelse också som region. Hela huvudstadsregionen behöver den för att få mer hållbara transportflöden, för att få en mer säker vägmiljö och för att vi ska slippa skicka lastbilar på uttjänta vägar fast vi befinner oss nära huvudstaden.

Jag hoppas som sagt att regeringen kommer att fatta beslut om byggstart så fort som möjligt, och jag hoppas att statsrådet använder sitt sista inlägg till att säga att han inget hellre önskar än att spaden sätts i marken för Tvärförbindelse Södertörn.

(Applåder)

Anf. 73 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Om det var mina önskningar som var styrande skulle det vara mycket lättare i den här världen, även när det kommer till prioriteringar av infrastrukturobjekt.

Jag sa inledningsvis att jag tycker om att höra engagemanget från tre ledamöter i kammaren för vägprojekt i allmänhet och det här projektet i synnerhet. Jag har inte sagt emot ett enda argument, och nu hörde jag Åsa Westlund säga att det är viktigt med kostnadskontroll. Det är inget annat än vad jag har sagt i denna debatt. Jag tolkar detta som att det råder samsyn.

Jag har också sagt att det finns ett mycket viktigt fokus på hög framdrift när det gäller infrastrukturobjekt, men det behöver balanseras av god kostnadskontroll. För att vår regering, när det gäller den plan som vi nu presenterar, inte ska få en riksrevisionsrapport mot oss med rubriken ”Lovar mer än den kan hålla”, som det stod i rubriken i en rapport från Riksrevisionen gällande Åsa Westlunds parti, är det viktigt att fortsätta med kostnadskontrollen och be om förnyade underlag.

Detta innebär inte att något lyfts ut ur planen. Tvärtom står regeringen redo att fatta beslut och hantera ärendet skyndsamt när vi får tillbaka det, vilket alltså ska ske senast den 19 maj.

Jag vill tacka för interpellationen och för en konstruktiv debatt där det råder samsyn om behovet av investeringar i infrastruktur och också, som jag uppfattar det, om kostnadskontroll.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellationerna 2024/25:489 och 490 om bostadsbristen i Stockholmsregionen och dess konsekvenser för arbetsmarknaden

Anf. 74 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Serkan Köse har frågat mig hur jag och regeringen avser att säkerställa att bostadsbristen i Stockholmsregionen inte hämmar arbetsmarknadens rörlighet, rekrytering och tillväxt. Serkan Köse har även frågat arbetsmarknads- och integrationsministern vilka åtgärder han avser att

Prot. 2024/25:88

21 mars

Svar på
interpellationer

vidta för att säkerställa att bostadsbristen inte fortsätter att hämma arbetsmarknadens rörlighet och företagens möjligheter att rekrytera i Stockholmsregionen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på den sistnämnda interpellationen. Jag väljer att besvara båda interpellationerna i ett sammanhang.

Stockholms näringsliv är en tillväxtmotor som är viktig för hela Sverige. En väl fungerande bostadsmarknad med tillgång till bostäder i varierande upplåtelseformer är en grundläggande förutsättning för människors trygghet och livskvalitet och för en konkurrenskraftig ekonomi och tillväxt. Fler ska kunna förverkliga sina boendedrömmar, och människor ska kunna flytta dit arbeten finns. Det behöver byggas fler bostäder över hela landet. Att förbättra förutsättningarna för bostadsbyggandet är en angelägen fråga för regeringen.

Omvärldsfaktorer som hög inflation och höjda räntor har de senaste åren kraftigt försämrat förutsättningarna för bostadsbyggandet. Byggtakten har sjunkit drastiskt. Ökade produktions- och finansieringskostnader har pressat bostadsbyggandet. Samtidigt försämrades hushållens köpkraft, och bostadspriserna föll. Nu ser vi dock att hushållens syn på den egna ekonomin har förbättrats, och inflationen har tydligt fallit tillbaka. Samtidigt är situationen fortsatt tuff för många hushåll.

Regeringen har inriktat sitt arbete på att åtgärda de strukturella hinder som präglar bygg- och bostadsmarknaden för att Sverige ska vara bättre rustat och möjliggöra ett ökat bostadsbyggande.

Krångliga regelverk är faktorer som hämmar bostadsbyggandet, och regeringen vidtar en rad åtgärder för att avhjälpa problemet. Regeringen har nyligen beslutat om propositionen *Lättnader i byggkraven för studentbostäder* samt lagrådsremissen *Ett nytt regelverk för bygglov*.

Boverkets beräkningar av ett antal typfall av studentbostäder visar att regellättnaderna kan ge kostnadsminskningar på mellan 30 000 och 46 000 kronor per bostad. I frågan om ett nytt regelverk för bygglov föreslås att ett ökat antal åtgärder får vidtas utan bygglov. Enligt tidigare uppskattningar kan det medföra att antalet lovärenden kan minska med så mycket som 30–40 procent.

Den 1 juli 2025 träder Boverkets nya byggregler i kraft. Reglerna blir färre och utformas som funktionskrav. Boverkets bedömning är att deras nya byggregler på sikt kan komma att leda till innovation och teknisk utveckling, med snabbare och mer kostnadseffektivt byggande som följd. Före ikraftträdandet kommer Boverket att ta fram en vägledning samt genomföra utbildningsinsatser inom tillämpningen av plan- och bygglagen för att säkerställa att regelförenklingarna får effekt i kommunerna.

Efter regeringens förslag i propositionen *Åtgärder för en bättre bostadsförsörjning* (prop. 2024/25:42) kommer de kommunala riktlinjerna för bostadsförsörjning att ersättas av en handlingsplan för bostadsförsörjning, i syfte att skapa bättre förutsättningar för att samordna kommunala bostadsförsörjningsåtgärder och planeringen för bostadsbyggande.

I spåren av pandemin har andelen tomma lokaler ökat. Efter regeringens förslag i budgetpropositionen för 2024 avsattes medel för en planeringsstimulans för att uppmuntra kommuner att anta detaljplaner som möjliggör fler bostäder genom omvandling från lokaler till bostäder. Nyligen beslutade regeringen även att höja stödnivån. Vidare har regeringen gett

Boverket i uppdrag att föreslå lättnader i byggkraven i plan- och bygglagstiftningen vid ändring och ombyggnad.

Dessutom har regeringen gett en utredare i uppdrag att se över de hyresrättsliga reglerna i syfte att underlätta privatuthyrning och uthyrning av företagsbostäder. Slutligen avser regeringen att under 2025 lägga fram en proposition om en förbättrad modell för presumtionshyra.

Regeringen följer noga utvecklingen inom bygg- och bostadsområdet och utesluter inte att ytterligare åtgärder kan behövas.

Fru talman! Liksom under den tidigare interpellationsdebatten vill jag återkomma till det som presenterades på morgonens pressträff i mitt nästa inlägg.

Anf. 75 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Nu har vi debatterat arbetsmarknadspolitik och bostadspolitik, framför allt bostadspolitik, i några timmar. Jag vill verkligen tacka statsrådet för möjligheten att ha en seriös diskussion om situationen inom bostadspolitiken men också möjligheten att prata lite arbetsmarknadspolitik. Jag hade gärna sett att Mats Persson också var i kammaren och tog diskussionen om arbetsmarknadspolitiken. Men, återigen, tack till statsrådet för att han är här och tar den här debatten!

Fru talman! Bostaden är mer än bara fyra väggar och ett tak. Den är grunden för ett fungerande liv och ett fungerande samhälle. Utan en bostad inget arbete, utan arbete ingen bostad och utan båda ingen trygghet – det är en ond cirkel som slår direkt mot människor men också mot samhälls ekonomin.

Statsrådet säger att regeringen följer utvecklingen och vidtar åtgärder för att förbättra bostadsbyggandet. Jag välkomnar det. Men som krisen ser ut inom byggsektorn räcker det inte riktigt att följa utvecklingen.

De åtgärder som regeringen har presenterat och de som presenteras i dag är väl bra. Men de är för små, de är för sena och de är för ineffektiva. Tittar vi på hur det ser ut i dag ser vi ju att bostadsbyggandet har kollapsat.

Stockholms Handelskammare varnar för att bostadsbristen redan nu skadar rekryteringen av arbetskraft. Det är det den här interpellationen handlar om. Byggandet minskade med över 50 procent under 2023 och 2024, enligt Boverket. Länsstyrelsen i Stockholm konstaterar att bostadsbyggandet ligger långt under behovet, och enligt Stockholms Handelskammare hotas 20 000 jobb i byggsektorn och 8 000 jobb i tjänstesektorn under 2025.

Återigen: Jag välkomnar att regeringen följer utvecklingen. Men byggsektorn har ju kraschat, och jobben har försvunnit.

Vi debatterade tidigare kompetenstappet som kommer att ske inom branschen. Det är oroväckande, och det kommer som sagt att skada både ekonomin och arbetsmarknaden.

Det är inte bara vi socialdemokrater som är kritiska. I mina tidigare debatter med arbetsmarknadsminister Mats Persson har jag gång på gång frågat varför regeringen inte gör mer för att stoppa till exempel den växande långtidsarbetslösheten och varför det inte finns några konkreta reformer för att få fler människor i arbete.

Riksrevisionen har varnat för att nedskärningarna i den aktiva arbetsmarknadspolitiken, som har pågått sedan 2019, slår hårt mot dem som står längst från arbetsmarknaden.

Prot. 2024/25:88
21 mars

Svar på
interpellationer

Konjunkturinstitutet pekar samtidigt på att Sverige gör för lite för att möta matchningsproblemen som vi har på svensk arbetsmarknad i dag.

Trots att vi har den högsta arbetslösheten på 25 år och över en halv miljon människor utan arbete presenterade regeringen i dag 60 miljoner till Arbetsförmedlingen för att öka kontrollen – 60 miljoner! Samtidigt har man dragit ned på de aktiva insatserna men också på förvaltningsanslaget till Arbetsförmedlingen.

Frågan jag måste ställa till statsrådet när vi diskuterar bostadspolitik i relation till arbetsmarknadspolitik är hur vi ska hantera det som händer, inte minst i Stockholm. Stockholm tappar konkurrenskraft, och företag har svårt att rekrytera.

Har regeringen någon plan för hur man ska hantera bostadspolitiken i relation till arbetsmarknadspolitiken? De måste ju kunna diskuteras tillsammans. Finns det en plan? Finns det en idé från regeringens sida om hur man ska kunna hantera rekryteringsbehovet och den höga arbetslösheten, inte minst i Stockholm? Som statsrådet själv nämnde är ju Stockholm tillväxtmotorn för hela Sverige.

Anf. 76 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret från statsrådet.

Jag saknar dock det fokus som Stockholmsregionen faktiskt förtjänar i båda de här frågorna. Som vi alla är överens om är Stockholm tillväxtmotorn i Sverige.

För att få till det här med bostäder som människor kan flytta till för att kunna ta jobb som finns utifrån rekryteringsproblemet är det väldigt få satsningar för att åstadkomma bostäder som normalinkomsttagare kan efterfråga. En sjuksköterska eller en polis kan inte köpa en bostad i Stockholm i dag. De har inte möjlighet att efterfråga det; det har flera rapporter visat. Fråga då exempelvis barnskötare! Det är en utopi för dem.

Vad behövs då? Staten kanske behöver ta ett ansvar. Statsrådet har redan tidigare diskuterat vilka insatser som behövs.

Nu nämner man Norrlandsfonden. Den ska få 300 miljoner i år. Man skulle kunna allokera medel från den till övriga landet, men jag tror inte att Stockholm kan ta hela den summan. Det skulle se väldigt konstigt ut.

Men det finns faktiskt alternativ. Vi har lagt fram budgetar med andra satsningar just för att vi ska kunna få ned kostnaderna för bostadsbyggandet. Jag vill bara kontrastera det mot de 300 miljoner som statsrådet snart kommer att prata om.

Vi har föreslagit statliga krediter på 5,12 miljarder årligen med exakt samma syfte som Norrlandsfonden – att kunna hålla nere kostnaderna för byggande.

Vi har statlig byggstimulans på 3 miljarder för studentbostäder och för arbetsmarknadsregioner som har stora industrisatsningar.

Vi har också föreslagit startlån – ett förslag som jag vet att våra partier varit överens om men som har lagts i byrålådan – för att möjliggöra för förstagångsköpare att komma in på den ägda bostadsmarknaden.

Regeringen lägger nu fram ett förslag på rot för småhus. Det kan hjälpa till lite grann och stimulera arbetsmarknaden något; det tror jag. Vi hade önskat att man hade gjort det tidigare – vi har föreslagit det tidigare i år – och riktat det mot energi- och klimatåtgärder så att vi också får ned klimat-

problem och sådant. Det är smart att göra det, för det är att slå två flugor i en smäll.

Vi behöver också satsa på renovering av flerfamiljshus. Där har vi föreslagit en kanske något låg summa, kan jag personligen tycka, men jag jobbar för att den summan på något sätt ska bli högre. Det behöver också göras, och det är också en viktig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Men när staten tar ansvar och går in och gör något eller när det offentliga gör upphandlingar är det viktigt att man också ställer krav så att det blir ordning och reda på svensk arbetsmarknad och så att vi motverkar den arbetslöshet som finns i Sverige här och nu. Några av de kraven har jag lyft fram tidigare.

Det är bland annat lärlingskrav så att de lärlingar som lämnar exempelvis byggprogrammet har möjlighet att komma ut i arbete. Av dem som gick ut byggprogrammet här i Stockholmsregionen förra året fick 10 procent en anställning – 10 procent! Det är alarmerande. Det var för ett år sedan. Vi får se hur det ser ut i år. Jag är inte säker på att det blir bättre.

Det är också krav på yrkeskompetens så att de som nu har blivit uppsagda – som min kamrat, som har jobbat 24 år i ett stort byggföretag – kanske får chansen att komma tillbaka.

Det är krav på egen personal och på att begränsa antalet underentreprenörer, krav på kollektivavtal och inte minst krav på kontroll av att de här kraven efterlevs.

Det här är viktigt för att få ned arbetslösheten och kunna få fram bostäder som folk faktiskt har råd att efterfråga, så jag hoppas att statsrådet har bra svar att komma med – förutom de 300 miljonerna, som jag tycker är något lågt.

Anf. 77 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag ber alla att respektera talartiderna.

Anf. 78 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Stockholms näringsliv är en tillväxtmotor som är viktig för hela Sverige. Det är vi överens om. Det är flera olika frågor i luften i den här diskussionen, och det illustrerar ju hur bred diskussionen kring konkurrenskraft, tillväxt och rörlighet är. Det handlar om bostadsbyggande, vilket är själva grunden i frågan, men det handlar också om tillgänglighet och om det vi i den föregående debatten var inne på gällande infrastruktur. Detta hänger förstås ihop.

Det handlar också om finansiering och om de kreditrestriktioner som finns. Det finns förslag som bereds i Regeringskansliet som rör både bolånetaket och amorteringskravet. Dessa behöver förstås också ses i ljuset av vilken effekt de får för bostadsbyggandet.

Apropå att Leif Nysmed tar upp frågan om att få in foten på den ägda bostadsmarknaden har regeringen ett förslag som har varit på utredning och som har remitterats. Det handlar om hyrköp. Det är en väldigt framgångsrik modell i till exempel Norge. Där kan man så att säga köpa halva lägenheten och sedan successivt betala av den andra halvan. Det skulle ju i ett steg halvera kravet på egen insats, samtidigt som man successivt betalar av till sig själv. Det är ett steg för att få in foten på bostadsmarknaden som jag tror kan vara särskilt aktuellt i tillväxtregioner och i Stockholmsområdet.

När det gäller rörlighet och andra delar vill jag också i detta sammanhang ta upp att regeringen har utsett en förhandlingsperson för de delar i Stockholmsförhandlingen och i Sverigeförhandlingen som rör Stockholm – som har kostnadsfördyringar. Vi ser där ett behov av att kunna gå framåt. Vi ser även uppdraget kring väg- och kollektivtrafiktunneln Östlig förbindelse, som är tänkt att binda ihop regionens norra och södra delar öster om Slussen. I de existerande avtalen finns också bostadsåtaganden.

Jag tror att vi är överens om att infrastruktur och bostäder hänger ihop, och jag ser fram emot att det ska kunna få en framdrift också i dessa projekt när regeringen nu har utsett den tidigare statssekreteraren Mattias Landgren som förhandlingsperson. Detta uppdrag ska redovisas senast den 30 juni 2025.

Jag säger det, fru talman, för att illustrera att det är ett viktigt beslut som regeringen fattat som rör just Stockholms konkurrenskraft och även rörligheten, möjligheten till rekrytering och tillväxten.

När det gäller bostadsdelarna har jag varit inne på några saker, och jag har lyft upp detta i mitt svar också. Det vi har kommunicerat i dag är kanske framför allt höjningen av rotavdraget i kombination med de regel-förenklningar som görs när det gäller bygglov. Detta kan i några fall vara en väg till att kunna inrätta ytterligare en bostad i bostaden och nyttja befintligt bestånd.

I dag är det ju möjligt att hyra ut exempelvis ett attefallshus, men möjligheten att inordna en bostad i bostaden utökas nu. Det här är också framgångsrikt i till exempel Norge, där man nyttjar befintligt bestånd ännu mer aktivt. Man skulle i alla fall kunna ge tak över huvudet till ytterligare några i en bra bostad i ett trevligt område, samtidigt som hushållskassan kan förstärkas. Den möjligheten ges med de omfattande lättnaderna i bygglovskraven och med den höjning av rotavdraget som träder i kraft från och med i dag och som börjar gälla från den 12 maj. Jag tackar för diskussionen så här långt.

Anf. 79 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Stockholm har en av Europas mest dysfunktionella bostadsmarknader. Vi har ett byggande som har fallit med över 50 procent, och Boverket varnar för den värsta bostadskrisen sedan 1990-talet.

Jag tror att man måste adressera problemet. Den här krisen är djup, och den kräver flera breda åtgärder. Den kräver också mer resurser.

Den här debatten handlar ju både om bostadsmarknaden och om arbetsmarknaden. Den här regionen är en tillväxtmotor och en tillväxtregion, och här är Sveriges huvudstad. Det är i dag svårt att rekrytera inom väldigt många samhällsviktiga yrken för att människor inte har råd att bo här i huvudstaden. Väldigt många hushåll har fastnat i osäkra andrahandskontrakt.

Det är väl bra att statsrådet sänker byggkostnaderna för studentbostäder, men det kommer att ha en marginell effekt på bostadsmarknaden. Samtidigt har man tagit bort bland annat investeringsstödet. Inte för att vi ska fastna i det, men detta var något som ledde till att byggandet av hyresrätter sjönk.

Att ändra byggregler för studentbostäder är bra, men det är som att sätta ett plåster på ett brutet ben. Det kommer inte att leda till att fler bostäder byggs eller till att fler får tillgång till en bostad. Det regeringen har gjort är tyvärr att lämna bostadsförsörjningen helt åt marknaden. Kommunerna har lämnats ensamma i denna diskussion.

I dag är konsekvensen av att regeringen inte agerar att många människor tvingas tacka nej till jobb i Stockholm för att man inte har någonstans att bo. Busschaufförer måste pendla från Eskilstuna eller Enköping för att ha råd med hyran. Vi har också en välfärd som har väldigt svårt att rekrytera barnskötare, sjuksköterskor och poliser för att dessa inte har någonstans att bo i närheten av arbetet.

Det leder alltså till väldigt många effekter och konsekvenser när vi har en kris på bostadsmarknaden och en bostadsbrist som också kväver Sveriges tillväxt. Det gäller inte minst i den här regionen.

Samtidigt har vi en hög arbetslöshet – den högsta arbetslösheten på 25 år. Mer än en halv miljon människor är arbetslösa, och väldigt många människor i den här regionen är arbetslösa. Vi hade önskat att regeringen hade kunnat presentera konkreta åtgärder, reformer och satsningar för att få fler människor i arbete.

Tyvärr har man bara presenterat 60 miljoner till Arbetsförmedlingen. I sitt budgetunderlag till regeringen hade myndigheten krävt minst en halv miljard kronor för att kunna klara av sitt uppdrag. Det här är viktigt. Ska vi få fler människor i arbete är det viktigt att myndigheten har rätt förutsättningar och rätt resurser och kan göra ett bra jobb.

I budgetunderlaget till regeringen framkommer också att man är osäker på om man kommer att klara av sitt uppdrag. Det beror på att väldigt många är arbetslösa och på att Arbetsförmedlingen har tvingats säga upp folk. Man har också mindre resurser till arbetsmarknadspolitiska insatser.

Jag säger det igen: 60 miljoner till Arbetsförmedlingen är bra, men det är långt ifrån behovet som i dag finns på den svenska arbetsmarknaden. Det gäller inte minst i den här regionen, där vi har en väldigt tudelad arbetsmarknad och en matchningsproblematik.

Frågan till statsrådet är hur vi kommer att klara av bostadsförsörjningen i den här staden och hur vi ska se till att människor i denna stad både kan få ett arbete och en bostad när man fått ett arbete.

Anf. 80 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Statsrådet återkommer ofta till förslagen på lättnader i byggkraven bland annat på studentbostäder och till den lagrådsremiss som handlar om ett nytt regelverk för bygglov. Han tror att kostnader kommer att sjunka på grund av det.

Vi har ju inte debatterat dessa ännu, men det kommer vi att göra. Du får rätta mig om jag har fel nu, men det är väl en 7-procentig kostnadsminskning med de försämringar man gör på studentbostäderna om man genomför detta? Det blir alltså försämrade tillgänglighet för funktionshindrade, som inte kommer att kunna klara att bosätta sig i alla lägenheter.

Men 7 procents minskning betyder ju inte att det blir billigare för den som ska hyra, för det är ju inga garantier att detta i slutändan går till dem. Risken är ju att man stoppar pengarna i egen ficka.

Naturligtvis finns det seriösa bolag som kanske skulle göra det, men det finns också en hel del lycksökare i byggbranschen som kommer att se möjligheterna till det också.

Det måste ju finnas bättre sätt att få ned kostnaderna och öka människors möjligheter att efterfråga en bostad än att göra bostäderna sämre. Vi har ju ett förslag om ett investeringsstöd för studentbostäder. Studentbostadsföretagen och studentföreningarna föreslog detta i Almedalen för ett par år sedan, och vi har anammat det. Det måste väl ändå vara bättre att hålla hög kvalitet på de bostäder som byggs, så att de håller för framtiden.

Ett nytt regelverk för bygglov kanske gör att det går lite snabbare att få bygglov. I lagrådsremissen lyfts det dock fram att risken för att det blir fel från början kommer att öka, vilket kommer att öka kostnaderna för den enskilde som har begått felet när det gäller att få det åtgärdat i ett tillsyns-ärende. Man knuffar hela risken till den enskilde som gör dessa delar.

Jag motsätter mig också att vi i framtiden ska vara inneboende hos varandra. Våga bygga nytt! En byggnadsarbetare sätter tre andra i arbete. Det är smart.

Anf. 81 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Förslaget till lättnader i bygglovskraven riktar in sig på att vi inte ska bo inneboende hos varandra utan att man i stället ska kunna inrätta en bostad i bostaden. Det handlar om att öka flexibiliteten, nyttja det befintliga beståndet bättre och ganska snabbt kunna vidta åtgärder som kan öka antalet bostäder inom ramen för det befintliga beståndet, där man har byggt upp infrastruktur och kanske kollektivtrafik och trevliga trädgårdsstäder men kanske inte fullt ut utnyttjar det befintliga beståndet. Många kanske i dag drömmer om att kunna bo där, men ribban är väldigt hög för väldigt många.

Den enskilde kan bestämma att den vill bo kvar i ett område även långt efter att barnen har flyttat ut. Kanske får det plats ytterligare en familj där. Att man kan göra ändringar i bostaden på ett enkelt sätt samtidigt som rotavdraget höjs är ett sätt att rädda en del jobb och öka människors flexibilitet och frihet och samtidigt – på ett sätt – möta bostadsbristen. Jag säger inte att detta är det enda sättet, fru talman, utan jag nämner en rad olika åtgärder som regeringen vidtar.

Jag noterar att Leif Nysmed har synpunkter på en av dessa åtgärder, nämligen lättnaderna i kraven på tillgänglighet i studentbostäder. Precis som jag sa indikerar ett antal typfall från Boverkets beräkningar att kostnadsminskningarna skulle kunna uppgå till mellan 30 000 och 46 000 kronor per bostad. Det finns andra indikationer i remisserna där andra har lyft in sina perspektiv. Vissa av de seriösa bostadsaktörerna säger att man skulle kunna få ut 15–20 procent fler studentlägenheter per våningsplan. Detta skulle vara en stor förändring och innebära väsentligt ökad flexibilitet. Det kan handla om att flytta väggen vid badrummet ett antal decimeter till följd av att tillgänglighetskrav inte gäller i alla lägenheter.

I förslaget har vi lagt oss på 20 procent, vilket är det krav på tillgänglighet som Norge har. Det är fullt tillräckligt för att tillgodose dem som har behov av ett tillgänglighetsanpassat badrum med toalett. Vi har också krav på att det ska finnas besökstillgänglighet och en tillgänglighetsanpassad toalett i huset som kan nyttjas om man har besök.

Detta är en mycket väl avvägd förändring, som enligt dem som bygger och förvaltar studentbostäder skulle kunna leda till 15–20 procent fler studentbostäder. Man skulle få ihop kalkylen bättre, och det är rimligt att det leder till att man kan sänka hyran. Jag vill dock inte föregripa detta.

Mycket handlar om att ge möjligheter till flexibilitet och innovation. Man kanske vill ha en annan planlösning. Detta kommer varken en riksdagsledamot eller en infrastruktur- och bostadsminister att bestämma, utan vi ändrar kraven just för att uppmuntra flexibilitet och ökad lönsamhet i att bygga studentbostäder och för att Sverige fortsatt ska vara en kunskapsnation. Detta är särskilt viktigt i tillväxtområden som Stockholmsregionen, som diskuterades tidigare i den här debatten.

Det händer alltså mycket, fru talman. Jag ville kommentera dessa delar. Vi driver på och gör förenklingar och förbättringar också när det gäller de strukturella hinder som har påverkat bostadsbyggandet under lång tid och som märks i lägen med hög inflation och lågkonjunktur. Vi har haft ett sådant läge, och det har påverkat bostadsbyggandet på ett mycket negativt sätt.

Anf. 82 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag nämnde tidigare att 20 000 jobb i byggbranschen hotas nästa år i den här regionen. Man kan inte rekrytera till samhällsviktiga yrken som barnskötare, polis och sjuksköterska eftersom människor helt enkelt inte har någonstans att bo i denna region. En av tre unga stockholmare funderar på att lämna regionen.

Fru talman! Bostadsmarknaden är en tickande bomb, och detta påverkar hela samhället. Vi ser det i näringslivet, i välfärden, på arbetsmarknaden och i människors vardag. Återigen: Bostadsmarknaden är inte en isolerad fråga, utan den är direkt kopplad till Sveriges tillväxt och sysselsättning och till välfärdens framtid. Därför har jag frågat hur statsrådet och regeringen tänker när det gäller relationen mellan bostadsmarknaden och arbetsmarknaden och när det gäller att se till att Stockholm fortsätter att vara en tillväxtregion, att sysselsättningen ökar, att Sveriges välfärd stärks och att framtidsutsikterna förbättras.

Det regeringen har presenterat i form av 60 miljoner kronor till Arbetsförmedlingen handlar främst om kontroll. Man stärker kontrollmekanismen med 60 miljoner, men det handlar inte om några aktiva insatser för att hjälpa människor till jobb eller studier.

Jag måste också understryka att man lägger om a-kassan och att arbetslöshetsförsäkringen trappas ned efter 100 dagar. Detta kommer att slå hårt mot väldigt många löntagare, inte minst när arbetslösheten är så hög som den är.

Jag vill fråga statsrådet när regeringen tänker inse att en fungerande arbetsmarknad kräver en fungerande bostadsmarknad och att en fungerande bostadsmarknad kräver en fungerande arbetsmarknad. Det finns en tydlig korrelation mellan dessa två delar. Kan statsrådet säga någonting om hur vi ska hantera missmatchningen och rekryteringsproblemen på svensk arbetsmarknad samt den höga arbetslösheten?

Jag tackar för debatten.

Anf. 83 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Frågan handlar om bostadsbristen i Stockholmsregionen och dess påverkan på arbetsmarknaden. Det är därför jag som bostadsminister svarar på interpellationen, och mitt svar kommer i huvudsak att handla om just bostadsbyggande och funktioner på bostadsmarknaden.

Jag har i mina tidigare inlägg i debatten redogjort för flera åtgärder. Det vi har presenterat i dag, utöver den viktiga förstärkningen av rotavdraget, förstärkningen för bostadsbyggande och förstärkningen av satsningen på vägunderhåll, är riktade arbetsmarknads- och utbildningsinsatser för att fler ska få jobb. Det handlar om fler platser på yrkesvux och yrkeshögskolan, sommarjobb för unga i kommuner med hög arbetslöshet, extra medel till Arbetsförmedlingen, som ledamoten var inne på, samt en tidigare lagd a-kassehöjning.

Om Serkan Köse vill fördjupa sig i anslaget till Arbetsförmedlingen kan han förstås skriva en interpellation på det temat, så blir det en diskussion här i kammaren. Denna diskussion har ju handlat om bostadsbristen och dess påverkan på konkurrenskraften här i Stockholmsregionen. Det har varit viktigt för mig att lyfta fram allt det vi gör.

Något som nu lyfts fram mycket på EU-nivå, och som vi förstås jobbar med i Sverige, är att regelförenklingar och minskat regelkrångel är en grundförutsättning för konkurrenskraft. Det är därför jag i mina svar har lagt tyngdpunkten på några av de åtgärder vi vidtar i det massiva regelförenklingspaket på bostadsområdet som vi delvis redan har presenterat. Det kommer att komma ytterligare några delar under våren. Detta är en viktig del för hela Sverige och förstås för Stockholmsregionen.

Jag har också talat om infrastrukturåtgärder och investeringar. Vi har nu utsett en förhandlingsperson. Jag ser framför mig att vi kommer att ha en stark framdrift i dessa projekt, eftersom mycket av det som ledamoten har lyft fram hänger ihop med en god och pålitlig infrastruktur.

Jag tackar för diskussionen i denna och tidigare debatter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2024/25:509 om rättssäkerhet vid indragande av körkort

Anf. 84 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Niels Paarup-Petersen har frågat mig om jag tänker ta några generella initiativ för att säkra att indragande av körkort sker rättsäkert och baserat på vetenskapligt korrekta metoder.

Den som har körkort måste uppfylla de personliga och medicinska kraven för körkortsinnehav. Dessa specificeras närmare i Transportstyrelsens medicinska föreskrifter.

Transportstyrelsen har nyligen avslutat en remittering av förslag på nya trafikmedicinska föreskrifter och allmänna råd när det gäller bland annat alkoholbruk. Jag kan konstatera att förslaget inte innehåller något krav på att alla patienter med körkort ska lämna så kallade PEth-prover. Inte heller finns det någon utökning av den anmälningsplikt som i dag finns för läkare i körkortslagen.

Det remitterade förslaget är ett steg bort från den praxis som har utvecklats på området, och jag välkomnar detta steg som Transportstyrelsen nu tar.

Prot. 2024/25:88
21 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 85 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret även om det var lite kort.

Det är ingen rättighet att ha körkort. Man ska inte ha körkort om man dricker, man ska inte köra bil med alkohol i blodet etcetera. Det är viktigt att vi slår fast det så att det inte råder någon tvekan om att jag och ministern är överens om det.

Även om det inte är en rättighet att ha körkort är det faktiskt en rättighet att få rättssäkra och evidensbaserade beslut kopplade till ens vård och ens körkort. Men så ser det inte riktigt ut i dagsläget utifrån den information som har kommit fram.

Eftersom ministern i sitt svar välkomnar en förändring verkar han liksom jag anse att praxis inte har varit bra och att beslut som har tagits kanske inte har varit rättssäkra och evidensbaserade. Vi vet att prov tas utan att personer är medvetna om det, vilket är ett problem. Vi vet också att likhetstecken sätts mellan generella resultat och individuella resultat, alltså att den nivå som gäller för ett genomsnitt av befolkningen också gäller en enskild individ. Men så ser verkligheten inte ut. En viss nivå på PEth-provet bevisar inte en enskild människas alkoholintag.

En forskare från Lunds universitet säger att de flesta inte har koll på att nedbrytningstiderna kan vara olika för olika människor. Man kan mäta allt från en veckas konsumtion till en månads konsumtion i samma prov. Det gör givetvis skillnad när det gäller hur mycket den enskilda individen har druckit. Ändå värderas det på samma sätt av Transportstyrelsen, vilket är en stor utmaning.

Jättemånga har hört av sig till mig om detta. Att man inte alltid kan lita på allt man hör vet vi. Men jag har sett tillräckligt många konkreta exempel, inklusive testresultat, beslut från Transportstyrelsen och läkare med mera, som visar att PEth-resultat i praktiken räcker för att bli av med körkortet. Det är varken rimligt eller rättssäkert. Det skadar också förtroendet för både vården och staten, vilket gör att många läkare är skeptiska till hur det ser ut.

Jag vet att PEth-testerna har blivit vanligare internationellt och i arbetslivet, och de är värdefulla som en grund för diskussion. De visar ju att man har druckit alkohol, för utan alkohol syns inget resultat. Jag vill därför understryka att det är bra att vi har denna typ av tester. Men man kan inte dra förhastade slutsatser av dem utan att tänka på konsekvenserna och ta med helheten.

Det finns de som blåser i alkohol varje dag i sitt jobb som lastbilschaufförer, och det har aldrig varit något problem. Ändå blir de av med körkortet baserat på ett generellt test som inte visar om just de faktiskt har kört bil med alkohol i blodet. De anses vara en fara i trafiken bara på grund av PEth-provet trots att de varje dag blåser grönt i alkoholåset.

Jag har sett utdrag från vården som visar att patienter efter att läkaren har sagt att deras PEth är högt minskar sin konsumtion direkt och därmed har koll på konsumtionen. Ändå förlorar de körkortet.

Det är som sagt bra med ett test, men det kan inte stå ensamt. Man kan inte likställa de generella nivåerna med vad den enskilda individen faktiskt har druckit. Detta är forskare och läkare överens om, och ändå sker just det. Folk förlorar jobb och inkomster utan att någonsin ha kört rattonyktra eller varit en fara i trafiken.

Tänker ministern ta detta seriöst och ta itu med de reella problem som finns? Det räcker inte att vara nöjd med Transportstyrelsens nya riktlinjer, som Transportstyrelsen nyligen ändrat trots att man aldrig sagt att något var fel med de tidigare riktlinjerna.

Kan statsrådet lova att det inte längre kommer att dras in körkort baserat på enbart PETH-prov?

Anf. 86 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Först vill jag tacka för interpellationen och ledamotens engagemang. Jag tror inte att någon ifrågasätter ledamotens motiv för att engagera sig.

Jag noterade också förtydligandet i början. Det är ju så att nykterhet i trafiken är en viktig faktor för att nå nollvisionen. I dag har fyra av tio förare som dör i trafiken alkohol eller narkotika i kroppen. Att öka nykterheten i trafiken skulle alltså göra att vi kommer närmare nollvisionen. Interpellationen handlar om något annat än det, men det är ändå viktigt att slå fast i denna debatt att det finns en bred samsyn om att stärka nykterheten i trafiken som en del i arbetet för att nå nollvisionen.

Interpellationen handlar om de medicinska kraven och tillämpningen av dem. För att få och få behålla sitt körkort ska de medicinska kraven uppfyllas. Syftet med regelverket är inte att vanliga människor på ett omtiverat sätt ska hindras från att köra bil, utan syftet är att upprätthålla trafiksäkerheten. Låt mig understryka att de medicinska kraven ska vila på etablerad forskning och att det ska användas etablerade mätmetoder av fastställda gränsvärden. Detta är viktigt av just rättssäkerhetsskäl.

Jag förväntar mig att Transportstyrelsen i sitt arbete nu och framöver samlar in de synpunkter som finns och värderar dem. Som jag sa i mitt första svar välkomnar jag den revidering av föreskrifterna som redan är föreslagen. Inför denna revidering har man inhämtat synpunkter och lyssnat på läkarprofessionen. Ändringarna innebär att inte enbart förhöjda prov kan leda till återkallelse. Föreskrifterna bedöms också ge tydligare vägledning till landets läkare.

Enligt Transportstyrelsens bedömning kommer föreskrifterna att bli mer träffsäkra och därmed leda till färre körkortsåterkallelser på detta område. När de nya föreskrifterna finns på plats är det möjligt att söka om körkortstillstånd och bli prövad enligt dessa nya föreskrifter. Jag tror att detta är viktigt att understryka.

Det har förekommit en del obekräftade uppgifter i debatten som har spridits, dels om den alkoholmängd som krävs för att få körkortet indraget, dels om de tester som används. Transportstyrelsen har påpekat att delar av rapporteringen har varit missvisande, och man har gått ut med förtydliganden. Det är viktigt att allmänheten inte vilseleds. Vi har alla ett ansvar att vara korrekta och tydliga, för annars riskerar vi att undergräva tilliten till regler och myndigheter.

Transportstyrelsen gör nu en regelöversyn. De nya reglerna kommer att förtydliga när en förare är medicinskt olämplig för körkort. Myndighe-

tens bedömning är som sagt att regeländringen kommer att innebära färre körkortsåterkallelser inom detta område. Det är det besked myndigheten har gett, och det är det besked jag kan vidareförmedla i dag.

Låt mig lägga till att regeringen givetvis kommer att följa detta arbete mycket noga av just de skäl som jag har understrukt är viktiga, det vill säga rättssäkerhet och att man inte likställer missbruk med Socialstyrelsens definition av riskbruk. Transportstyrelsen har förtydligat att så inte är fallet. Det ställs inte heller krav på att läkare tar PEth-tester, och Transportstyrelsen har inga förslag om att sänka gränser och tillåta mindre alkohol.

Jag hoppas att detta var ett tydligt svar på interpellantens angelägna fråga.

Anf. 87 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Det är bra att statsrådet tar detta på allvar. Vi förefaller vara överens om att riktlinjerna inte har varit helt korrekta och att detta har lett till felaktiga beslut. Då är det viktigt att man får bli prövad igen, och jag är glad att så kommer att ske.

Som statsrådet var inne på leder onykterhet i trafiken till dödsfall. Därför är det otroligt viktigt att de metoder vi har för att säkra att människor inte kör onyktra i trafiken är korrekta, har förtroende från befolkningen och inte leder till att människor håller sig borta från vården i stället för att gå dit.

Det är en av de saker som läkarprofessionen har varit väldigt tydlig med. Det sätt som testerna använts på, och som man kanske i viss mån fortfarande kommer att använda dem på, leder till minskat förtroende för vården. Det är en jättefara som i sig kan leda till att färre får behandling för eventuella problem.

Jag har talat med flera läkare i samband med detta. Alla är överens om att en bra läkare har en bra hantering av dessa test. Om du har ett högt testvärde tar läkaren ett samtal med dig om din konsumtion. Om du kan visa att du inte har problem är det inget som behöver förmedlas vidare. Det måste vara väldigt tydligt så att vi kan öka förtroendet för vården igen.

Jag är helt med på att det måste byggas på fakta. Vi kan inte alltid avgöra hur det är med det som skrivs i medierna. Vi kan vara överens om att vi i olika sammanhang har sett saker i tidningarna som man kanske inte helt känner igen från verkligheten.

Att det har varit en massa tillfällen där människor har utsatts för rättsosäker behandling är dock ställt utom allt tvivel, och Transportstyrelsen, som är en myndighet under statsrådet, har bidragit till detta. Det ansvaret ligger på statsrådet.

Det är viktigt att det också blir tydligt att det finns människor som har förlorat sina körkort, sina jobb och sina inkomster etcetera på grund av felaktiga beslut. Det är viktigt att det också kommer upp. Det är faktiskt så.

Det är också därför Transportstyrelsen nu inser att man får ändra riktlinjerna eftersom det har fattats felaktiga beslut. Annars skulle man sannolikt inte ändra dem, gissar jag.

Ansvaret för dessa människors öden måste också tas på allvar. Det har jag fortfarande inte riktigt sett från vare sig Transportstyrelsen eller statsrådet i dagsläget.

Prot. 2024/25:88
21 mars

Svar på
interpellationer

Det räcker inte med att vara nöjd med att Transportstyrelsen kommer med nya riktlinjer. Vi måste säkra att de faktiska konsekvenserna blir bättre än vad de är i dag.

Jag uppskattar att statsrådet förväntar sig att Transportstyrelsen nu lyssnar på den kritik som har kommit med de många olika inspelen om individer etcetera och säkrar att det speglas i riktlinjerna.

Jag skulle bli ännu gladare om statsrådet kunde försäkra mig om att så kommer att ske och att han inte bara förväntar sig det.

Anf. 88 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten så mycket för frågan.

Förvaltningsmodellen i Sverige är sådan att myndigheter ligger under regeringen och inte under enskilda statsråd. Däremot är det förstås riktigt att jag förväntar mig att det som Transportstyrelsen har kommunicerat i form av att det kommer att leda till att det blir färre som drabbas av detta också kommer att bli verklighet. Det är något som regeringen kommer att följa.

Jag vill vara tydlig och upprepar därför vad jag sa. De nya föreskrifterna bedöms ge tydligare vägledning till landets läkare. Det tror jag är viktigt med tanke på det ledamoten tar upp. Enligt Transportstyrelsens bedömning kommer föreskrifterna att bli mer träffsäkra och, som jag sa, leda till färre körkortsåterkallelser på området.

Det är också viktigt att den som upplever att den har fått ett felaktigt beslut kan – när de nya föreskrifterna finns på plats – ansöka om körkortstillstånd för prövning mot de nya föreskrifterna. På det sättet svarar processen vidare framåt mot det som ledamoten mycket riktigt tar upp om rättssäkerhet. Man ska få sin sak prövad igen mot de nya föreskrifterna.

Det kan vara viktigt att slå fast, eftersom det är en del av den diskussion som har uppstått till följd av medieuppgifter, att det i dag inte finns och inte heller föreslås något tvång för patienter med körkort att ta PEth-blodprover.

Även i de nya föreskrifterna finns en möjlighet att, i de fall där blodprov krävs, använda sig av CDT-blodprov. CDT-test är ett blodprov som används för att bedöma alkoholkonsumtion över tid. Den möjligheten kommer fortsatt att finnas.

Samtidigt som jag säger det vill jag lyfta fram att det inte räcker med ett enstaka test som överstiger gränsvärdet med PEth-metoden. Det krävs minst två tester och ofta fler med en period om minst fem veckor mellan testerna. Det är förstås viktigt att det också tillämpas på det sättet.

Fru talman! I övrigt tror jag att jag redan har svarat på frågorna. Det är viktigt att säga att det nya remitterade förslaget är ett steg bort från den praxis som har utvecklats på området. Jag välkomnar det steg som Transportstyrelsen nu tar.

Anf. 89 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Jag uppskattar svaren. Jag tycker att det är bra att vi kan ha en öppen debatt om de här sakerna. Jag förstår förvaltningsmodellen. Jag tror att de flesta människor uppfattar att den myndighet som ligger under ett statsråd förväntas statsrådet ha ett lite särskilt ansvar för.

Med tanke på de saker som har hänt får vi hoppas att det blir bättre. Det har verkligen varit rättsosäkert, och det har fattats beslut som inte borde ha fattats. Jag vill ändå understryka att det är så.

Det är klart att det finns en del människor, inkluderat jag själv, vilkas förtroende för myndigheten har skadats lite kopplat till detta. Det är experter från ministerns egen myndighet som kallar detta en rättsskandal. Läkare pekar på att förtroendet för vården har underminerats. Forskare säger att proven inte kan stå på egna ben och användas som de gjorts.

Transportstyrelsen har gett felaktig information till domstolar. Människor som aldrig varit en fara i trafiken har blivit av med körkortet.

Känslan att vi helt kan lita på att Transportstyrelsen kommer att göra de nya regelverken helt som de bör vara kanske inte är hundra procent, tyvärr. Jag önskar att det var så, men rätt många som hört av sig till mig har inte riktigt den uppfattningen. Det inkluderar också läkare etcetera.

Man har på eget bevåg i praktiken fått förbjuda vanlig alkoholanvändning hos en del människor. Det gäller inte för alla. Det ska man verkligen understryka, eftersom den bild som har getts är att det gäller för alla. Det gör det verkligen inte. Det är inte Transportstyrelsens jobb att vara moralpolis.

Frågan kvarstår lite. När kommer de nya riktlinjerna, statsrådet? Tänker statsrådet verkligen följa upp de nya riktlinjerna och säkra att de ställningstaganden som görs i varje fall från och med nu är rättssäkra och baserade på evidens och demokratiska beslut?

Tack så mycket, statsrådet, för en bra diskussion.

Anf. 90 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill också tacka ledamoten för en konstruktiv och saklig diskussion.

Precis som ledamoten var inne på kan man inte alltid påverka hur det återförs och beskrivs. Att kunna diskutera detta i sak är tillräckligt, även utan överdrifter.

Jag välkomnar de nya föreskrifter som tas fram och ny praxis. Jag har också gett besked om att man kan provas mot de nya föreskrifterna även om man har blivit av med sitt körkortstillstånd enligt den gamla praxisen.

Det är självklart så att jag ansvarar för frågor som ligger under mitt beredningsområde. Det är därför jag är här i dag och svarar på frågor om den fråga som interpellationen handlar om.

Jag kan ge ett mycket tydligt svar. Självklart är min avsikt att följa upp detta noga så att tillämpningen blir precis så som Transportstyrelsen har beskrivit att den ska vara. Jag misstänker att Niels Paarup-Petersen också kommer att följa den här frågan och att vi kan ha fortsatt dialog om detta.

Det gäller att tillämpningen blir så som den är avsedd och att det ytterst kan stärka tilliten till staten och det offentliga. Där har vi ett gemensamt ansvar att få till den förändring som behövs och som nu ligger på Transportstyrelsen att vidta. Den är på gång, och ett förslag är remitterat.

Det handlar också om att i den fortsatta diskussionen bidra till saklighet och fokus på både den här frågan och på det som vi båda två inledde med att säga. Det gäller att stärka trafiksäkerheten och se till att inte ha onyktra förare i trafiken. Det är delvis en annan fråga än den vi diskuterar här i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2024/25:515

Andre vice talmannen meddelade att interpellation 2024/25:515 av Azadeh Rojhan (S) om en mer funktionell bostadsmarknad hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

§ 17 Svar på interpellation 2024/25:404 om stödet till svenska fredsorganisationer

Anf. 91 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig om regeringen har för avsikt att återinföra eller på annat sätt ersätta det avskaffade stödet till den svenska freds rörelsen. Vidare har hon frågat mig om jag har för avsikt att säkerställa långsiktig finansiering till fredsorganisationer i syfte att upprätthålla ett starkt civilsamhälle som kan granska regeringens beslut och bidra till debatt och folkligt engagemang i försvars- och säkerhetspolitiska frågor – och om inte, varför.

Låt mig först slå fast att regeringen verkar för fred genom aktivt engagemang i FN, EU och Nato, genom våra bilaterala diplomatiska relationer med andra länder och genom vårt stöd till civilsamhällesorganisationer världen över. Det är centralt i regeringens utrikes- och säkerhetspolitik.

Sverige har en lång tradition av ett generöst och ambitiöst bistånd. En stor del av biståndet syftar till att skapa fredliga, demokratiska och inkluderande samhällen.

Vi bidrar med stöd till många viktiga FN-organ, till Världsbanken och till enskilda internationella organisationer som arbetar med medling, konfliktlösning och förebyggande i konfliktdrabbade länder. Sverige arbetar även förebyggande genom att fortsatt främja de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer. Den strategi som styr detta arbete har 2024 en budget som uppgår till 900 miljoner kronor.

Sverige har bland annat sedan länge varit bland de största givarna till FN:s fredsbyggande fond, PBF. De senaste fem åren har Sverige bidragit med 100 miljoner dollar. Jämte stödet till PBF och bistånd som stöder fredssträvanden i enskilda länder har Sverige en egen tematisk biståndsstrategi för fred, säkerhet och stabilisering.

Det är mycket positivt att det finns organisationer och personer i Sverige som engagerar sig i internationella fredsfrågor. De här organisationerna och krafterna i civilsamhället är viktiga.

För de svenska organisationer som bedriver fredsbyggande verksamhet i konfliktländer finns möjlighet att söka projektstöd från Sida genom strategin för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället.

Anf. 92 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret på min interpellation även om jag inte tycker att jag fick några riktigt tydliga svar på mina frågor!

Ministern svarar att det är mycket positivt att det finns organisationer och personer i Sverige som engagerar sig i internationella fredsfrågor. Men varför slår då regeringen undan fötterna på organisationerna när det gäller deras möjlighet att verka genom att kraftigt dra in biståndet till dem? Är

regeringen orolig för fredsorganisationernas granskning av till exempel den svenska vapenexporten till diktaturer som Saudiarabien, Qatar eller Förenade Arabemiraten? En tredjedel av svensk vapenexport går till länder med stora brister när det gäller de mänskliga rättigheterna.

Regeringen beslutade redan förra året att kapa det statliga ekonomiska stöd som i nästan 100 år har getts till svenska organisationer som arbetar för fred och nedrustning. Det här sker i en tid när säkerhetsläget är mer ansträngt än på länge. Stora och avgörande säkerhetspolitiska beslut fattas – beslut som kommer att få konsekvenser för Sveriges roll i världen under lång tid framöver.

Den summa som man har dragit ned med är relativt liten i säkerhetspolitiska sammanhang; under 2023 uppgick stödet till drygt 20 miljoner kronor. Men det är medel som är helt avgörande för de berörda organisationerna. Det är svårt att inte tolka regeringens beslut som ett direkt angrepp på de kritiska röster som freds rörelsen utgör.

Det civila samhället är en grundpelare för varje demokratiskt samhälle, och det svenska föreningslivet engagerar hundratusentals människor varje år runt viktiga samhällsfrågor och bidrar till att utveckla den svenska demokratin.

Tyvärr har vi sett hur stödet till civilsamhället förändrats och försämrats sedan den nuvarande regeringen kom till makten. Tidigare har Sidas infokomanslag, som syftade till att främja granskning, debatt och information om biståndet i Sverige, skurits ned mycket kraftigt och är nu nästan helt borttaget. All finansiering till utvecklingsforskning via Vetenskapsrådet är avskaffat. Det här är ett hårt slag mot civilsamhällets organisationer.

Sverige behöver ett starkt civilsamhälle som kritiskt kan granska regeringens beslut och bidra till sakkunskap, analyser, debatt och engagemang. Tyvärr ser vi hur detta viktiga arbete nu hotas. Några av de organisationer som drabbats särskilt hårt är de svenska organisationer som jobbar för fred och nedrustning.

En av de organisationer som drabbats hårt av regeringens politik är Svenska FN-förbundet, som arbetar för ett bättre och starkare FN. I en säkerhetspolitiskt osäker tid är det viktigare än någonsin att verka för internationell rätt och de institutioner som håller världen samman.

Fredsarbetet är en viktig del såväl i att skapa trygghet för oss som för att bygga global säkerhet. En annan organisation som drabbats hårt är Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen som har kunnat vara en plattform för engagemang och för samtal om frågor om fred, säkerhet, försvar och nedrustning.

Har statsrådet för avsikt att återinföra eller på annat sätt ersätta det avskaffade stödet till den svenska freds rörelsen? Det är ett stöd som alltså har funnits i 100 år.

Har statsrådet för avsikt att säkerställa en långsiktig finansiering till fredsorganisationerna i syfte att upprätthålla ett starkt civilsamhälle som kan granska regeringens beslut och bidra till debatt och folkligt engagemang i försvars- och säkerhetspolitiska frågor? Och om inte, varför?

Anf. 93 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Påståendet att regeringen inte ger bidrag till svenska organisationer i arbetet för fred stämmer inte.

Låt mig först säga några ord om det läge vi och världen just nu befinner oss i. Vi befinner oss i en mycket svår säkerhetspolitisk tid. Regeringen fortsätter arbetet för att stärka säkerheten och stabiliteten i vårt närområde. Vi, Sverige, Nato och EU befinner oss i en långvarig och långtgående konfrontation med Ryssland. Vår uppgift är ofrånkomlig. Vi ska motverka Rysslands förmåga att skada oss och svenska folket.

Det främsta sätt vi gör detta på är genom att stötta Ukraina. Sveriges stöd till Ukraina uppgår sedan februari 2022 till närmare 73 miljarder svenska kronor. Att i det läget skära ned på Ukrainastödet för att öka infokomsatsningen, som tidigare kostade 155 miljoner kronor per år, och satsa på kommunikationsinsatser i Sverige snarare än att bidra till gasturbiner i Ukraina, matleveranser till svårt behovande i Gaza eller skolböcker i Uganda – den prioriteringen kommer regeringen inte att göra under den här mandatperioden.

Sverige tillhör samtidigt de största bidragsgivarna till FN:s fond för fredsbyggande. De senaste fem åren har vi gett fonden ungefär 1 miljard svenska kronor. Sverige ingår i fondens rådgivande grupp, vilket ger regeringen möjlighet att påverka fondens inriktning.

Sverige är också en av de större givarna till flera FN-organ som arbetar med just institutionsbyggande och demokratiutveckling. Det gäller till exempel UNDP. Under 2024 bistod UNDP i 36 valprocesser, som involverade nästan en halv miljard människor på jordklotet.

Jämte stödet till olika FN-organ och vårt bistånd till enskilda länder har Sverige en global och tematisk strategi för fred, säkerhet och stabilisering. Den förstärker vårt fredsbyggande arbete, och den kan riktas mot miljöer med konflikt eller med hög konfliktrisk där vi inte har bilateralt bistånd och inte heller diplomatisk närvaro.

Även genom strategin för internationell civil krishantering och fredsfrämjande stöder Sverige verksamhet som syftar till att förebygga och hantera kriser och konflikter och bidra till att främja fred och säkerhet.

Det svenska finansiella bidraget till FN:s fredsbevarande insatser uppgår till ungefär 400 miljoner kronor årligen och betalas i vår egenskap av FN-medlemsland. Av de pågående elva fredsbevarande insatserna äger fem rum i Afrika, tre i Mellanöstern, en i Asien och två i Europa.

Sverige bidrar även med annat stöd till långsiktigt fredsbyggande. Vårt stöd för att främja näringslivsutveckling, handel och institutionsbyggande bidrar till att skapa stabila samhällen och stimulera ekonomisk tillväxt.

Sverige arbetar också med medling i olika miljöer. Exempelvis spelar Sveriges sändebud för Koreahalvön en medlande roll mellan Nord- och Sydkorea. I Storasjöregionen verkar Johan Borgstam som medlare för EU, och i Ukraina bidrog vi till tillkomsten av det avtal som gjorde det möjligt för Ukraina att fortsatt exportera spannmål.

Anf. 94 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för ytterligare svar!

Ministern försöker här göra någon sorts motsättning mellan att stödja Ukraina och att stödja svenska fredsorganisationer. Jag menar att man kan göra båda sakerna. Självklart ska vi fortsätta stödja Ukraina på alla tänkbara sätt, men vi kan också stödja svenska fredsorganisationer. Det blir kanske än viktigare mot bakgrund av den krigsföring och aggression vi ser från Rysslands sida.

Det är naturligtvis bra att Sverige stöder FN:s fond för fredsbyggande och andra FN-institutioner. Men nu handlar det om de svenska fredsorganisationer som jobbar här i Sverige.

Det är svårt att förstå varför stödet till svenska fredsorganisationer som funnits i hundra år nu avskaffas. Det rör sig inte om någon stor summa, som sagt, men det är ett viktigt bidrag till dessa organisationer för deras överlevnad.

Neddragningarna är en allvarlig utveckling som riskerar att få långsiktiga konsekvenser för det demokratiska inflytandet och engagemanget. Att en regering drar undan stödet till organisationer som är kritiska mot regeringen är någonting vi är vana att se i länder med ett betydligt större demokratiskt underskott än Sverige. Så kan vi inte ha det.

Hur förklarar ministern neddragningarna i stödet till fredsorganisationerna? Jag tycker inte att jag får något riktigt bra svar.

Fredsorganisationerna i Sverige har under många år erhållit ett relativt litet men viktigt verksamhetsstöd och projektbidrag från myndigheten Folke Bernadotteakademien, först genom den satsning som kallades Fredsmiljonen. Det stödet omvandlades sedan till stöd till civilsamhället för fred och säkerhet och betalades ut till 18 svenska fredsorganisationer som Kvinnor För Fred, KFUM, Kristna Fredsrörelsen, Svenska Läkare Mot Kärnvapen och Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, för att nämna några. I december 2023 kom dock beskedet att stödet skulle avvecklas.

Statligt stöd till fredsrörelsen har funnits i Sverige sedan 1920-talet. År 1982 instiftades Fredsmiljonen för att stödja ideella organisationers fredsarbete. Anslaget var unikt med svenska och internationella mått mätt och tillkom på uppmaning av FN. Att dra in de miljoner som ges i stöd till arbete för konfliktförebyggande arbete, fredlig konflikthantering och nedrustning samtidigt som världen aldrig lagt mer på militär upprustning och kärnvapenhotet är större än på decennier sänder oerhört olyckliga signaler, inte minst för att regeringen slagit fast att arbetet för att lösa internationella tvister med fredliga medel är viktigt.

Svenska fredsorganisationer sitter på viktig expertis när det kommer till konfliktförebyggande, fredsbyggande och dialog. Den expertisen har bidragit till att öka kompetensen hos svenska myndigheter och gjort det möjligt för Sverige att bidra till fredsprocesser runt om i världen. Som konkret exempel kan nämnas Svenska Freds opinionsarbete, som bidragit till att Sverige anslutit sig till konventionerna som förbjuder personminor och klustervapen samt infört ett demokratikriterium i regelverket för vapenexport. Svenska fredsorganisationer har också värdefulla nätverk med civilsamhällesorganisationer i konflikttrabbade länder, kontakter som statliga aktörer inte har möjlighet att ha.

Forskning visar att jämställdhet och kvinnors organisering är centralt för att bygga demokrati och hållbar fred. Stöd till kvinnors organisering för fred och demokrati är därför nödvändigt om regeringen vill bidra till global fred och säkerhet. Här har Kvinnor För Fred, Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet och självklart Operation 1325 spelat en oerhört viktig roll. Vikten av arbetet med 1325 kan inte nog understrykas – ett arbete som behöver stärkas ytterligare.

Prot. 2024/25:88
21 mars

Svar på
interpellationer

När många länder går i alltmer odemokratisk riktning är det viktigare än någonsin att värna en öppen och demokratisk debatt i Sverige. Förändrade förutsättningar som kommer plötsligt och inte ger utrymme för omställning slår undan benen för organisationers möjlighet att fortsätta bedriva sitt arbete.

Anf. 95 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Världens behov är näst intill oändliga. Den svenska statsbudgeten är inte det.

I dag ser vi det högsta antalet konflikter runt om i världen sedan andra världskriget. Färre fredsöverenskommelser ingås, och färre respekteras. 110 miljoner människor befinner sig på flykt. Demokratien är på tillbakagång, och det finns auktoritära stater som söker underminera folkrätten. Hybrida hot- och desinformationskampanjer spår på konflikt drivande faktorer, liksom klimatförändringar och konkurrens om naturresurser.

Sverige stöder internationella civilsamhällesorganisationer för att driva arbetet för fred och säkerhet. Vi ger stöd till organisationer som Crisis Management Initiative, European Institute of Peace, Centre for Humanitarian Dialogue och International Crisis Group. Vi står i nära kontakt med dessa organisationer och har stor nytta av deras arbete i Afrika, Mellanöstern och Centralasien.

Även organisationer i det svenska civilsamhället, som Svenska Freds, bedriver ett mycket viktigt arbete i att engagera svenskar i internationella fredsfrågor. Men för den del av verksamheten som är inriktad på Sverige och på en svensk publik måste de nu hitta sin finansiering genom exempelvis medlemsavgifter, insamlade medel, stöd från privata finansörer eller andra tillgängliga möjligheter.

För fredsbyggande verksamhet i fält, det vill säga i konfliktländer, kan svenska organisationer fortfarande söka projektstöd från Sida och svenska myndigheter och institut. I dagsläget ger Sida exempelvis via strategin för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället stöd till svenska organisationer som Civil Rights Defenders, Afrikagrupperna och Kvinna till Kvinna i deras internationella verksamhet för att främja fred och dialog på plats i berörda länder. Sida arbetar nu med att hantera inkomna ansökningar och genomföra ytterligare utlysningar för stöd efter den 30 september i år.

Anf. 96 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för ytterligare svar.

Biståndet är inte oändligt, och behoven är enorma. Det håller jag verkligen med om. Då gäller det att göra rätt prioriteringar. Jag anser att det är fel prioritering när man drar ned på stödet till civilsamhället och särskilt till sådana viktiga organisationer som fredsorganisationerna för deras arbete här i Sverige. Det är en otroligt viktig del, en grundpelare, för varje demokratiskt samhälle.

Vi har ett svenskt föreningsliv som varje år engagerar hundratusentals människor runt viktiga samhällsfrågor och bidrar till att utveckla den svenska demokratin. Detta arbete riskerar nu att undermineras.

Tyvärr ser vi hur stödet till civilsamhället förändrats och försämrats sedan den nuvarande regeringen kom till makten. Sverige behöver ett starkt civilsamhälle som kritiskt kan granska regeringens beslut och bidra

till sakkunskap, analyser, debatt och engagemang. Tyvärr ser vi hur detta viktiga arbete nu hotas. Några av de organisationer som drabbas särskilt hårt är de svenska organisationer som jobbar för fred och nedrustning i en tid när detta arbete behövs mer än någonsin.

Regeringen beslutade redan förra året att kapa det statliga ekonomiska stöd som i nästan hundra år getts till svenska organisationer som arbetar för fred och nedrustning. Detta sker som sagt i en tid när säkerhetsläget är mer ansträngt än på länge och stora och avgörande säkerhetspolitiska beslut tas – beslut som kommer att få konsekvenser för Sveriges roll i världen under lång tid framöver. I det här läget behövs fredsorganisationerna mer än någonsin.

När många länder går i alltmer odemokratisk riktning, precis som ministern beskriver, är det viktigare än någonsin att värna det öppna och demokratiska samhället och den öppna och demokratiska debatten i Sverige. Förändrade förutsättningar som kommer plötsligt och inte ger utrymme för omställning slår undan benen för organisationers möjlighet att fortsätta bedriva sitt arbete.

Tänk om och tänk rätt! Återupprätta stödet till fredsorganisationerna! Det behövs i dag mer än någonsin.

Anf. 97 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Det är mycket positivt att vi är överens i debatten om att den svenska statsbudgeten inte är oändlig. När man är överens om detta måste man göra prioriteringar, ibland tuffa prioriteringar. Den här regeringen har prioriterat ned kommunikationsinsatser och opinionsbildning i Sverige för att kunna prioritera upp mer verksamhet ute i fält som på allvar kan göra skillnad för fredsbevarande insatser runt om i världen och stötta aktivister för mänskliga rättigheter och demokratikämpar.

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bedrivs i flera parallella spår: multilateralt, regionalt, bilateralt och genom stöd till icke-statliga aktörer, både svenska och internationella. Vi stärker de multilaterala organisationer som vi är medlemmar i. Vi arbetar multilateralt i ett antal organisationer, främst i FN, de internationella finansiella organisationerna och Nato. Vi verkar via EU som en regional organisation.

Dessutom stöder vi enskilda organisationer, både inom området för fredsbyggande och konfliktlösning och inom demokratifrämjande. En viktig demokratiorganisation, European Endowment for Democracy, ger i sin tur stöd till demokratiörer, civilsamhällesorganisationer samt fria och oberoende medier, bland annat i Östeuropa.

För varaktiga resultat spelar också privatsektorn en stor roll. Jag vill också understryka vikten av att främja marknadsekonomi och handel. Inhemsk resursmobilisering och privata investeringar krävs för att minska fattigdom och bygga välstånd, vilket i sin tur kan agera konfliktvärmare och gynna stabiliteten i ett land och i hela regioner.

Att stimulera handel och ekonomisk tillväxt i våra partnerländer är därför en viktig del av regeringens utrikes- och säkerhetspolitik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2024/25:411 om biståndsstrategin för Mellanöstern och Nordafrika

Anf. 98 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig på vilket sätt jag arbetar för att Palestina inte ska bli ett bortprioriterat område i biståndet trots att landet inte längre är föremål för någon egen strategi och varför jag inte verkat för att den israeliska ockupationen ska nämnas i biståndsstrategin för Mellanöstern och Nordafrika.

Lotta Johnsson Fornarve har vidare frågat mig på vilket sätt jag och Sveriges regering kan garantera att svenskt bistånd inte används för att täcka kostnader som egentligen ligger på Israel att stå för samt mot vilken bakgrund jag och regeringen beslutat om slopat stöd till palestinska och israeliska rättighetsorganisationer trots att regeringens reformagenda lyfter fram stärkt kapacitet för god samhällsstyrning, demokrati och rättsstatens principer samt ansvarsutkrävande och främjande av en tvåstatslösning i enlighet med folkrätten.

När regeringen i mars 2024 fattade beslut om en ny regional biståndsstrategi för Mellanöstern och Nordafrika, inklusive särskilda medel för Palestina och Jemen, gjordes ett ordentligt omtag. För Palestinas del satsar vi mer koncentrerat på ekonomisk utveckling, stöder verksamhet för att hantera de stora hälsoutmaningarna i krigets spår och främjar reformer för demokrati och god samhällsstyrning. Detta inkluderar ett även i fortsättningen betydande stöd till civilsamhället och bidrar sammantaget till stärkta förutsättningar för en tvåstatslösning i enlighet med folkrätten. Verksamheten ska även motverka extremism, islamism och antisemitism. Nivån på stödet till Palestina inom denna strategi är densamma som 2023.

Sverige och EU är tydliga gentemot Israel om dess ansvar. Varken Sverige eller EU har erkänt ockupationen som laglig. Regeringen är vidare tydlig med att bosättningarna och bosättningspolitiken strider mot folkrätten, undergräver tvåstatslösningen och bidrar till en förhöjd konfliktnivå. Vi är övertygade om att den enda långsiktigt hållbara lösningen på konflikten är en framförhandlad tvåstatslösning baserat på folkrätten där Israel och Palestina lever sida vid sida i fred och säkerhet.

Anf. 99 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret på min interpellation.

Den bräckliga vapenvilan i Gaza är bruten, och de israeliska bomberna faller åter över Gaza. Sjukhus, skolor och bostäder ligger redan i ruiner. Barn som redan är svårt traumatiserade kan inte längre sova lugnt på natten av oro för sin egen och familjens säkerhet. Minst ytterligare tusen döda kan läggas till de 50 000 som redan har mist livet i detta brutala folkmord. Situationen är mer än katastrofal.

Samtidigt förvärras situationen på Västbanken för varje dag. Bosättare och israelisk militär hotar, dödar och driver palestinier på flykt. 30 000–40 000 människor har fördrivits från flyktingläger på norra Västbanken av israelisk militär, och deras bostäder jämnas med marken.

I en situation när stödet till Palestina är viktigare än någonsin väljer Sverige att stoppa stödet till FN-organet UNRWA samt dra ned på stödet till viktiga rättighetsorganisationer. Det är ett dräpslag mot miljontals palestinier i Gaza, på Västbanken och i flyktingläger runt om i regionen. Den

svenska regeringen väljer också att ta bort den speciella strategin för Palestina och i stället inkorporera Palestina i en biståndsstrategi för Mellan-östern och Nordafrika. Det innebär att minska fokuset på Palestina som område samtidigt som biståndsmedel till Palestina skärs ned.

I den nya strategin nämns inte ockupationen över huvud taget, vilket är oerhört märkligt. Ekonomisk utveckling betonas samtidigt som ministern i sitt svar säger att Sverige inte har erkänt ockupationen. Det är bra. Men varför nämns inte den israeliska ockupationen i strategin? Ockupationen är det största hindret för fred, frihet, ökad demokrati och hållbar ekonomisk utveckling i Palestina. Det går inte att tala om företagsamhet, handel och utveckling utan att ha ockupationen i centrum. Ockupationen hindrar varje dag ekonomisk utveckling i Palestina.

När jag besökte Palestina för några år sedan träffade jag en ölbryggare som berättade att han var tvungen att lasta om varenda öllåda gång på gång från en lastbil till en annan för att komma förbi olika hinder och vägspärrar. Det var naturligtvis oerhört dyrt. Det är bara ett konkret exempel av många.

Att främja ekonomisk utveckling på Västbanken är viktigt, men det måste kopplas till ansvarskrävande och att motverka de konkreta dagliga konsekvenserna av ockupationen, till exempel att människor hindras från att nå sin mark, sin skola eller sin näringsverksamhet. Om strategin inte kan benämna ockupationen landar man helt fel i arbetet. Varför nämns inte den grundläggande orsaken till konflikten i strategin? Jag vill ha svar på den frågan.

Den nya strategin lägger stort fokus på ekonomisk utveckling och hälsa tillsammans med mänskliga rättigheter och ansvarsutkrävande. I detta uppstår ett annat problem eftersom det är en ockupationsmakt som bär ansvar för den civila befolkningens grundläggande behov, inte utländskt bistånd.

Sveriges bistånd ska bidra till fred och frihet och inte riskera att täcka Israels kostnader för ockupationen. Det svenska stödet borde fokusera på att främja demokratisk utveckling, få slut på ockupationen och de illegala bosättningarna och främja en tvåstatslösning. Varför har ni då dragit in stödet till UNRWA och rättighetsorganisationer i Palestina och Israel som jobbar för en sådan utveckling? På vilket sätt kan statsrådet och Sveriges regering garantera att svenskt bistånd inte används för att täcka kostnader som egentligen ligger på den israeliska ockupationsmakten?

Anf. 100 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Regeringens regionala MENA-strategi från i våras har inneburit en ny inriktning för det svenska utvecklingssamarbetet med regionen. Det är ett bistånd som är bättre anpassat för att mobilisera den potential för stigande välbefinnande som samspelet mellan marknadsekonomisk utveckling, handel, stärkta institutioner samt främjande av mänskliga rättigheter innebär.

För Palestinabiståndet är det övergripande målet att bidra till en fredlig utveckling genom att främja de långsiktiga förutsättningarna för en framförhandlad tvåstatslösning i enlighet med folkrätten. I det här ingår såväl att främja de reformer som behövs för demokrati, god samhällsstyrning och ekonomisk utveckling som att stödja verksamheter för att hantera väx-

ande hälsoutmaningar, inte minst i krigets spår, och stärka det civila samhället i Palestina.

Det svenska utvecklingssamarbetet med Palestina stöder även program och organisationer som bidrar till en internationell civil närvaro på Västbanken i syfte att främja stabilisering och deeskalering. Därutöver är Sverige en stor kärnstödsgevare till flera internationella organisationer, exempelvis FN:s kontor för mänskliga rättigheter, som regelbundet rapporterar om situationen för de mänskliga rättigheterna i Palestina, inklusive i relation till den israeliska ockupationen.

Den svenska civila närvaron är EU:s krishanteringsinsats, som stöder uppbyggandet av en fungerande rättskedja och poliskår i Palestina. Den finansieras också med biståndsmedel. Vi vill understödja palestinsk ekonomisk utveckling, stärka demokratin och bidra till byggandet av de institutioner som krävs för att skapa långsiktig tillväxt, sysselsättning och handel. Det är förstås centralt att den palestinska myndigheten förmår genomföra de viktiga ekonomiska och politiska reformer som man har utlovat.

Den nya strategin är samtidigt tydlig med att den israelisk-palestinska konflikten är ett avgörande hinder för utveckling i regionen och har därför som övergripande inriktning att främja en förhandlad tvåstatslösning i enlighet med folkrätten.

Den israeliska ockupationen är en del av konflikten. En tvåstatslösning syftar till fred, inklusive ett slut på ockupationen. Regeringen är tydlig med denna ståndpunkt, och i utrikesdeklarationen nämns bland annat att Israel måste ta itu med det oacceptabla bosättnarvåldet på Västbanken och upphöra med expansionen av nya bosättningar. Detta har både jag och utrikesministern framfört till våra israeliska motsvarigheter vid ett flertal tillfällen, och vi tar upp det i multilaterala forum, både gemensamt med EU och i egen nationell kapacitet.

Regeringen är övertygad om att en framförhandlad tvåstatslösning där israeler och palestinier lever sida vid sida är den enda hållbara vägen till långsiktig fred och i förlängningen även till bättre ekonomisk utveckling för hela regionen.

Anf. 101 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar för ytterligare svar.

Det är bra att ministern står upp för tvåstatslösningen. Men ministern förklarar fortfarande inte varför den israeliska ockupationen inte nämns i strategin. Den är ju helt avgörande. Ockupationen hindrar all ekonomisk utveckling för Palestina. Det finns många exempel på det. Restriktioner och indragna arbetstillstånd har lett till att nära en halv miljon arbetstillfällen har förlorats i den palestinska ekonomin sedan den 7 oktober 2023.

En annan avgörande faktor är de illegala bosättningarna, som ofta etablerar sig på strategiska platser där de hindrar palestinskt liv, jordbruk och boskapsskötsel. Följeslagarprogrammet rapporterar om familjer som på grund av bosättnarvåld och trakasserier inte längre kan ta ut sina djur på bete. I stället måste de hålla djuren i hägn och köpa in foder, vilket gör att de går med förlust och att det blir mycket dyrare.

Bosättningarnas agerande är inte bara en fråga om våld utan också ett hinder för en framtida fredslösning och för ekonomisk utveckling här och nu. En förutsättning för all utveckling på Västbanken och i Gaza är att ockupationen upphör. Den israeliska ockupationen är den grundläggande orsaken.

I biståndsstrategin betonas att den bilaterala verksamheten i Palestina ska syfta till en demokratisk utveckling och en framförhandlad tvåstatslösning i enlighet med folkrätten. Det är bra. Därför är det svårbegripligt att man tar bort stödet till organisationer som jobbar just för en sådan utveckling.

UNRWA är helt centralt i detta arbete. UNRWA har sedan 1949 FN:s mandat att bistå palestinska flyktingar i hela regionen. Ingen annan organisation har mandat eller kapacitet att ersätta UNRWA, som har en infrastruktur för utbildning, hälsovård och humanitärt bistånd som är anpassad till de palestinska flyktingarnas behov. Sverige bör med omedelbar verkan återuppta stödet till UNRWA.

Sveriges regering har dessutom dragit in stödet till en rad viktiga rättighetsorganisationer i Palestina och Israel. Det riskerar att slå undan benen för arbetet med mänskliga rättigheter och internationell rätt.

Att dra in bistånd till rättighetsorganisationer, så som nu sker, är kontraproduktivt och strider mot både ambitionerna i regeringens reformagenda och den aktuella biståndsstrategin. I biståndsstrategin för Mellanöstern och Nordafrika går det till exempel att läsa att Sidas verksamhet ska bidra till stärkt kapacitet hos människorättsförsvarare, civilsamhälle och medier i syfte att främja demokratisk utveckling samt ökad respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Ekumeniska följeslagarprogrammet är ett program under Kyrkornas världsråd som har förlorat sitt stöd. De har funnits på plats i över 20 år med sina internationella observatörer från hela världen som kommer till Västbanken för att skydda civilbefolkningen, dämpa våldet, dokumentera människorättsöverträdelser och visa stöd för palestinska och israeliska organisationer och individer som arbetar för en fredlig lösning av konflikten. Följeslagare har bland annat vandrat med palestinska skolelever förbi militära vägspärrar på väg till skolan.

Sida har även dragit in stödet till åtta palestinska och israeliska rättighetsorganisationer som jobbar för demokrati, mänskliga rättigheter, kvinnors rättigheter, en tvåstatslösning och en fredlig utveckling. Det är bland annat organisationerna B'Tselem, Al-Haq, Al Mezan Center for Human Rights, Palestinian Centre for Human Rights med flera.

Mot vilken bakgrund har statsrådet och regeringen beslutat om slopat stöd till de här rättighetsorganisationerna? Regeringens reformagenda lyfter ju fram stark kapacitet för god samhällsstyrning, demokrati och rättsstatens principer samt ansvarsutkrävande och främjande av en tvåstatslösning i enlighet med folkrätten, precis det arbete som de organisationerna står för. Det är svårt att förstå.

Anf. 102 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Stödet till UNRWA var på 400 miljoner kronor. Att vi nu har valt att kanalisera stödet till andra organisationer är ett resultat av Israels mycket olyckliga beslut, som försvårar och kanske till och med omöjliggör UNRWA:s verksamhet. Vi vill ju inte att våra pengar ska bli fast på något bankkonto, utan de ska ut i fält. Därför bestämde sig regeringen också för att dubblera det tidigare stödet på 400 miljoner kronor. Det uppgår nu till totalt 800 miljoner kronor.

Sverige står alltid upp för folkrätten, som är en hörnsten i vår utrikespolitik. Sverige och EU har konsekvent uppmanat alla parter att följa den

internationella humanitära rätten och att målet måste vara en tvåstatslösning. Det kommer regeringen att fortsätta med. För regeringen är det centralt att Sverige gör vad vi kan för att humanitära aktörer ska kunna leverera nödhjälp i stor skala till den utsatta civilbefolkningen.

Det innebär både att fortsätta ställa tydliga krav på obehindrat humanitärt tillträde och att tillse att våra humanitära partner har resurser för att snabbt utöka responsen och upprätthålla hjälpen över tid. Därför beslutade regeringen i december att avsätta 800 miljoner kronor till den humanitära krisen i Gaza och regionen. I mars gjordes en första utbetalning om 300 miljoner kronor för att stötta bland annat insatser för hälso- och sjukvård, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, livsmedelsdistribution samt skydd och nödbostäder i Palestina.

Parallellt med de utvecklingspolitiska och humanitära insatserna behövs ett brett politiskt arbete som kan leda till en genuin fredsprocess, bland annat genom att hantera konfliktens underliggande orsaker och bidra till ett ökat förtroende mellan israeler och palestinier.

Samtliga palestinska grupper som vill spela en roll i ett framtida styre i Palestina måste, som den palestinska myndigheten har gjort, ta avstånd från våld och terrorism, erkänna Israels rätt att existera och hålla fast vid de avtal som den palestinska sidan ingått med Israel.

Israel måste å sin sida stå fast vid tvåstatslösningen och upphöra med bosättningspolitiken, som strider mot folkrätten, undergräver tvåstatslösningen och bidrar till en förhöjd konfliktnivå. Vi förväntar oss att både Israel och Palestina lever upp till sina internationella åtaganden och ingångna överenskommelser.

Israels agerande på ockuperat område måste ske i enlighet med den internationella humanitära rätten. Det åligger även Israel som ockupationsmakt att sörja för befolkningens humanitära behov. Om försörjningen är otillräcklig ska ockupationsmakten tillse att tillträde ges för hjälp från annat håll. Vi tillsammans med EU uppmanar Israel att fullgöra sina skyldigheter, säkerställa skyddet av alla civila och obehindrat humanitärt tillträde samt tillåta att fördrivna personer kan säkert återvända till sina hem.

Det är centralt att Israel säkerställer att all maktutövning på ockuperat område är i enlighet med folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten.

Anf. 103 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Det är en missuppfattning att pengarna till UNRWA skulle fastna på några bankkonton. Det stämmer inte. Jag träffade representanter för UNRWA i början av veckan, och de kunde bekräfta att pengarna når ut. Regeringen måste tänka om och återuppta det ovärderliga stödet till FN-organet UNRWA. Ingen annan organisation har mandat eller kapacitet att ersätta UNRWA. De är helt oundgängliga.

Återuppta också stödet till palestinska och israeliska rättighetsorganisationer som jobbar för fred, frihet, mänskliga rättigheter och demokrati! Och återuppta stödet till det viktiga Ekumeniska följeslagarprogrammet! Se till att revidera strategin, och skriv in att den israeliska ockupationen är det enskilt största hindret för fred, frihet, ökad demokrati och hållbar ekonomisk utveckling i Palestina!

Men för att få en lösning på den långvariga konflikten måste först och främst en permanent vapenvila komma till stånd. Dessutom måste ockupa-

tionen av Palestina upphöra, de illegala bosättningarna dras tillbaka och Israels aggression upphöra helt.

Det är uppenbart att det inte räcker med ord för att få Israels regering att lyssna. Omvärlden måste sätta press på Israel genom sanktioner. Här skulle Sverige kunna spela en viktig roll, om den politiska viljan fanns.

Prot. 2024/25:88
21 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 104 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Eftersom den nya MENA-strategin delvis innehåller nya mål för utvecklingssamarbetet med Palestina har Sida behövt fasa ut vissa stöd för att skapa utrymme för nya insatser i linje med de nya strategimålen. Vi vill se ett ökat fokus på stöd till reformer för tillväxt och företagande som kan lyfta det palestinska folket ur fattigdom och leverera ett växande välbefinnande till hela regionen.

Jag vill samtidigt betona att Sverige även med de här omprioriteringarna fortsatt är en givare till det israeliska och palestinska civilsamhället även under den nya strategin. Israeler och palestinier förtjänar att leva i fred och säkerhet och har lika rätt att åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Detta är en central fråga som regeringen kommer att fortsätta att engagera sig i tillsammans med EU, FN och regionala aktörer. Vi kommer fortsatt att ha ett mycket omfattande finansiellt och ekonomiskt stöd till många organisationer som arbetar för just det här.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2024/25:104 Internationell verkställighet i brottmål

2024/25:3352 av Gudrun Nordborg m.fl. (V)

2024/25:3353 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP)

§ 20 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 mars

2024/25:536 Folkräkning och andra åtgärder inom folkbokföringen

av Kalle Olsson (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:537 Arbetslösheten i kultursektorn

av Lawen Redar (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2024/25:538 Pride och hbtqi-rättigheter i Ungern

av Daniel Vencu Velasquez Castro (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:539 Budapest Pride

av *Johan Büser* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:540 EU:s överträdelseärende om moderna miljötillstånd för vattenkraft

av *Joakim Järrebring* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 mars

2024/25:924 Försvarsstöd till Taiwan

av *Markus Wiechel* (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:925 Flytt av myndigheter till Stockholm

av *Tomas Eneroth* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:926 Sveriges varumärke och dess påverkan på näringslivet

av *Johnny Svedin* (SD)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 14.30.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 36 (delvis),

av tjänstgörande ålderspresidenten Jan Ericson därefter till och med § 13
anf. 70 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 5 Svar på interpellation 2024/25:483 om illegal ip-tv	1
Anf. 1 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	1
Anf. 2 LARS MEJERN LARSSON (S)	2
Anf. 3 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	3
Anf. 4 LARS MEJERN LARSSON (S)	4
Anf. 5 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	5
Anf. 6 LARS MEJERN LARSSON (S)	6
Anf. 7 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	7
§ 6 Svar på interpellation 2024/25:516 om den kriminella ekonomin.....	7
Anf. 8 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	7
Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S)	9
Anf. 10 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	10
Anf. 11 INGELA NYLUND WATZ (S)	11
Anf. 12 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	12
Anf. 13 INGELA NYLUND WATZ (S)	13
Anf. 14 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	14
§ 7 Svar på interpellation 2024/25:418 om missbruk av arbetstillstånd.....	14
Anf. 15 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	14
Anf. 16 PATRIK LUNDQVIST (S)	15
Anf. 17 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	16
Anf. 18 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	17
Anf. 19 PATRIK LUNDQVIST (S)	18
Anf. 20 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	19
Anf. 21 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	20
Anf. 22 PATRIK LUNDQVIST (S)	20
Anf. 23 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	21
§ 8 Svar på interpellation 2024/25:455 om mångkultur i Sverige.....	22
Anf. 24 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	22
Anf. 25 TOBIAS ANDERSSON (SD)	22
Anf. 26 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	23
Anf. 27 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	24
Anf. 28 TOBIAS ANDERSSON (SD)	25
Anf. 29 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	26
Anf. 30 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	27
Anf. 31 TOBIAS ANDERSSON (SD)	28
Anf. 32 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	28
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:503 om bedrägerier och företagens brist på skydd.....	29
Anf. 33 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	29
Anf. 34 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	30

Anf. 35 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	30
Anf. 36 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	31
Anf. 37 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	32
Anf. 38 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	33
Anf. 39 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	34
§ 10 Svar på interpellation 2024/25:512 om ip-blockering av olicensierade spelbolag	35
Anf. 40 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	35
Anf. 41 AZADEH ROJHAN (S)	35
Anf. 42 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	36
Anf. 43 AZADEH ROJHAN (S)	37
Anf. 44 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	38
Anf. 45 AZADEH ROJHAN (S)	39
Anf. 46 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	40
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:408 om konkursvågen inom byggbranschen	40
Anf. 47 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	40
Anf. 48 LEIF NYSMED (S)	41
Anf. 49 SERKAN KÖSE (S)	42
Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	44
Anf. 51 LEIF NYSMED (S)	45
Anf. 52 SERKAN KÖSE (S)	45
Anf. 53 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	46
Anf. 54 LEIF NYSMED (S)	47
Anf. 55 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	48
§ 12 Svar på interpellation 2024/25:409 om räddningshelikoptrar	48
Anf. 56 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	48
Anf. 57 MATTIAS OTTOSSON (S)	49
Anf. 58 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	50
Anf. 59 MATTIAS OTTOSSON (S)	51
Anf. 60 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	52
Anf. 61 MATTIAS OTTOSSON (S)	52
Anf. 62 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	53
§ 13 Svar på interpellation 2024/25:416 om Tvärförbindelse Södertörn	53
Anf. 63 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	53
Anf. 64 ÅSA WESTLUND (S)	54
Anf. 65 SERKAN KÖSE (S)	55
Anf. 66 LEIF NYSMED (S)	56
Anf. 67 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	56
Anf. 68 ÅSA WESTLUND (S)	57
Anf. 69 SERKAN KÖSE (S)	58
Anf. 70 LEIF NYSMED (S)	59
Anf. 71 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	59
Anf. 72 ÅSA WESTLUND (S)	60
Anf. 73 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	61
§ 14 Svar på interpellationerna 2024/25:489 och 490 om bostadsbristen i Stockholmsregionen och dess konsekvenser för arbetsmarknaden	61

Anf. 74 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	61	Prot. 2024/25:88
Anf. 75 SERKAN KÖSE (S).....	63	21 mars
Anf. 76 LEIF NYSMED (S).....	64	
Anf. 77 ANDRE VICE TALMANNEN.....	65	
Anf. 78 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	65	
Anf. 79 SERKAN KÖSE (S).....	66	
Anf. 80 LEIF NYSMED (S).....	67	
Anf. 81 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	68	
Anf. 82 SERKAN KÖSE (S).....	69	
Anf. 83 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	70	
§ 15 Svar på interpellation 2024/25:509 om rättssäkerhet vid		
indragande av körkort.....	70	
Anf. 84 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	70	
Anf. 85 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	71	
Anf. 86 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	72	
Anf. 87 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	73	
Anf. 88 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	74	
Anf. 89 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	74	
Anf. 90 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	75	
§ 16 Svar på interpellation 2024/25:515.....	76	
§ 17 Svar på interpellation 2024/25:404 om stödet till svenska		
fredsorganisationer	76	
Anf. 91 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	76	
Anf. 92 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	76	
Anf. 93 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	77	
Anf. 94 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	78	
Anf. 95 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	80	
Anf. 96 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	80	
Anf. 97 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	81	
§ 18 Svar på interpellation 2024/25:411 om biståndsstrategin		
för Mellanöstern och Nordafrika.....	82	
Anf. 98 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	82	
Anf. 99 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	82	
Anf. 100 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	83	
Anf. 101 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	84	
Anf. 102 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	85	
Anf. 103 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	86	
Anf. 104 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	87	
§ 19 Bordläggning.....	87	
§ 20 Anmälan om interpellationer.....	87	
§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	88	
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 14.30.....	88	